

İMİN ESERLERİ

Peygamber Sevgisi

*"Semi Seven Her Ruhu
Uludur, Yâ Resûlallah!"*

ZÜBEYR TEKİN

5
YIL
KURAN

Peygamber Sevgisi

ZÜBEYA TEKİN

Peygamber Sevgisi

ZÜBEYR TEKİN

PEYGAMBER SEVGİSİ

Copyright © Rehber Yayınları, 2008

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Ali BUDAK

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Necmi TOPAL

Kapak Resmi

Na'l-i Saadet (Allah Resulu'nün giydiği sandalet) şeklinde Osmanlı alemi

ISBN

975-6096-40-3

Yayın Numarası

41

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7

Gaziemir/İZMİR

Tel: (0232) 252 20 96

Temmuz 2008

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Rehber Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.rehber yayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
Giriş	15
a. Sevgi ve aşk.....	17
b. İlahî aşk.....	21

BİRİNCİ BÖLÜM

PEYGAMBERLİK MAKAMININ YÜCELİĞİ

a. Peygamberlik makamının yüceliği.....	27
b. Kâniatin en mükemmel meyvesi.....	31
c. Âlem Sana (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayrandır Efendim.....	35
d. Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmetine sevgisi.....	39

İKİNCİ BÖLÜM

İMAN-SEVGİ MÜNASEBETİ

a. İmanda sevginin rolü.....	47
b. İmanın tadı.....	51
c. Sevginin uhrevî karşılığı.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEVGİNİN GÜCÜ: SEVGİNİN KAZANDIRDIKLARI

a. Seven ne kazanır?.....	59
b. Seven sevdiğinin dertlerini paylaşır.....	61
c. Seven bağışlanır.....	63

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SEVGİNİN TEZAHÜRLERİ: SEVGİLİYE YAKINLIK

- a. O'nun yakın ilgisini arzu etme.....69
b. O'nun yakınında bulunma.....73

BEŞİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİYE BAĞLILIK

- a. Son nefesine kadar sadakat79
b. Biz seni bırakmayız!.....81

ALTINCI BÖLÜM

SEVGİ FEDAKÂRLIKTIR

- a. Yoluna can feda.....89
b. Sen nerede biz orada.....92

YEDİNCİ BÖLÜM

HÜRMET VE ŞEVK

- a. Sevgiliye hürmet.....97
b. Sevgilinin yolunda şevk.....100

SEKİZİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİYE HASRET VE İŞTİYAK

- a. Hasret ve gözyaşı.....109
b. O'nu (sallallâhu aleyhi ve sellem) rüyada görme: İştîyak.....115

DOKUZUNCU BÖLÜM

SEVGİLİYE İTAAT

- a. Sevgi-itaat ilişkisi121
b. Sevgi buudlu itaat.....124

ONUNCU BÖLÜM

SEVGİLİYİ ÖRNEK ALMAK: SÜNNETİNE UYMAK

- a. En güzel örnek.....131
b. O (sallallâhu aleyhi ve sellem) her zaman örnektir 134

ON BİRİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİYİ TERCİH

- a. Duygularda tercih143
b. Sevdiklerini tercih: Feragat..... 150

ON İKİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİNİN SEVGİLİLERİ: EHL-İ BEYT SEVGİSİ

- a. Sevgilinin sevgilileri155
b. Sevgiliden dolayı sevmek159

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEVGİLİYE VEFA

- a. Mukaddes emanetler167
b. Her hâlükârda emanetlerine vefa.....170

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SEVGİLİYİ YÂD ETME

- a. Sevgiliyi yâd etme: Anma-hatırlama177
b. Mevlit181
c. Mi'raç184

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

İSİMLERİNİ ANMA VE SALÂT U SELAM

- a. O'nun mübarek isimleri: Esmâ-i nebeviyye-i şerife.....191
(1) İsimleri195

(2) Nisbeleri	195
(3) Vasıfları	195
(4) Tebliğ vasıfları.....	195
b. Salât ü selâm	196
İstifade edilen kaynaklar	201

ÖNSÖZ

Hamd ve senâ âlemlerin Rabbi olan Hak Teâlâ'ya, en güzel dualar ve en mükemmel selamlar da Habib-i Hüda olan Sevgili Peygamberimiz'e olsun. Varlık ağacının en nadide, en güzel meyvesi Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) dir. O'nu anlatmak için yazılan eserleri saymak mümkün değildir. O'nu anlatmaya adanmış eserlerin çeşitlerini bile yüzlerle ifade etmek mümkündür. Hal böyleyken O'nu anlatan yeni bir eser kaleme almak, yalnızca O'nu anlatanlar halkasına katılmaktan başka bir mânâ ifade etmiyor. Bu eser, O'nun sevgisiyle soluk alıp-verebilmek, kendimizi diri tutmak ve ahirette şefaatten istifade edebilmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Bu eserde bütün insanların borçlu olduğu O Yüce Peygamber'i, tanıyıp sevenlerin eserlerinden ve şiirlerinden istifade edilerek, bir buket sevgi çiçeği derlenmeye çalışılmıştır.

Allah Resûlü'nü en iyi tanıyan arkadaşlarının hayatlarından sevgi ve bağlılık sahneleri bir defa daha hatırlanmaya çalışılmıştır.

Allah ve Resûlü'nü sevmeye Müslümanın gönül dünyasını inşa eden, iç kimliğini belirleyen en temel unsurdur. O'nun sevgisi iç dünyamızı şekillendirdiği gibi aynı zamanda İslâm Medeniyeti'ni biçimlendiren temel saiklerden birisi olmuştur. Peygamber sevgisinin, şiiire, sanata, mimariye şekil verdiğinin sayısız örnekleri vardır.

İslâm'ı tanımanın yolu Hazreti Peygamber'i iyi tanımaktan geçmektedir. İslâm'ı hem maddî medeniyet unsurlarıyla hem de Müslümanların his dünyalarıyla tanımak, Allah Resûlü'nü tanımakla mümkündür. Esasen İslâm'ı anlamının belki de en kolay yollarından birisi, Hazreti Peygamber'e karşı İslâm'ın ilk döneminden itibaren her kuşaktaki inananların nasıl sevgi ve hürmet duyduklarını hissetmek ve Peygamber sevgisinin hayata yansımalarını bilmekle mümkündür.

Peygamber sevgisi ile Peygamber'in mânevî şahsiyeti arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Bizim kalplerimizde O'na karşı sevgiyi tetikleyen, ilk harekete geçiren O'nun ümmetine sevgi ve şefkatidir. Bu sebeple Peygamber sevgisinden bahsetmek, aynı zamanda Peygamber'in -aleyhi ekmelü't-tehâyâ- mânevî şahsiyetini tanımaya doğru atılmış bir adımdır. Peygamber Efendimiz hakkında farklı dinlere mensup yazarların kaleme aldıkları eserler, içlerinde bazı güzel sözler, yerinde tespitler bulunmakla beraber, hiçbir

zaman O'nu, müminlerin kalplerinde, gönüllerinde hissettikleri gibi anlatamamışlardır. Samimi bir müminin, bir ezan sesini, bir naat ve kasideyi dinlerken duyduğu mânevî hazı dışarıdan bir gözlemcinin dile getirmesi mümkün değildir.

Sevgili Peygamberimiz, hayatta kendisini görenler tarafından sevilip hürmet edildiği gibi her kuşaktaki bağluları tarafından aynı sevgi ve sadâkatle izlenmiştir. Bu sadâkat dinin tahrif edilmeden kuşaklar boyunca sahih bir şekilde intikalini temin ettiği gibi canlılığını ve diriliğini kaybetmeden günümüze kadar hayatiyetini devam ettirmesini de temin etmiştir. Peygamber'in yetiştirdiği talebeler, O'nun mektebinde ders görenler her kuşakta aşk ile Peygamberlerine bağlı ise ve yine onlar her hareketlerinde Peygamber-i Zîşân'ı kendilerine rehber almışlarsa din, yaşayan ve her daim büyüyen ulu bir çınar gibi hayatiyetini ve diriliğini devam ettirecektir.

Hem bu dünyada hem de öbür âlemde kalıcılığı ve ebediliği sağlayan sevgidir. Sevgi ile bağlanılan ve yaşanan hakikatler her dem tazeliğini korur. İnsanlara zorla bazı şeyleri kısa süreliğine kabul ettirmek mümkündür. Asırlar boyunca yüzyıllar öncesinde yaşamış bir Zât'ın buyruklarını aynen kabul ettirmek ise ancak sevgi ile aşk ile kabildir. Aşkın kaynağı olan kalp, insanların davranışlarını belirleyen âdeta ateşleyen insan ruhunun, fitratın en etkili unsurlarından birisidir. Allah Teâlâ, kalp mekanizmasını insanlara, her daim canlı kalsınlar, her yaşta ümitli olsunlar ve Allah'ı ve O'nun Resûlü'nü duyup hissetsinler diye lutfetmiştir.

Sevgi, insanı canlı tutar, kalbin pörsüyüp ölmesini engeller. Ancak nefsanî sevgilerin abartılarak hayatın esas gayesi haline getirilmesi, doğru değildir. İnsan, dünya hayatında ilgi duyduğu her şeyi derece derece sever. Ancak bütün sevgilerin gerçek kaynağı ve yönelmesi gereken esas hedef, Allah sevgisi ve Peygamber sevgisidir. Allah sevgisi ve Peygamber sevgisi, diğer bütün sevgilerin kendisiyle değer kazandığı bir köşe taşı gibi, gönlümüzün en baş köşesine yerleştirilmelidir.

Allah ve Peygamber sevgisi, gönüllerine yerleşen bah-tiyarlar, oturup kalkmalarına, yeme-içmelerine, davranış-larına ve sözlerine sevgilerini yansıtmışlar; her şeylerini o sevgiye göre düzenlemişlerdir. Sevgi hissinin yoğunlaş-ması, sevileni tutkuyla sevme -ki buna aşk diyoruz- insan olmanın gereğidir. Kalbimiz, iman ve muhabbet için yaratılmıştır. Muhabbet duygusu taşımayan insan yoktur. Şai-rin dile getirdiği gibi kalbi tamamen ölmemiş her insan bir şeylere âşıktır:

Aşksız âdem dünyada

Belli bilin ki yoktur

Her biri bir nesneye

Sevgisi var âşıktır

Yunus

Ancak kalbin yaratılış gayesi Hak Teâlâ'nın muhabbe-tidir. Aşk, tezahürleriyle bilinen bir histir. Cenab-ı Hakk'-ın muhabbetinin en açık tezahürü ise Peygamber aşkıdır.

O'nu sıradan bir insan gibi beşerî kriterleri esas alarak değerlendirmemiz katiyen doğru değildir. Hatta mümkün de değildir. Zira O, yeryüzünü yeniden dizayn etmek ve insanlığa yeni ufuklar açmak üzere müstesna bir ruh ve müstesna kabiliyetlerle donatılarak gönderilmiş özel donanımlı müstesna bir insandır. Aşkı anlatmak hele Hz. Peygamber'e (sallâllâhu aleyhi ve sellem) duyulan sevgiyi kelimelerle dile getirmek, tasvir etmek mümkün değildir. Bu sebeple O'nu sevenlerin sözlerini ve hallerini anlatmayı tercih ettik. O'na dair bir eser telif etmeye muvaffak kıldığı için Rab-bime sonsuz hamd ü sena ederim. Bu eserin yazımına ve neşrine vesile olanlara özellikle Ali Budak Beye teşekkürlerimi sunarım.

01. 02. 2006
Zübeyr TEKİN

GİRİŞ

“Varlık, bilinip görülme fiilinin, sevgi erağından tutuşturulması sonucu meydana gelmiştir. Eğer Hakk’ın yaratma sevgisi olmasaydı, ne aylar, ne güneşler ne de yıldızlar meydana gelirdi.”

M. Fethullah Gülen

A. SEVGİ VE AŞK

İslâm, **sevgi medeniyetidir**. Sevgi, sonuçları itibariyle ya da faydaları göz önünde bulundurularak değerli kabul edilen bir duygu değildir, sevginin değeri kendindedir. Kâinatta var olan her şey muhabbetten hâsıl olmuştur. Yaratılışımızın sebebi, hatta kâinatın mayası, sevgidir, “**aşk**”-tır. Varlığın en esaslı ve aynı zamanda en sırlı sebebidir aşk. Allah, Zât’ının bilinmesini sevip istediğinden ve gelecekte gerçeğe uyanık ruhların O’nun esmâ, sıfat ve Zât’ına karşı duyup izhar edecekleri derin alakadan ötürü bütün bu varlık âlemlerini yaratmıştır.

Sevgi, gizli-açık her meselede sevgilinin murad ve isteklerinin kollarıdır, şeklinde tanımlanabilir. **Gerçek sevgi** ise, insanın bütün benliğiyle Sevgili’ye yönelip O’nunla olması, O’nu duyması ve topyekûn başka arzular ve isteklerden sıyrılarak O’nun murad ve isteklerinde fani olmasıyla tahakkuk

eder. İlahî aşkın birçok tanımını yapılmıştır. Bu, öyle bir âşktır ki “Âşğın niteliklerinin yerini sevgilinin nitelikleri alır.”; “Aşk, sahip olduğun şeyleri sana kendinden bir şey kalmayana kadar sevdiğine vermendir” ve “Aşk odur ki, kalpten, sevgiliden başka her şeyi siler.” bu tanımlardan bir kaçıdır.

Sevgi hakkında yapılan tanımlardan hareketle **sevginin iki önemli rüknü** olduğu söylenebilir: (1) Sevginin zâhirî rüknü ki, her zaman sevgilinin hoşnutluğunu takip etmektedir. (2) Sevginin bâtinî rüknü ise iç âlemini O'nunla alâkalı olmayan her şeye karşı bütün bütün kapamaktır. Sevginin bu iki rüknü yerine getirilince mahbuba karşı kalpte şiddetli bir sevgi (aşk) ve arzuyla coşma (şevk) hisleri meydana gelir. Bu duygulara sahip olan insan her yerde mahbubunun güzelliklerini görmeye başlar ve;

*“Her yerde cemâlin neye baksam neyi görsem,
Sevdayla salınıyor her yanda bütün eşyâ”*

M. F. Gülen

der. Varlığın ruhunda en hâkim unsur sevgidir. Sevgi hayatın özüdür. Cenab-ı Hak, kâinatı muhabbet atıkları üzerinde bir dantela gibi örmüştür. Varlığın bağrında her zaman bü-yüleyici bir edayla sevgi musikisi seslendirilmektedir. Evrensel sevgi, bütün kâinatta varlığın her parçasına karşı yardımlaşma ve dayanışma şeklinde kendini göstermektedir. Her varlık, kâinattaki yeri itibariyle bu geniş sevginin bir yanını, parlak bir senfoni ile seslendirmekte ve varlığın sinesindeki derin aşk ve muhabbeti göstermeye çalışmaktadır.

İradî sevgi, insanoğluna mahsus bir histir. Bu sebeple “Gönül bir virânedir sevgiyle dolmayınca” denilmiştir. Bir hadis-i şerifte, “Bakın, cesette bir çığnem et vardır ki, o sıhhatli olunca bütün ceset de sağlam olur; o fesada yüz tutunca da bütün ceset bozulur gider. Dikkat! İşte o kalptir.”¹ buyrulur, muhabbet ve imanın merkezi olan kalbin önemine dikkat çekilmiştir. Yunus Emre, kalbi bozulmuş ve aşktan yoksun kişileri şöyle tasvir etmiştir:

İşitin ey yarenler aşk bir güneşe benzer.

Aşk olmayan kişi misali taş a benzer.

İnsanı insan yapan aşktır. Sevgi bizim canımızdır; biz birbirimizi onunla hisseder, onunla duyarız. Dünyayı tap-taze ve canlı kılan sevgidir. Sevginin yoğunlaşmış ve ileri derecesi olarak kabul edilen aşk hissi ise bütün varlıklar arasında insanoğluna ait bir iç kimliktir. Aşk ile insan **kâinatın yaratılış sırrını** içinde hissedebilir. İnsanın insanları sevip çevresine alaka duyması, hatta bütün varlığı şefkatle kucaklayabilmesi, biraz da kendini bulup bilmesine, kendi mahiyetini keşfedip Yaratıcısı’yla olan münasebetini duymasına bağlıdır. O, kendi derinliklerini, kendi özündeki cevherleri duyup hissedebildiği ölçüde, aynı hususların başkalarında da bulunduğunu düşünür. Böylece bütün canlılara karşı içinde derin bir muhabbet hissi duyar.

“Aşk mekânda mekânsızlığın, zamanda zamansızlığın en doğru şahididir. O, gökler ötesinden insanın kalbine

1 Buhârî, İmân, 39.

salınmış bir zincir gibidir.” Aşk, bizi bir şeylere ulaştırırsın, kavuşursun diye değil, bizatihi güzel olduğu için istenir. Hatta bazen aşk, insanın hasta olmasına, birtakım sıkıntılarla karşılaşmasına ve helâkine sebep olsa da istenmiş ve arzu edilmiştir. Nitekim şair şöyle der:

*“Aşk derdiyle hoşem, el çek ilâcımdan tabîb,
Kılma derman kim, helâkim zehri dermânımdadır.”*

Aşkın değeri kendindedir, demiştik. Yunus Emre de **aşkın değerini** anlattığı bir şiirinde aşkı, hürmetli, hikmetli, firkatli, kuvvetli ve lezzetli bir nesne olarak tavsif eder:

*İşidin ey yârenler
Kıymetli nesnedir aşk
Değmelere bitinmez
Hürmetli nesnedir aşk*

*Dağa düşer kül eyler
Gönüllere yol eyler
Sultanları kul eyler
Hikmetli nesnedir aşk*

*Kime kim vurdu ok
Gussa ile kaygu yok
Feryad ile âhı çok
Firkatli nesnedir aşk*

*Denizleri kaynatır
Mevce gelir oynatır
Kayaları söyletir
Kuvvetli nesnedir aşk*

*Miskin Yunus neylesin
Derdin kime söylesin
Varsın dostu toylasın
Lezzetli nesnedir aşk*

b. İlahî Aşk

Mutlak güzellik yani “Cemâl” sıfatı bizzat sevilir, güzelliğe sahip olan Zât da, kendi Cemâl’ini sever. Bu sebeple **Cemâl**, hem güzellik hem de sevgidir. Mutlak mükemmellik, yani Kemâl sıfatı da aynen Cemâl gibi zatı itibariyle herhangi bir sebebe bağlı olmaksızın sevilir. Cemâl ve Kemâl sıfatlarının sahibi olan Allah Teâlâ, hem sevendir hem de sevilendir. Hak Teâlâ, seven gönüllere kendini duyurur, esmâsının tecellilerini hissettirir. O’nu isim ve sıfatları ile bilip tanıyanlar da O’nu her şeyden çok sever. İşte Allah ile kul arasındaki bu karşılıklı sevgi alakası Kur’ân-ı Kerim’de “Allah onları sever, onlar da Allah’ı severler.”² şeklinde anlatılmıştır. Demek ki, sevmek ve sevilmenin Cenab-ı Hak’ın vasıflarından birisi olduğunu bize Kur’ân bildirmektedir. Bir başka âyette ise “Müminlerin Allah’a olan sevgileri ise her şeyden daha ileri ve daha kuvvetlidir” buyrulmuştur.³ Âyet-i kerimede geçen, “her şeyden daha ileri ve daha kuvvetli” şeklinde açıklanan “şiddetli sevgi”, Allah aşkı olarak değerlendirilmiştir.

Cenab-ı Hak, emsalsiz, gizli güzelliklerinin tecellilerini, irade sahibi ve kendisine aşkla dolu bir aynada görmek ve

2 Mâide Sûresi, 5/54.

3 Bakara Sûresi, 2/165.

başkalarının nazarıyla da güzelliklerine bakmak istediği için Hazreti Muhammed'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve insanoğlunu yaratmıştır: Buna binaen, “*Hilkat-ı kâinatın en parlak mânevî hikmeti muhabbettir*” denilmiştir. Bu hususu **Bediüzzaman**, “Demek Hüsün ve Cemâl, görmek ve görünmek ister. Görmek ve görünmek ise; âşık, hayrete ermiş ve güzellikleri takdir eden seyircilerin vücûdunu ister.” sözleriyle anlatır. Bir başka yerde “Bütün kâinatın şehâdetiyle Mahbubu Hakiki ve Cemil-i Mutlak, bütün güzel esmâ-i hüsnâsıyla kendini insana sevdireyor ve insanların kendini sevmelerini istiyor.” der. Yaratılmış varlıklara duyulan muhabbet esmâ-i hüsnânın sevilmesine vesile olduğu için “**Yaratılanı severiz Yaratan’dan ötürü**” sözü dilimize vird olmuştur.

Sevginin kaynağı mükemmelliktir, dedik. İnsan yaratılışı itibarıyla mükemmele karşı sevgi duyar. Fıtrata yerleştirilmiş bu sevme duygusu, bazen maddî nesnelere karşı, nefsi de harekete geçirerek şiddetli bir hal alır ki, buna mecazi aşk denilir. Gerçek aşk ise fıtrata yerleştirilmiş sevme duygusunun (şâika) ruhun emriyle harekete geçerek mahbuba yönelmesidir ki, en üstün seviyesi “İlahî aşk” ve ondan hemen bir mertebe aşağısı da “Peygamber aşkı”dır.

Aşkın, en üstün mertebesi Cenab-ı Hakk'ın Zât'ına karşı duyulan derin muhabbettir. Peygamber sevgisi ise Cenab-ı Hakk'ın sevgisini kazandıran bir vasıtaadır. Ancak Allah Rasûlü -(sallallâhu aleyhi ve sellem)- öyle bir vasıtaadır ki, Cenab-ı Hakk'ın sevgilisi olması hasebiyle aynı zamanda bizatihi mahbubdur. “*Yaratdı Hak dünyayı Muhammed dostluğuna*” ve

“*Hak aşkına yarattı cihânı Muhammed’in*” beyitlerinde dile getirildiği gibi Hak Teâlâ, kâinat/ları Peygamber Efendimiz hürmetine yaratmıştır. Allah aşkı ile Peygamber aşkının ayrılmazlığı bir şiirde şöyle dile getirilmiştir:

*Derd-i isyâna ey tabîb-i kulûb
Dünyada var ise devâ sensin.*

*Benim iki cihanda maksûdum,
Evvel Allah saniyâ sensin.*

Fevrî

Hazreti Peygamber, Allah Teâlâ’nın “Habîbi” yani en sevgilisidir. Peygamber Efendimiz, Cenab-ı Hakk’ın sevgilisi olduğunu bir hadislerinde “Katiyen övünmek için söylemiyorum, bilin ki, ben Allah’ın sevgilisiyim (Habîbullah)” sözleriyle dile getirmiştir⁴. Peygamberimiz’in -aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm- Cenab-ı Hakk’ın sevgilisi olması, bütün inananların O’nu sevmesini zaruri kılmaktadır.

Allah’ın sevdiğini sevmek, Allah aşkına götüren en önemli vesiledir. **İlâhî aşk**, Peygamber aşkında -aleyhi’s-selâtü ve’s-selâm- âdeta müşahhaslaşmıştır. Allah Teâlâ’yı sevmemiz O’nun Peygamberi’ne olan sevgimizle tezahür eder. Zira Hazreti Peygamber’i sevmek O’nda tecelli eden İlâhî isim ve sıfatları sevmektir. Cenab-ı Hakk’ın varlık âleminde yarattığı en mükemmel sanatı olan Resûller Serveri

4 Tirmizî, Menâkıb, 1.

Hazreti Muhammed Mustafa'ya (sallallâhu aleyhi ve sellem) duyulan sevgi, O'nun Yaratıcı'sına olan sevginin tezahürüdür. Bu sebeple Allah aşkı ile Peygamber aşkı hiçbir zaman birbirinden ayrı düşünülmemiştir. Yunus Emre şöyle der:

“Sen gerçek âşıkısan dostun dostuna dost ol.

Bu halde kalırsan dosta değül yaraşık.”

Dostun dostuna dost olmak sevginin gereğidir. İmanın bütün rükünleri arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Allah'a inanmak ve O'nu sevmek Peygamber'e inanmayı ve sevmeyi gerektirir. Kur'ân-ı Kerim'e saygı ve hürmet duymak, Kur'ân'ı bize bildiren Peygamber'e saygı ve hürmet duymayı icap ettirir. Bu sebeple iman esaslarından birini diğerlerinden ayırmak ya da birini sevip diğerlerine karşı alakasız olmak gerçekte mümkün değildir.

“Âyinedir bu âlem her şey Hakk ile kaim,

Mir'at-ı Muhammed'den Allah görünür daim.”

beytinde ifade edildiği gibi Rabbimizi bize tanıtan, O'nun isim ve sıfatlarının en mükemmel tecellilerine mazhar olan **Hazret-i Resûl-i Ekrem**'dir. O halde Peygamber sevgisi ile Allah sevgisi birbirinden ayrı düşünülemez. O'na uğramadan Hakk'a ulaşmak mümkün değildir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PEYGAMBERİMİZ'İ (SALLALLÂHU ALEYHİ
VE SELLEM) NEDEN SEVİYORUZ?

Cihân bağında insan bir şecerdir gayrılar yaprak,
Nebiler meyvedir sen zübdesisin yâ Resûlallah.

Niyâzî-i Mısırî

İtrını süzmüş ezel;

Bal sensin, varlık petek...

Necip Fazıl Kısakürek

A. PEYGAMBERLİK MAKAMININ YÜCELİĞİ

Peygamberlik, ilahî bir bağış, Rabbanî bir mevhibedir. Peygamberler -(a.s.)- fitrî ve ahlâkî donanımları itibariyle en mükemmel insanlardır. Peygamberlik makamı, tesadüfen bazı insanlara verilmiş bir rütbe değildir. “(Peygamberlik), Allah’ın lütfu olup onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf ve ihsan sahibidir”⁵ âyetinde açıklandığı gibi peygamberlik, ilahî bir lûtuftur. Cenab-ı Hak, bu lütfunu kime vereceğini bilir. O, Hakîmdir (her işi hikmetli olan), Alîm’dır (her şeyi bilen). Peygamberlik için seçtiği zatlar insanlık âleminin en mümtaz şahsiyetleridir. “Allah Peygamberliği kime vereceğini pek iyi bilir”⁶ âyet-i kerimesi de bu hususu ifade etmektedir.

İnsanlar peygamberlik makamını çalışarak, riyazet ve inziva ile elde edemezler. Ancak seçilen bütün peygamberler,

5 Cuma Sûresi, 62/4.

6 En’am Sûresi, 6/124

bir insanın ibadet, ahlâk, ihlâs ve dürüstlikle elde edebileceği en üstün seviyeye ulaşmışlar; daha sonra Allah Teâlâ, onlara peygamberliği lütfetmiştir. Bu sebeple peygamberler en seçkin insanlardır. Nitekim Peygamber Efendimiz, “Ben, Hazreti Âdem evladının efendisiyim” buyurarak bu hakikate işaret etmiştir⁷. Peygamberler’in -(a.s.)- nübüvvet vazifesinin başladığı yer, insanların ibadet ve riyazetle ulaşabilecekleri en üstün velayet makamıdır. Bir başka deyişle, bizim terakkimizin sona erdiği, kemal noktasına ulaştığı yer, onların yola çıktığı yerdir.

Varlıklar farklı özelliklerle donatılmıştır. Canlı varlıklarda, cansızlarda bulunmayan özellikler bulunmaktadır; insanoğlu da diğer canlılarda olmayan özelliklere sahiptir. İnsanlar arasında da birtakım farklılıklar vardır. Her insanın zekâ seviyesi, hafıza kuvveti ve vicdanî nitelikleri bir değildir. Her insanın donanımı farklıdır. Peygamberlerde, diğer insanlarda bulunmayan “peygamberlik melekesi” denilen özel bir vasıf vardır. Peygamberler bu meleke ile diğer insanların algılayamayacağı hakikatleri idrak edebilecek bir kabiliyette yaratılmıştır. Onlar bu melekeleri ile vahye muhatap olur; gaybi hakikatleri bilir, görünür âlemdeki varlık ve olayların iç yüzünü idrak ederler. Diğer insanların çalışarak asla elde edemeyecekleri bazı hakikatler ise, Cenab-ı Hak tarafından doğrudan onlara bildirilir, gösterilir.

7 Müslim, Fedâil, 3.

Cenab-ı Hak insanlara kâinatı fark edecek, maddî ihtiyaçlarımızı gidermemize yardımcı olacak göz, kulak, tasma, dokunma gibi duyular yanında ayrıca manevî âlemleri keşfedecek, iyiyi kötüden ayıracak vicdan denilen manevî bir his vermiştir. Vicdanı kirlenmemiş, manevî hisleri körelmemiş insanlar dışarıdan bir uyarıcı olmadığı zamanlarda da iyi ile kötüyü birbirinden ayırabilirler. Peygamberler'in vicdanı, Cenab-ı Hakk'ın korumasıyla hiç kirlenmediği gibi yine O'nun ihsanıyla öyle üstün özelliklerle donatılmıştır ki, peygamberlik öncesi dönemde de her türlü kötülükten korunmuş, sürekli hayra ve güzelliğe sevk edilmiştir. Bu mükemmel vicdan mekanizması vahiyyle teyit edilip, nurlanınca birden inkişaf ederek en mükemmel seviyeye ulaşmıştır. *“Andolsun, Biz Resûl olarak gönderdiğimiz kullarımıza söz verdik ki, onlar yardımımıza mazhar olacaklardır”*⁸ âyetinde dile getirildiği gibi peygamberler her zaman Hakk'ın yardımına mazhar olmuşlardır.

Peygamberler yaratılış itibarıyla Cenab-ı Hakk'ın özel lütuflarına mazhar oldukları gibi, peygamberlik vazifesiyle görevlendirildikten sonra da bazı hususiyetlerle teyit edilmişlerdir. Peygamberlerin en önemli hususiyetlerinden birisi vahye muhatap olmaları, vahiy almalarıdır. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de *“De ki, ‘Ben sadece sizin gibi bir insanım. Ancak şu farkla ki, bana ‘sizin ilahınız tek ilahdır’ diye vahyediliyor”*⁹ buyrulurken, vahyin önemi vurgulanmıştır.

8 Sâffât Sûresi, 37/171, 172.

9 Kehf Sûresi, 18/110.

Peygamberler, gaybın sırlarına vâkıftır. Onlar, melekût âleminin teyidine mazhardır, Cebrail (a.s) ile sırdaştır.

Vahiy, peygamberi diğer insanlardan yalnızca gaybî bir bilgi kaynağı olarak üstün kılmaz. Vahiy, peygamberi Allah Teâlâ'yla muhatap eder. Allah Teâlâ, bütün insanlar içinden peygamberi kendisine muhatap olarak seçmiş ve insanların bütünü namına ona hitapta bulunmuştur. Bu muhatap olma durumu sebebiyle, insanların ulaşabileceği en üstün makam olan “sanki yüce Yaratıcı'yı görüyormuş gibi O'na kulluk etme” yani ihsan makamını peygamberler her an bütün hakikatiyle duymakta ve yaşamaktadır. Hitabın kazandırdığı tam ihsan ve yakîn sırrıyla, peygamberler hayatları boyunca gözlerini bir an bile O'nun rızasından ayırmadan yaşamışlardır.

Peygamberler insanların his, gönül ve iradeleri üzerine mânevî bir saltanat kurarlar; vicdanlara bir itidal ölçüsü, doğruyu yanlıştan ayıracak bir adalet terazisi tesis ederler. Peygamberler yalnızca maddî âlemle değil, insanların kalp, gönül ve ruh âlemleriyle de ilgilenirler. Onlar, insanların duygu, düşünce ve gönüllerini terbiye eder, geliştirirler. İnsanın mânevî olarak yükselmesi, ilerlemesi ve olgunlaşması peygamberlerin rehberliği ile gerçekleşir.

Varlığın hem zâhirî (dış âlem) hem de bâtinî yönleri vardır. Zâhir, gözle görülür, duyu organlarıyla hissedilir; akıl ve muhakemeyle de değerlendirilir. Bâtin ise ancak onu duyma donanımıyla yaratılmış kimselere Allah tarafından açılır ve zâhirin ötesinde bir ses, bir soluk, bir renk ve bir

desen olarak kendini hissettirir. Nebiler işte bu sesi, bu so-luğu, değişik dalga boylarında bütün bir ömür boyu dinler ve hep ona göre tavır belirlerler.

Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm -aleyhi ekmelü't-tehâ-yâ- hususi konumuna göre hususi donanım açısından bu konuda mutlak bir fâikiyetin remzi ve sesidir. O, Allah'ın duyurmasıyla duyulmazları duyar, görülmezleri görür; yer yer ruhunun zaman ve mekân üstü bir mahiyet almasıyla ruhanilerin önüne geçer; Hakk'ın en mükerrem ibadî me-lekleri aşar ve gidip ta “**Kab-ı kavseyni ev ednâ**” ufkuna ulaşır. O, varolma ufku itibarıyla vücud-u haricîye açılan kapının sırlı anahtarı, varolma gayesini gerçekleştirme adı-na da Hakk'a giden doğru yolun rehberi ve ebedi saadetin de şefaatkânıdır.

b. Kâniatın En Mükemmel Meyvesi

Peygamberler, ibadet ve taât ile Cenab-ı Hakk'a kurbi-yet kazanmışlar, bunun sonucunda Allah Teâlâ, onları pey-gamberlik makamı ile mükâfatlandırmıştır. Ancak onların peygamber olarak seçileceğini Cenab-ı Hak, ilm-i ezeli ile bildiği için ileride kendilerine vahiy indirerek aktif pey-gamberlik vazifesi ile görevlendireceği bu zatları, yaratıldık-ları andan itibaren özel himayesi ve gözetimi altına almış, onları her türlü dünyevî kötülükten korumuş, hayatlarının hiçbir anında şeytanların ve habis ruhların onlara zarar vermesine izin vermemiştir. Peygamber Efendimiz bebek-ken bir ara sütannesi **Halime**'nin yanında gözlerden ırak

olur, Halime validemiz O kaybordu diye korkuya kapılır. Mevlânâ, onun bu halini, şöyle anlatır:

*“Gam yeme, O kaybolmaz,
Olsa olsa âlem O’nda kaybolur.”*

Peygamberler, insanlar arasından özel olarak seçilmişler, vahyî bilginin yanında ayrıca en üstün ahlâkî vasıflarla donatılmışlardır. Onlarda ilim ve amel bütünlüğü en mükemmel örneğini bulmuştur. Ahlâkî ve fitrî nitelikler açısından en üstün özellikler peygamberlerde bir araya gelmiştir. Her çekirdeğin içine ağacın bütün özelliklerinin ve o ağacın vereceği meyvelerin hususiyetlerinin konulması gibi peygamberlerin de mahiyetlerine peygamber olma niteliği yerleştirilmiştir. Onlar, çekirdekten itibaren özel olarak seçilmiş, yetiştirilmiş ve vahiyle nurlanıp peygamber olarak tezahür etmişler ve meyvelerini vermişlerdir. Peygamberler kâinat bahçesinin sahibinin, özel bakımı ve gözetimi ile yetiştirdiği en nadide meyvelerdir. Bir şiiirde bu hakikat şöyle dile getirilir:

*“Bir ağaçtır bu âlem meyvesi olmuş âdem
Meyvedir maksud olan sanma ki ağaç ola”*

Gaybî

İnsan, kâinatın özü, peygamberler insanlık âleminin en saf özleri, Peygamber Efendimiz de peygamberler arasından seçilmiş, Peygamberlerin Efendisi’dir. Bu sebeple Allah Resûlü, kâinatın özüdür. Kâinat, O en güzel meyve için yaratılmıştır. Kâinatın yaratılışının esas gayesi O’dur. Bir Hak âşı-

ğının tabiriyle “Bu gelen aşkına devreyler felek.” O’nsuz bir hayat düşünülemez. O’nun adı yeryüzünden silindiği zaman kıyamet saati gelmiş demektir. O’nun adı, her şeyi etkiler, her şeye boyun eğdirir. Hatta Hz. Süleyman’ın varlıklara sözünü dinletmesi, onlara emrini geçirmesi mucizesini bile şair hoş bir ta’lil ile Allah Resûlü’nün büyüklüğüne bağlamıştır:

“Rüzgâra sordum ‘Hz. Süleyman’a boyun eğişin neden?’

Dedi: Mühründe Ahmed adı kazılıydı da ondan”

Meyvenin içinde çekirdeği barındırdığı gibi Allah Resûlü hem insanlık ufkunun gayesi hem de çekirdeğidir. Resûl-i Ekrem’in “Adem (a.s.), su ile toprak arasında iken ben peygamberdim” sözü bu hakikatin ifadesidir. Hazreti Peygamber, bütün peygamberlerin mânâda ilki, maddede sonuncusudur. **Necip Fazıl** merhumun;

Son Peygamber, son peygamber!

İlk olunca sona geldi.

Nur, fezayı tutan çember,

Ondan gelip O’na geldi.

dizelerinde ifade ettiği gibi O, hem ilk hem sondur. Efendimiz -(sallallâhu aleyhi ve sellem)- bir hadislerinde bu hususu, “Allah Teâlâ’nın ilk yarattığı benim nurumdur” sözleriyle dile getirmişlerdir. Ümmetin durumunu anlatırken bir diğer hadislerinde aynı hususu “Bizler kıyamet günü, sonra gelen ilkler olacağız” sözleriyle ifade buyurmuşlardır.¹⁰ O’nunla,

10 Müslim, Cum’a, 19.

peygamberlik zinciri tamamlanmıştır. O, Peygamberlik zincirinin hem ilk hem son halkası olmuştur. Allah Resûlü'nün yaratılışın gayesi olduğu, bir şiirde şöyle dile getirilmiştir:

*Hak yarattı âlemi aşkına Muhammed'in
Ay ve günü yarattı şevkine Muhammed'in
Yeşerir dağ ve taşlar, yemiş verir ağaçlar,
Aşkına Muhammed'in.*

Yunus

Nübüvvet müessesesi O'nunla hitâma ermiş, ilahî vahiy O'nda kemâle ulaşmıştır. O, aynı zamanda kusursuzluğun, eksiksizliğin, mükemmelliğin ve kemalin eşsiz temsilcisidir. Kelimeler O'nu anlatmakta kifayetsiz, akıllar O'nu anlamakta âciz kalmaktadır. Kelimeler O'nu anlatmakta âciz kalsa da O'nu bir nebze anlayabilmek için yine kelimelere sığınalım:

*“Enbiyâ içre murtezâ sensin
Asfiyâ içre Mustafâ sensin*

*Suretâ gerçi kim muahharsın
Haber aldım ki mübtedâ sensin*

*Derd-i isyâna ey tabîb-i kulûb
Dünyada var ise devâ sensin”*

Fevrî

Peygamber Efendimiz, kâinat ağacının en mükemmel meyvesidir, dedik. Öyle bir meyve ki, hakkında “Hazreti

Âdem (a.s.) cennetteki yasak meyveden yediğinden dolayı cennetten dünyaya indirilip soyundan Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) gibi bir peygamberin yaratılacağını bilseydi ağaçtaki tek meyveyi değil, bütün ağacı dallarıyla birlikte yedi” denilmiştir. Bir başka deyişle O, “**On sekiz bin âlemin Mustafa’sıdır.** Hak Teâlâ’nın isimlerinin en kâmil seviyede tecellileri Peygamber Efendimiz’de yansımıştır.

“Sıfatlarının tek bir tecellisi, Musa’yı baygın düşürmüştü.

Sen ki Zat’ın kendini görür gene de gülümersin”

sözyle bu gerçeğin farklı bir yönü veciz bir şekilde ifade edilmiştir. Necip Fazıl “Peygamber” başlıklı şiirinde peygamberlik hakikatini şöyle seslendirir:

*Sen, fikir kadar güzel;
Ve tek, birden daha tek
İtrını süzmüş ezel;
Bal sensin, varlık petek....*

*Sensin ölüme hisar;
Bâkisi hep inkisar..
Sar bizi, çepeçevre sar,
Rahmet rûzgârı etek !..*

c. **Âlem Sana** (sallallâhu aleyhi ve sellem) **Hayrandır Efendim**

Cenab-ı Hakk’ı bize tanıtan, O’nun muradını bilmemizi sağlayan Kur’ân-ı Kerim ve kâinattaki kevnî hakikatler-

dir. Peygamber Efendimiz -(sallallâhu aleyhi ve sellem)- ise hem Kur'ân'ın hem de hayat ve kâinatın hakikatlerinin açıklayıcısı ve öğreticisidir. O olmasaydı Kur'ân gereği gibi anlaşılamayacak, kâinattaki tevhid delilleri bilinemeyecekti. Kur'ân'ı getiren ve onun hükümlerini açıklayan Zât'a karşı gösterilen saygı, doğrudan Kur'ân-ı Kerim'e ve Cenab-ı Hakk'a saygıyı ifade eder. Hatta Peygamberimiz'in -aleyhis's-salâtu ve's-selâm- beyanları, Kur'ân'ın hayatımızda nasıl uygulanacağını göstererek o mesajın sürekli taze hissedilmesini temin eder.

Rabbimizi bize tanıtan iki büyük delilden Kur'ân'ın rehberi ve kâinat kitabının muallimi Allah Resûlü'dür. Rehbersiz, muallimsiz bir kitap bütün değerini yitirir. Bu sebeple Kur'ân'ın ve kâinat kitabının değeri ve anlamı, onların rehberi ve muallimi olan Hazreti Peygamber'in mevcudiyetine bağlıdır. Şayet O (sallallâhu aleyhi ve sellem) olmasa ya da hayatımızdan çıksa kâinat da anlamını yitirecek ve kıyamet kopacaktır. Hayatımıza yön vermesi, gönüllerimizin O'nun sevgisi ile dolu olması hem yaratılışımızın hem de dünya üzerindeki varlığımızın temel sebebidir.

Allah Resûlü'nün ulaştığı, Allah'a muhabbet ve hayranlık ufkuna insanlar arasından ulaşabilmiş hiçbir kişi yoktur.

Peygamberlerin getirdiği mesajdan tam istifade edebilmek, nübüvvet makamının kadir ve kıymetinin bilinmesine bağlıdır. Peygamber Efendimiz'den -(sallallâhu aleyhi ve sellem)- istifademiz, O'na olan teveccühümüz ölçüsündedir. O'na ve getirdiği Kur'ân mesajına ne kadar alaka gösterirsek O'ndan

o kadar istifade ederiz. Bu yolda atılacak ilk adım O'nu her şeyden daha çok sevmektir. Sevgi, Hazreti Peygamber'i daha iyi tanımamızın yollarını açar. O'nu sevmek tanımamızı, tanımak da sevgimizi güçlendirecektir. Tanıma ile sevmeye karşılıklı birbirini kuvvetlendiren iki temel unsurdur. Bu sebeple akıl ve kalp, yani ilim, iman ve muhabbet, Hakikat-i Muhammediye'yi tanıma ve anlama yolunda el ele vermelidir.

Peygamber Efendimiz, ne kadar iyi tanınıp bilinirse insanlar O'nu o kadar çok severler. Bu sebeple bir Peygamber âşığı “Ey yer ü göğün serveri, bilsin seni ins ü peri” sözleriyle, Hazreti Peygamber'in tanınmasının önemini vurgular. O'nu tanıyan, hakkında bilgi sahibi olan en olumsuz kişiler bile muhakkak bir yönüne hayran olmuşlardır. İşte bu hayranlığı -Allah'ın izni ile- tam bir teslimiyete dönüştürmek için Peygamber sevgisini de insanların kalplerine yerleştirme zarureti vardır.

Her dönemde O'nun büyüklüğünü takdir eden gayrı müslimler olmuştur. Peygamber Efendimiz'in büyüklüğünü, cahiliye döneminde dinlerini reddettiği, çok değer verdikleri atalarının bâtil üzere olduğunu söylediği için O'na ölesiye düşman olan Mekke müşrikleri de takdir etmişlerdir. Ancak kıskançlık ve kibir gibi bazı beşerî zayıflıklar imanlarına engel olmuştur. Düşmanlarının O'nun büyüklüğünü takdir etmesi önemli bir meziyettir. Bu husus bizlere “Bizim O'nun gibi bir Peygamberimiz olsa idi O'nu ölesiye sever, dünyanın her köşesine adını ulaştırır ve herkese O'nu tanıttırır” mesajını vermektedir.

Peygamberimiz'i öven birçok yazar vardır. Bunlardan birkaç tanesini hatırlatmakla yetinelim. Mesela Almanların birliğini sağlayarak bugünkü Almanya'nın temellerini atan **Prens Otto Von Bismarck** şöyle der: "Ben şunu iddia ediyorum ki, Muhammed mümtaz bir kuvvettir. Yaradan'ın böyle ikinci bir varlığı imkân sahasına getirmesi ihtimalden uzaktır. Sana muâsır bir vücut olamadığımdan dolayı müteessirim, ey Muhammed."

Bir başkası ise Peygamberimiz hakkında şöyle demiştir: "O'nu ilk görenler, karşısında önce saygıyla ürperir, yanına yaklaşanlar ise O'nu sever ve O'nu tarif edenler, "Ne daha önce, ne de daha sonra O'nun gibisini görmedim." derlerdi. Çok az konuşurdu, fakat konuştuğu zaman da vurgulu ve bilerek konuşur ve dinleyen kimse, O'nun söylediklerini unutmazdı." (Lane-Poole)

Batı'da Hazreti Peygamber hakkında üretilen yalanlardan dolayı utancını dile getiren **Thomas Carlyle**, O'nun büyüklüğünü; "Bu Zât'ın etrafına maksatlı bir şevkle yığıdığımız yalanlar, bizim için sadece bir utanç vesilesidir. Sessiz, büyük bir ruh; sadece ciddi olabilen biri. Maksudı, dünyayı aydınlatmaktı; dünyayı Yaratan, böyle emretmişti." sözleriyle anlatır.

Doğudan bir ses: Hindistan'ın kurucusu, oğlu da Müslümanlığı seçmiş ünlü **Mahatma Gandhi**, Peygamberimiz'in hayatını anlatan bir kitabı okuduğu esnada şöyle demiştir: "Bugün, milyonlarca insanın kalbine tartışmasız hükmeden bir Zât'ın en güzel olan hayatını bilmek isterdim. Şimdi her

zamankinden daha eminim ki, bugün de hayatta İslâm'a yer veren güç, asla kılıç değildir. İslâm, gücünü, sadeliğinden, Peygamber'in kendisini bütünüyle nefyetmesinden, verilen söze ve yapılan anlaşmalara mutlak bağlılıktan, Peygamber'in, arkadaşlarına ve takipçilerine olan vefasından, korkusuzluğundan, Allah'a mutlak tevekkülü ve misyonuna olan kesin itimadından almaktadır.”

Allah Resûlü'nün hayatını tetkik etmek, hayat safhalarını bilmek O'na olan hayranlığımızı artıran hususlardır. Ancak gerçek sevgiyi, kelimelere dökmenin zorluğu da ortadadır. Duyulup hissedilen, ancak çoğu zaman tam ifade edilemeyen Peygamber sevgisini anlatmak için kelimeler yetersiz kalır. Kelimelerin yetersiz kaldığı noktada şiire sığınan şairlerimiz, hayallerinin de O'nun büyüklüğünü anlatmada aciz kaldığını itiraf etmişlerdir. Şair **Nigâr Hanım**, O'nun büyüklüğünü anlatmaya hayallerimizin bile yetişemeyeceğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hayâl etmek uluvv-i kadrini beyhudedir zira
Büyüksün rütbe-i tahminden elbet yâ Resûlallâh.”

d. Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem)

Ümmetine Sevgisi

Bir Doğulu bilge, “Gök, yok olmasını istemediklerini şefkatle silahlandırır” demiştir. Cenab-ı Hak, Resûlü'nü “Ey Resûlüm, Biz Seni bütün insanlar için sırf bir rahmet vesilesi olman için gönderdik” buyurarak, O'nun şefkatinin

dolayısıyla nübüvvetinin evrenselliğini açıkça beyan etmiştir.¹¹ O şefkat, merhamet ve muhabbet peygamberidir; o halde O'nun adı yok olmayacaktır.

Peygamber Efendimiz, fıtraten sevgi ve şefkatle donatılmıştır. Ancak O'nun diğer bütün özellikleri gibi yaratılışındaki bu özelliği de Allah Teâlâ tarafından teyid edilmiş, nurlandırılmış ve kemal noktasına vahyin bereketi ile ulaşmıştır. “O vakit Allah’tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu hâlde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş hakkında onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah’a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.”¹² âyetinde, Allah Resûlü’ndeki rahmet vasfının, Cenab-ı Hakk’ın lütfu ile en mükemmel şekilde tezahür ettiği bildirilmiştir.

Bütün insanlara derin bir sevgi besleyen Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem), davasını anlatmak iştiağı ile insanlara karşı duyduğu sevgi hissi hiçbir zaman çatışmamıştır. Davamı anlatıyorum gerekçesiyle insanlara haksızlık yapmamış; zulüm ve haksızlık yapılmasını da onaylamamıştır. Allah Resûlü, insanları kurtarmak için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Ev ev, panayır panayır, şehir şehir dolaşmış, en zor şartlarda ve zamanlarda insanları Hakk’a davet için pek çok yere seferler düzenlemiş, elçiler göndermiştir. Yanlış yere insanların öldürülmesine ve kim olursa olsun eziyet,

11 Enbiyâ Sûresi, 21/107.

12 Âl-i İmran Sûresi, 3/159.

işkence edilmesine, insanların köleleştirilmesine şiddetle karşı çıkmıştır. Savaşta bile işkence edilerek insan öldürmeyi yasaklamış, savaşa katılmayanlara ve Müslüman olduğunu söyleyenlere ise asla dokunulmamasını emretmiştir.

Allah Resûlü'nün şefkat ve sevgisi yalnızca insanlara karşı değildi. O'nun şefkati bütün canlıları kuşatmıştı. Hazreti Peygamber, bir çok hadislerinde Mekke'yi, Medine'yi ve Uhud dağını sevdiğini açıkça ifade etmiştir. Yine O'nun canlı varlıklara ve bitkilere değer verdiğini ve sevgiyle davrandığını gösteren birçok örnek vardır. Canlı cansız etrafındaki bütün varlıklara sevgiyle davranması, sevgi ve şefkatle yaklaşması O'nun mânevî kişiliğinin muhabbet ve şefkate kilitlendiğini göstermektedir. Bir gün, hayvanını beslemek amacıyla bir ağacın yapraklarını sopasıyla dökmeye çalışan bir adam görür. Yanına yaklaşır “Biraz ağır ol bakalım. Ağaca vurarak, onu kırıp dökerek değil, tatlılıkla sallayarak yaprağını dök!” diyerek, onu uyarır.¹³

Peygamber Efendimiz, bütün canlılara iyilik yapılmasını emretmiştir. Bir hadislerinde “Yerdekilere merhamet edin ki, göktekiler de size merhamet etsin” buyurarak, rahmete kavuşmak için şefkatli olmak gerektiğini anlatmıştır.¹⁴ Susuzluktan ölmek üzere olan bir köpeğe su veren kadının bağışlandığını belirtirken, bir kediye eziyet edip ölümüne sebep olanın da Allah'ın gazabını uğradığını vurgulamıştır. Bir keçiyi sağan adama uğradığında ona şunları söylemiştir:

13 İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-gâbe, 3/276.

14 Tirmizî, Birr, 16.

“Sağdığında yavrusu için de süt bırak.”¹⁵ demiş; kendisine, “Hayvanlara yapılan iyilik için de mükâfat var mı?” diye sorularına “Evet, her canlıya yapılan iyilik için mükâfat vardır.” cevabını vermiştir.¹⁶

Medine-i Münevvere’ye her girişinde bindiği merkûbun üzerinde, Allah Resûlü’ne sarılmış, birkaç çocuğu birden görmek mümkündür. Demek ki O (sallallâhu aleyhi ve sellem), sadece kendi torunlarını değil, hanesinde, komşularında, hatta beldesindeki bütün çocukları, kemal-i şefkat ve samimiyetle bağrına basmış ve gönüllerini sevgiyle fethetmiştir.

O’nun sevgi hâlesine dahil olanlar sadece erkek evlat ve torunları değildi. O Hz. Hasan ve Hüseyin’i sevdiği gibi aynı şekilde kız torunu **Ümame**’yi de seviyordu. O kadar ki, bazen sokağa çıkarken Ümame’nin O’nun omuzlarında olduğu görülürdü. Hatta, bazen kıldığı nafîle namazlarda dahi Ümame’yi sırtında taşırdı. Secde yapacağı zaman onu yere kor, secdeden kalkarken de yine omuzuna alırdı.

Allah Resûlü, çocukluğu yanında geçen **Zeyd b. Hârise**’yi (r.a.) de çok seviyordu, hatta “Muhammed’in sevgilisi” denilince ilk akla gelen Zeyd’di. Zeyd’in Mûte savaşında şehid olduğu haberi kendisine ulaşınca evine gitmiş, Zeyd’in ailesini teselli etmek istemişti. Zeyd’in küçük kızının ayaklarına sarılması üzerine Allah Resûlü, gözyaşlarını tutamayarak, ağlamıştı. Yanında bulunan sahabelerden **Sa’d b. Ubâde**, gözyaşı dökmesinin hikmetini sorunca,

15 Heysemî, Mecmâ’u’z-Zevâid, 8/96.

16 Buhari, Şûrb, 9.

Hazreti Peygamber, “Bu sevenin sevgilisine iştiyakdır” karşılığını vermiştir. “Bizim gönüllerimiz de Sana müştak yâ Resûlallah!” diyen Peygamber âşıkları da işte O’nun bu sevgisine mukabelede bulunmaya çalışmışlardır. Sevgi, sevgiyi netice verir. O’nun ümmetine sevgisi de karşılığını bulmuş, ümmeti Peygamber Efendimiz’i ölesiye sevmişlerdir. O’nun bu derece sevilmesi, peygamberlere imanın bir gereği olduğu gibi aynı zamanda O’nun ümmetine olan sevgisinin de onların gönüllerindeki bir yansımasıdır.

Allah Resûlü, müminlere karşı çok şefkatliydi; hep onların hayrını düşünürdü. O’nun ümmetine duyduğu bu sevgi Rabbini hoşnut etmiş; hakkında “Size kendi aranızdan öyle bir Peygamber geldi ki zahmete uğramanız O’na ağır gelir. Kalbi üstünüze titrer, müminlere karşı pek şefkatli ve merhametlidir” âyet-i kerimesi indirilmiştir.¹⁷ Müminleri koruyup gözetmesini ve onlara karşı duyduğu sevginin devamını Rabbi Rahimi, O’na, “Müminlere kol kanat ger, onları şefkatle koru!” gibi âyetlerle sürekli hatırlatmıştır.¹⁸ Ümmetine olan sevgisi dünya ile sınırlı değildir. Herkesin kendi derdine düşeceği kıyametin en dehşetli anında yine O, “Allah’ım, ümmetimi isterim, ümmetimi!” diyecektir.¹⁹

Allah Resûlü, ashabına karşı her zaman şefkatli bir baba gibi muamele etmiş; onları korumuş kendisini sevenlere karşı hep vefalı olmuştur. Hatta O’nun kadr ü kıymetini

17 Tevbe Sûresi, 9/128.

18 Hicr Sûresi, 15/88.

19 Ebû Avâne, Müsned, 1/158.

bilemeyip, eziyet eden cahil bedevilere karşı bile hep nezaketli olmuştur. **Hazreti Abbas**, Peygamber'in halkın içinde çeşitli eziyetlerle karşılaştığını görünce, bir çardak yapılmasını, Resûlullah'ın burada oturup halkın dert ve sıkıntılarını dinlemesini teklif ettiğinde, Nebiler Sultanı amcasına "Allah Teâlâ ruhumu kabz edene kadar onların arasında bulunacağım. Ökçeme basmalarına, hırkamı çekiştirmelerine katlanacağım!.." karşılığını vermiştir.

Ashabının kendisinin vefatından sonra bir takım sıkıntılara maruz kalacağı endişesi ile etrafındaki insanlara, âdeta geleceğe mesajını iletmeleri maksadıyla, şöyle buyurmuştur: "Ashabım hakkında Allah'tan korkun, Allah'tan korkun, benden sonra onları hedef edinmeyin, kim onları severse benim sevgimden dolayı sevmiştir, kim onlara buğz ederse bana buğz ettiği için onlara buğz etmiştir. Onlara eziyet eden bana eziyet etmiştir. Bana eziyet eden Allah'a eziyet etmiştir."²⁰ Her zaman ashabını düşünmüş onlara zarar gelmemesi için gayret etmiştir. Ashabına sevgisi o derece ileri seviyede idi ki, mahremlerini koruduğu gibi onları korumuş; "Sakının ashabımdan ve onlara uygunsuz söz söylemeyin" buyurmuştur.²¹ Vefatına yakın kaç defa mescitte ashabına dönmüş ve teker teker onları süzerek hıçkıra hıçkıra ağlamıştır.

Refik-i â'la'ya (Yüce Dosta) yükselme vakti gelip dayandığında, sema ehli sabırsızlıkla O'nu beklerken yine O, bir vefa âbidesi olarak, ashabından ayrılacağı için gözyaşı dökmüştü.

20 Tirmizî, Menâkıb, 58.

21 Buhârî, Fezâilu'l-ashâb, 5.

İKİNCİ BÖLÜM
İMAN-SEVGİ MÜNASEBETİ

“İlahî hikmetlerin usturlabı aşktır”

Mevlanâ

A. İMANDA SEVGİNİN ROLÜ

İslâm'ın manevî hayatında temel unsur Hazreti Peygamber'in sevgisidir. Müslümanlar O'nda Cenab-ı Hak'ın isimlerinin tecellilerini, mükemmel güzelliği ve kâinatın yaratılış gayesi olması hasebiyle kâinatın dengesini görmektedirler. İman-sevgi arasındaki alakaya şu âyet-i kerimede işaret edilmektedir: “Peygamber, müminlere kendi canlarından daha evlâdır (sevgili). Zevceleri de, onların analarıdır.”²² Yine bir âyet-i kerimede Allah ve Peygamber sevgisinin önüne baba, oğul, kardeş, hanım, mal sevgisi ve diğer dünya nimetlerini geçirmenin günah olduğu ve insanların ilahî azaba uğramalarına sebep olduğu vurgulanmıştır.²³

İman ile sevgi arasında yakın bir alaka vardır. İmanın en açık tezahürlerinden birisi muhabbettir. İman, bilmenin,

22 Ahzâb Sûresi, 33/6.

23 Tevbe Sûresi, 9/24.

tasdik, idrakin ötesinde bir teslimiyet olduğuna göre, imanın gerçekleşmesi için bilginin yanında hissin önemli bir payı vardır. Sevgi, ise en kuvvetli hislerimizden birisidir. Şu halde iman, isteme ve bilmenin yanında, derin bir muhabbet ve latife-i rabbaniyenin ilahî feyz ve lütuflarının tasdikıyla gerçekleşir. İman, irade, zihin, his ve latife-i rabbaniyeden teşekkül eden vicdanda gerçekleşen bir tasdiktir. Ancak muhabbet eşittir iman diyemeyiz. İmanın içinde muhabbet vardır. Fakat muhabbet tek başına iman etmek için yeterli değildir. Cenab-ı Hakk'ı bilme muhabbete vesile olur, muhabbet kalbin içine nüfuz eder ve rabbanî bir hüviyet kazanırsa, Hak Teâlâ'nın lütfuyla imana dönüşür. Bunu şöyle de ifade edebiliriz: "Arzu, yoğunlaşmış marifettir. Muhabbet, latife-i rabbaniye yamaçlarında geliştiğinde gerçek anlamını bularak, hakiki aşk olur."

Sevgi, imanın kapısını aralayan ilk basamaklardan birisi olduğu gibi nefret, kıskançlık ve haset gibi hisler de imansızlığın sebebidir. Nitekim Peygamber Efendimiz'e iman etmeyen Mekkeli müşriklerin bir kısmı O'nu iyi tanıdıkları, ahlâkî hususiyetlerini takdir ettikleri, hatta geçmişte yalan söylemediğini ve yalan söylemeyecek (emin) bir karakteri olduğunu bildikleri halde haset, kıskançlık ve benzeri sevgi eksikliğinden kaynaklanan sebeplerden dolayı iman etmemişlerdir. O halde tanıtmak, bilgilendirmek kadar sevdirmek de önemlidir. Bilgi, iman için tek başına yeterli bir unsur değildir. Sevgi ile birleşip, marifet haline dönüşmeli ki imanın yolu açılsın. Bilme ile sevme arasındaki bu yakın

alakadan dolayı “Muhabbet, marifetin sonucudur” denilmiştir. Tanıyan sever, seven itimad eder, imana giden yol açılır. Bu sebeple “Vuslata giden en kestirme yol, sevgidir” denilmiştir. **Fuzûlî**’nin deyişiyle;

*“Aşk imiş her ne var âlemde
İlim bir kıl ü kâl imiş ancak”*

Sevgi, beşerî bir his olduğu için diğer hisler gibi daha çok insanlar arasında karşılıklı etkileşim yolu ile yayılır. Peygamber âşıklarını görmek, tanımak onların hallerini müşahede etmek, kalbimizde aşk çırasını yakabilir. O halde Peygamberimiz’i (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevdirmede, O’nun ümmeti olan bizlere, dini iyi temsil etmek, O’na olan samimi sevgimizi her vesile ile ortaya koyarak O’nun sevgisini bütün müştak gönüllere ulaştırma görevi düşmektedir.

Allah’ı ve O’nun Resûlü’nü sevmek müminler için mecburiyettir. Resûl-i Zîşân, Allah’ın sevgilisi olduğuna göre, O’nu sevmek Allah’ı sevmek demektir. Öyleyse Resûlullah muhabbeti bizim için bir mecburiyettir, farz-ı ayındır. O’nu sevmek, Peygamber’e imanın temel unsurlarından birisidir. Nitekim Peygamber Efendimiz, bu hakikati bir hadislerinde yemin ederek, “Hiçbiriniz beni, ana-babasından, çocuklarından, hatta bütün insanlardan daha fazla sevmedikçe iman etmiş olmaz” sözüyle dile getirmiştir.²⁴ Buradaki “iman etmiş olmaz” ifadesi “kâmil mümin olmaz” şeklinde yorumlanmıştır. Ancak unutulmamalıdır ki, nihai durum

24 Buhârî, İmân, 8.

dikkate alındığında dünyevi isteklerin ve şahsi arzuların önüne geçemeyen bir imanın, her zaman kişiyi yolda bırakabileceği de bir hakikattir.

Peygamber-i Zîşân yalnızca kendisine duyulan sevgiyi imanla irtibatlandırmamış; dine yardım eden, hizmet eden kişilere sevgi duyulmasını da mümin olmanın bir gereği olarak zikretmiştir. İslâm'ın ilk yıllarında Resûl-i Ekrem'e bütün varlıklarını ortaya koyarak yardımcı olan Medineli Ensarı sevmenin imandan olduğunu "İman'ın alameti Ensarı sevmek; nifağın alameti de Ensara buğz etmektir" sözleriyle beyan buyurmuşlardır.²⁵ Allah dostlarına duyulan sevgi, müminlerin vasfıdır. İnananlar, başta Allah'ın Resûlü olmak üzere kademe kademe bütün Allah dostlarını severler. Nitekim kudsî bir hadiste, Allah dostlarına düşmanca tavır alanların Allah'a karşı harp ilan ettiği haber verilmiştir.²⁶

Bize sevgiyi O, öğretmiştir. Kimi sevip kimi sevmeyeceğimizi ve ne kadar seveceğimizi hep Peygamber Efendimiz'den öğrendik. Peygamber sevgisinin nasıl olması gerektiğini de Efendiler Efendisi ashabına, imanın bir rükününü talim buyurur gibi öğretmiştir. Bir gün Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), **Hz. Ömer**'in elini tutmuş, Ömer 'Yâ Resûlallah, seni canım hariç her şeyden daha çok seviyorum" deyince Allah Resûlü, yemin ederek sözüne başlamış ve "Beni canından da fazla sevmedikçe iman etmiş olamazsın, ey Ömer!" buyurmuştur. Efendimiz'in

25 Buhârî, İmân, 10.

26 Buhârî, Rikâk, 38.

bu uyarısı üzerine Hz. Ömer, yeniden kalbine teveccüh etmiş, “Vallahi, şu anda seni canımdan da çok seviyorum” diyerek, önceki halini değiştirmiş; âdeta Peygamber sevgisinin gerçek tadına varmıştır. Bunun üzerine Allah Resûlü, “Şimdi oldu ey Ömer” buyurarak, onun şahsında ümmetine Peygamber’e iman nasıl olması gerektiğini öğretmiştir.²⁷

Allah ve Peygamber sevgisi her sevginin önüne geçer. O’nu bulan her şeyi bulmuş, kaybeden de her şeyi kaybetmiş demektir. Yunus’un diliyle ifade edecek olursak:

*“Kâni buldum n’iderem ben ayruğî
Yağmaya virdüm bugün dükkânımı”*

b. İmanın Tadı

İmanın en açık tezahürü, muhabbettir. Bu sebeple bir hadis-i şerifte imanın tadını ancak Allah’ı ve O’nun Resûlü’nü her şeyden fazla sevenlerin duyabileceği bildirilmiştir.²⁸ Muhabbet, imanın meyvesidir. İman ne kadar canlı ise muhabbet de o derece kuvvetlidir. İmanın kuvveti ölçüsünde Allah’a, O’nun Resûlüne ve dinin alametlerine karşı duyulan sevgi canlı ve kuvvetlidir. Hasta bir kişi bal yediğinde nasıl balın tadını alamazsa imanında eksiklik olan da Allah ve Resûlü’ne sevgi ve bağlılık hissetmez. Kişi, hastalıklardan kurtulup sıhhat kazandıkça balın ta-

27 Buhârî, İmân, 3.

28 Buhârî, İmân, 9.

dını, kokusunu almaya başlar ve büyük bir iştihakla bal yemek ister. İmanı sağlam olan müminler de Allah aşkı ve O'nun habibinin aşkı ile mest olurlar.

Muhabbet bir başka açıdan imanın parlayan nuru gibidir. Kuru bir ağacın içindeki hayat suyu gibidir iman. Ağaç yine görünüşte ağaçtır. Ama içindeki hayat suyu olmadığına kuruyup çürümeye yüz tutar. İşte muhabbet de imanın kuru bir bilgi haline dönüşmesini engeller, imanın canlı ve taze kalmasını temin eder. Bir başka açıdan ilahî sevgi, âb-ı hayat (ölümsüzlük) suyu gibidir. Seveni ebedileştirir. Bu sebeple “âşıklar ölmez” denilmiştir. İman, muhabbetullah ve Resûlullah sevgisi ile ıslıl ıslıl parlar. Peygamber aşkı imanının nuru gibidir. Nitekim **Şeyh Osman Şems**;

“Saklarım sînemde aşkın nûr-ı imânım gibi

Beslerim cismimde derdin cevher-i cânım gibi”

beytinde Peygamber aşkını, imanın nuruna benzetmiştir. Muhabbet, insanı canlandırır. Amellerini coşkuyla yapmasını temin eder. Küçük çocuklar anne-babalarına sevgi ile bağlı oldukları yaşlarda onları taklit ederek, ibadetlerini büyük bir hevesle yapmak isterler. Biraz büyüyüp anne-baba, çocuğu ibadet için zorlamaya başladığında çocuk, ergenlik çağına girmiş, kendi kişiliği, ben duygusu güçlenmişse, zorlama çocukta tam tersi bir etki yapabilir. Çocuklar sevgiyle büyüklerini taklit ettikleri yaşlarda, ibadete, Allah'a kulluğa alıştırılmışsa, büyüdüklerinde de severek ibadetlerini yerine getirmeye devam ederler. Şayet büyüyüp ergenlik yaşına gelmişse zorlama ile değil sevdirek

ibadetler teşvik edilmelidir. İbadetleri sevgi ile yerine getirmesi içinde kalbinde Allah ve Peygamber aşkı uyandırılmaya çalışılmalıdır.

Can taşıyan her varlık, Allah ve Peygamber sevgisi ile ruh kazanır.

Haktır seni sevmezlere

Cansız sûrettir der isem

Onun için canlılara

Senin gibi mâşûk gerek

Yunus Emre

şairinde dile getirildiği gibi mâşûkun büyüklüğü nispetinde hasret ve iştiyak büyür.

Allah ve Peygamber sevgisi ilahî bir lütuftur, bir bağıştır. Hakk'a yönelmemiz her halimizle O'nun rızasını kazanmak için mücadele etmemiz ve samimiyetimiz ölçüsünde bize bağışlanmış ilahî bir lütuftur. Rabbanî sevgi her gönülde aynı coşkunlukla hissedilemese de Rabbimizin rızasını arama yolunda bazen hiç beklenmeyen bir anda bu lütfü mazhar olabiliriz. "Aramakla bulunmaz, ama bulanlar arayanlardır." sözünde dile getirildiği gibi tamamen bizim iradelerimize bağlı olmasa da yolda olanlara bu bağışın verildiği/verileceği açıktır. Bir Hak dostu, bu hakikati şöyle dile getirir:

Dostlara ülfet yağdı, bize iltifat yok mu?

Kebap oldu sînem âhıma itimat yok mu?

Yüz sürüp izine bekledim bilmem kaç eyyâm!

Yoksa bende Senin sevgine istidat yok mu..?

M. F. Gülen

c. Sevginin Uhrevî Karşılığı

Sevgi tevhibi temin eder. Kalpleri, gönülleri birleştirdiği gibi manevî makam itibariyle sevenin sevdiği ile birlikte olmasını sağlar. Gerçek âşıkların cennet yamaçlarında sevdikleriyle birlikte olacağını Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde “Kişi sevdiği ile beraberdir” sözüyle haber vermişlerdir.²⁹ Yürürken yolda kalan, rehberini tam takip edemeyen, istediği halde yapılması gerekenleri layıkıyla yapamayan nice münkesir ve kırık kalbe bir bardak kevser hatta âb-ı hayat sunan bu hadis, insanın, müsbet veya menfî her iki kutupta da daima sevdikleriyle beraber olacağına işaret etmektedir. Kişi, burada da orada da hep sevdikleriyle beraberdir. Öyle ise, nebilerle, siddîklerle, şehidlerle beraber olmak isteyen, evvela onları sevmelidir ki, orada onlarla beraber olabilsin. Veya başka bir ifadeyle, ahirette nebilerle, siddîklerle, şehidlerle beraber olacak olanlar, burada iken onları sevip maiyetlerinde bulunanlardır. Kötülükleri temsil edenler için de, yine aynı hadisin hükmü ve mânâsı geçerlidir.

Sahabe-i kiram, “Kişi sevdiğiyle beraberdir” hadisini duyunca o kadar sevinmişlerdir ki, bu onlar için âdeta bir

29 Buhârî, Edeb, 96.

cennet garantisi olmuş, âhirette Peygamber-i Zîşan ile birlikte olmayı cennet içinde ikinci bir cennete kavuşma nime-ti gibi görmüşlerdir. Nitekim Enes b. Mâlik'in (r.a.), rivayet ettiğine göre, **bir sahabe** Peygamber Efendimiz'in yanına gelerek "Ya Resûlallah! Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sormuştur. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Sen kıyamete ne hazırladın?" buyurmuştur. Bunun üzerine sahabe, "Hiç-bir şeyim yoktur. Ancak ben Allah'ı ve O'nun Resûlü'nü çok severim" demiştir. Adamın bu sözü üzerine Allah Resû-lü, "Sen sevdiğin kimselerle berabersin" buyurmuştur. **Hz. Enes**, "Biz bu sözü duyunca o kadar sevindik ki, o güne kadar hiçbir şeye böyle sevinmemiştik" diyerek, ashabin bahsi geçen hadisi duyduklarındaki halet-i ruhiyesini ifade etmiştir. Bu olayı talebelerine anlatan Enes (r.a.), hadisi an-latıp bitirdikten sonra "Ben Allah Resûlü'nü Ebû Bekir ve Ömer'i (r.a.) sevdiğim için ahirette onlarla beraber olacağımı umarım." diyerek, kendisinin ümidinin de "Peygamber ve ashabına" duyduğu sevgi olduğunu ifade etmiştir.

Cennet nimetlerini elde etme, cennet makamlarına sa-hip olma sevgiye bağlanmıştır. "Kişi sevdiğiyle beraberdir" hadisi, ahiretteki durumumuz için söylenmiştir. Kişinin akıbetini bildiren bu hadiste gerçek sevgi, iman ile özdeş-leştirilmekte, hakiki sevginin kurtuluş için yeterli olduğu bildirilmektedir. Hadise göre iman etmiş bir mümin, Pey-gamberi'ni gerçekten seviyorsa cennette de O'nun maiye-tinde bulunacaktır. Peygamber Efendimiz, bu hadis-i şerifi değişik vesilelerle farklı sahabelere söylemiştir. Bir gün **Ebû**

Zerr el-Gıfari (r.a.), Peygamber Efendimiz'e, "Kişi bir topluluğu sever, fakat onların yaptığı gibi yapmazsa durumu ne olur?" diye sormuştur. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Ey Ebû Zerr, sen kimi seversen onunla berabersin!" buyurarak, Ebû Zerr'in gönlüne su serpmiştir. Bunun üzerine Ebû Zerr, meseleyi biraz daha açmak için "Ya Resûlallah! Ben Allah'ı ve O'nun Resûlü'nü severim" demiştir. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) yine "Kuşkun olmasın, sen kimi seversen onunla berabersin" buyurmuştur. Bu hadis Ebû Zerr'in (r.a.) o kadar hoşuna gitmiştir ki, sorusunu bir daha tekrarlamış, Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) de yine aynı şekilde cevap vermiştir. Resûl-i Ekrem'e karşı duyduğu sevgide kuşkusu olmayan Ebû Zerr Hazretleri, sanki âhirette O'nunla olan birlikteliğini garanti etmek istercesine "Kişi sevdiğiyle beraberdir" sözünü Allah Resûlü'ne üç defa tekrarlatmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SEVGİNİN KAZANDIRDIKLARI

“Yüce kıldım himmetimi kim kurtaram ümmetimi
Esirgegil ben yetîmi, Senden dilerim ümmetim”

Yunus

A. SEVEN NE KAZANIR?

Peygamber'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) duyulan sevgi, canlı cansız bütün varlıkları etkileyen bir güce sahiptir. Sevginin kazandırdığı en önemli kazanç, sevilenle kurulan bağ ve nisbettir. Sevgi, varlıklar arasındaki en sırlı bağıdır. Peygamber aşkı köylü kentli her Müslümanı her yerde birbirine gönülden bağlar. Varlık âlemindeki her nesne arasında sırlı bir sevgi bağı vardır ki bu bağ bütün varlıkları kuşatmıştır. Her varlığı Allah'ın En Sevgilisi'ne bağlayan sırlı bağ da yine sevgidir. Canlı cansız bütün nesnelere, sevgi bağı ile Kâinatın Efendisi'ne alaka duymuşlardır. Şuursuz varlıklar hatta cansız nesnelere bile Allah Resûlü'ne sevgi ile bağlanmışlardır. Eline aldığı taşlar Allah'ın adını anarak zikrediyor, çağırdığı ağaçlar davetine icabet ediyor, bulutlar O'nun üzerinde gölge yaparak Fahr-i Kâinat Efendimiz'e alakalarını gösteriyorlardı. **Mevlânâ**'nın ifadesiyle "Hakk'ın övdüğü bir insanı, canlı da, cansız da, yüzlerce defa "doğrusun, gerçeksin" diye

tasdik eder. Allah'ın koruyup sevdiği bir kimseye, kuş da, balık da gözcü ve bekçi olur.”

Minber yapılmadan önce Efendimiz'in kendisine dayanarak hutbe okuduğu kuru bir **hurma kütüğü** vardı. Minber yapınca Allah Resûlü minbere çıkarak hutbe okumaya başladılar; tam o esnada kütüğün devenin ağlaması gibi inlediği duyuldu. Efendimiz yanına gelip teskin edinceye kadar ağlaması devam etti. Kuru bir kütüğün ağlaması insanları öyle etkiledi ki, Mescid-i Nebevî'de bulunanlar hep birden ağlamaya başladılar. O günden sonra ashabın ağlaması daha da arttı. Peygamber Efendimiz, kütüğün, yanında okunan mübarek sözlerden uzak kaldığından dolayı ağladığını, söyledi. Böylece cansız varlıkların da Allah'ın yanlarında adının anılmasını ve Peygamber'le beraber bulunmayı sevdiği anlaşılmış oldu.

Seven ile sevilen arasında sevgi ile bir nisbet, bir bağ kurulur. Peygamber Mescidi'ne açılan birçok kapı vardı. Allah'ın Resûlü son demlerindeki hastalıklarında bütün kapıların kapatılıp sadece **Hazreti Ebû Bekir'e** ait kapının açık bırakılmasını emrettiler. Zira Hazreti Ebû Bekir'in Peygamberimiz'e sevgisi herkesten daha fazla idi. Sevgi nisbetleri her nispetin üzerindedir ve böyle bir günde bütün nisbetlerin kapıları kapanır da muhabbet alâkasının kapısı açık kalır. Allah'a götüren ve gayeye erdiren nispet aşk ve muhabbetten başkası değildir. Bütün dâvâ bu nisbeti her iki cihanda da kaybetmemektir.

Sevgi karşılıksız kalmaz. Niyetlerimiz nasıl karşılıksız bırakılmıyorsa, iyi niyetlerimizi gerçekleştirme imkânı bulamadı-

ğımızda nasıl onlardan dolayı mükâfat kazanıyorsak, sevgi de seven gönüllere, sevginin derecesine göre büyük lütuflar/ feyizler kazandırır. Sevgi, en kısa yoldan kişiyi Hakk'a ulaştırır. Hakk'ın Sevgilisi'ni seven ve O'na bağlanıp kendini O'na nisbet ederek yola çıkan yolcular en kısa ve tehlikesiz yoldan Allah Teâlâ'nın rızasına kavuşurlar. Allah Rasûlü'nün elinden tuttuğu hiç kimse yolda kalmamıştır. Bir hak dostu;

*Yıldızım düşkündü, talihim küskün,
Muzlimdi eyyâm-ı hayatım bütün;
Erenler elimden tuttular bir gün,
Şanlı demler sürdüm, devranlar gördüm.*

Tokâdîzâde Şekip

sözleriyle, Hakk'a ulaşmada kâmil mürşid ve rehberlerin önemini vurgular. Bütün mürşidlerin efendisi Allah Resûlü'nün sevgisi ve yol göstericiliği ile yola çıkanların yolda kalması ise katiyen mümkün değildir.

b. Seven Sevdiğinin Dertlerini Paylaşır

Seven her şeyiyle sevdiğine benzemek ister. Bunun sonucunda bazen isteyerek bazen de gayri iradî sevgilisinin dertleri ile dertlenir. Sevdiğiniz Allah Resûlü gibi Hak Teâlâ'nın büyük sıkıntı ve hastalıklarla lütuflarda bulunduğu bir Peygamber ise, sevgi bu sıkıntılarda da O'na benzemeyi, O'nun çektiği sıkıntıların benzerlerini çekmeye hazır olmayı gerektirir. Allah Resûlü, kendisini çok sevdiğini söyleyen

bazı sahabilere sıkıntılara hazır olmaları gerektiğini, çünkü Allah'ı ve O'nun Peygamberi'ni çok sevenlerin dünya hayatlarında büyük sıkıntılarla imtihan edileceklerini haber vermiştir. **Mevlânâ**, âşıkların, küçük kelebeklerin mum ateşine atılması gibi kendilerini aşk ateşine attıklarını söyleyerek aşkı tasvir eder: “Fakat aşk mumu, diğer mumlar gibi değildir. Aydınlık içinde aydınlık, aydınlık içinde aydınlıktır. Ateşli mumların aksine aşk mumu, ateş görünür, ama baştan başa nûrdur, hoşluktan, güzellikten ibarettir.” Âşık sevdiğinin derdine ortak olduğunda, görünüşte sıkıntı içinde olsa da gerçekte vuslat kapılarını aralamıştır.

Ashab-ı kiramdan **Ka'b** isimli bir sahabe, Peygamber Efendimiz'i ziyaret eder. O'nun yüzünün solgun ve bitkin olduğunu görünce, “Ey Allah'ın Resûlü, benzin niye soluk?” diye sorar. Allah Resûlü, üç gündür hiçbir şey yemediğini söyleyince, sahabe, Peygamber'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevgisinden hemen bir şeyler bulup O'na getirmek düşüncesiyle yanından ayrılır. Fakat kendi hanesinde de yiyecek hiçbir şey yoktur. Yolda giderken bir yahudinin kuyudan su çekip develerine su verdiğini görür. Ona su çekmek için yardım eder. Her çektiği kova için bir tane hurma alan Ka'b, biriktirdiği hurmaları hemen dönüp Allah Resûlü'ne götürür. Allah Resûlü, hurmaları nasıl kazandığını sorunca O'na durumu anlatır. Ka'b'ın fedakârlığından uygulanan Allah Resûlü, “Ey Ka'b, beni seviyor musun?” diye sorar. Ka'b, “Babam sana feda olsun, Seni sevmez miyim...” diye cevap verir. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem, “Beni sevene yoksulluk, ırmak yatağında akıp gelen selden daha hızla

gelip ulaşır; senin başına da bir sıkıntı gelecektir. Sıkıntılarının için Rabbine sığın, kendini hazırla.” buyururlar. Nitekim bir müddet sonra Ka’b hastalanır; Allah Resûlü, namazda onu göremeyince sorar; hastadır, derler. Evine gidip onun için dua eder. Allah Resûlü’nün haber verdiği gibi Ka’b, vefat eder ve Rabbine kavuşur. Sevgi, sevilende fani olmaktadır. Sevgilide fâni olmak, dertlerinde de ona ortak olmaktadır.

c. Seven Bağışlanır

Peygamber sevgisi, Cenab-ı Hakk’ın af ve mağfiretini kazandıran en önemli vesilelerden birisidir. Nitekim âyet-i kerimede “Ey Resûlüm, de ki: “Ey insanlar, eğer Allah’ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah Gafur’dur (çok affedicidir), Rahim’dir (engin merhamet ve ihsan sahibidir.)” buyrulur, bağışlanma Peygamber sevgisine bağlanmıştır.³⁰ Peygamber sevgisi bulunan bir kalbi cehennem ateşi yakmaz. Bu hususu şair;

*“Kalbin Ahmed’in nuruyla doldu mu bir kez,
Kesin kes bilesin ateş dokunmaz sana”*

dizeleriyle dile getirir. Allah’a derin aşkıyla tanınan ünlü kadın sûfi Râbiâtü’l-Adeviye, dua ederken “Seni seven bir kalbi cehennemde yakar mısın?” diye Rabbine niyaz eder; tam o esnada “Biz böyle yapmayız. Bizim hakkımızda kötü zan besleme.” diye bir nida işitir.

30 Âl-i İmrân Sûresi, 3/31.

Peygamber sevgisi **rabbanî** bir sevgidir. Cenab-ı Hak'ın emridir. Peygamber'i sevmek Allah'ı sevmek demektir. Peygamber'in sevgisi kişiyi Allah sevgisine ulaştırır. Peygamber'i, yalnızca beşeri özellikleri itibariyle değil "Allah'ın Peygamberi" olarak sevmek, insanların cehenneme girmelerine mâni olur. Zira sevgi karşılıksız kalmaz.

Sevgi, sevilene yakınlık kazandırır, küçük kusurları örter. Hazreti Peygamber, kendisini candan seven bazı sahabelerin yaptıkları küçük kusurların kendisine şikâyet edilmesi üzerine, şikâyet edenlere, "O, Allah'ı ve O'nun Resûlü'nü seven birisidir" diyerek, samimi, candan seven bir müminin küçük kusurlarına bakıp onu tenkit etmenin yersiz olduğuna işaret etmiştir. Nitekim Abdullah b. Huzâfe (r.a.) şakacıdır ve boş şeylerle uğraşüyor, diye kendisine şikâyet edilince Peygamber Efendimiz, onu savunmuş ve onun Allah'ı ve Allah Resûlü'nü sevdiğini söylemiştir. Böylece Efendimiz, sevginin kusurları örten bir özelliği olduğuna dikkat çekmiştir. Hatta sevenlerin, sevdiklerinin yanında özel bir makamları vardır. Onların şefaathlerinin, başkalarının da Hak katındaki kurtuluşlarına ve kurbiyetlerine vesile olması ümit edilir. Nitekim **Süleyman Çelebi** merhum mevlitte bu hususu şöyle anlatır:

*Gözü yaşı hakkıçûn, âşıkların
Bağrı başı hakkıçûn, sâdıkların*

*Biz günahkâr âsi mücrim kulları
Yarlığa kıl günahlardan beri.*

*Sana layık kullar ile hemdem et
Ehl-i derdin sohbetine mahrem et*

*Afv edip isyanımız kıl rahmeti
Ol Habibin yüzü suyu hürmeti.*

Sevgi, olayların olumlu yönlerini görmemizi temin eder. Bir günah işleyen kişiyi günahından dolayı kınamak yerine, olumlu bir bakışla onun muhabbetini esas alarak olumlu yönlerini desteklemek, irşad hizmetlerinde oldukça etkili bir usuldür. Mesela **Nuayman**, bazen içki içiyor ve Allah Rasûlü de, ona hadd-i şer'îyi tatbik ediyordu. Bir gün günah işlediğinden dolayı sahabelerden biri, ona kınayıcı bir söz sarfettiğinde bu sözü duyan Allah Resûlü, kaşlarını çattı ve "Kardeşinize karşı şeytana yardımcı olmayın. Allah'a yemin ederim ki o, Allah'ı ve Resûlü'nü sever." buyurmuştur. Allah ve Resûlü'nü sevme, onlarla beraber olmayı netice vereceğinden, böyle bir insan, her ne kadar bazen günah işleyip tevbe etse de, kötü söze muhatap olmaya layık değildir; çünkü o Allah ve Resûlü'nü sevmektedir. Bu sevgi ise farzlarını yapan, büyük günahlardan kaçınan birisi için Resûlullah'la beraber bulunmaya yeter. Zira kişi sevdiğiyle beraberdir.

Sevgi, ashab-ı kiramın hayatta iken küçük kusurlarının bağışlanmasına vesile olduğu gibi, büyük günah işleyen müminlerin de müminlerin de âlemde de ahiret kurtuluşunun en önemli vesilesidir. Mevlânâ, O'nun, ümmetine her iki âlemde rehber olduğunu şöyle anlatır: "O, bu dünyada da şefaattçidir, öte dünyada da. Bu dünyada insanı dine

götürür, öbür dünyada cennete. Bu dünyada ‘Sen onlara yol göster’ diye yakarır; öte dünyada da ‘Sen onlara ay gibi yüzünü göster’ der... Onun nefesiyle iki kapı da açıktır. Duası iki âlemde de müstecap olur.”

Büyük günah da işleseler ümmetinin her ferdine şefaât ederek, ahirette onların kurtuluşuna vesile olacağını Hazreti Şah-ı Resûl, “Her peygamberin kabul olunacak bir duası vardır. Şayet o dua ile isterse duası kabul edilir ve istediği kendisine verilir. Ben duamı ahiret gününde ümmetime şefaât etmek için sakladım” hadisiyle, ifade buyurmuşlardır.³¹ Hayatı boyunca ne büyük sıkıntılar çektiğini bildiğimiz Efendimiz’in bu sıkıntıları esnasında bu dua hakkını, ümmetinin ahiretteki halini düşünerek kullanmamış olması bile O’nun ümmetine olan muhabbetini göstermesi açısından ne kadar manidardır. İşte peygamber aşkının inananlara kazandıracığı en önemli uhrevî mükâfat O’nun bu şefaatine nail olma saadetidir. Bu hususu şair ne hoş dile getirmiştir:

*“Ey Habib-i Hüdâ inayet kıl
Mücrimim âsiyim şefaât kıl*

*Kaçtım a’dâ-yı nefs ü şeytandan
Sana geldim meded himayet kıl”*

Fevrî

Rabbim bizleri Mahmûb-u Hüdâ olan Resûl-i Zîşan Efendi-miz’in şefaatine nail eylesin. Amin.

31 Müslim, İmân, 339.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SEVGİNİN TEZAHÜRLERİ

“Kudûmun rahmet ü zevk ü safâdır yâ Resulallah!
Zuhûrun derd-i âşika devâdır yâ Resûlallah!”

Azîz Mahmûd Hüdâyî

A. O'NUN YAKIN İLGİSİNİ ARZU ETME

Bu bölümde sevginin tezahürleri incelenecektir. Zira sevgi tezahürleriyle bilinen ve onlarla ortaya çıkan bir iç histir. Nitekim Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde “Sevenin sevdiğine sevgisini söylemesi sevaptır” buyurarak, sevginin söz ve davranış olarak ortaya çıkmasının önemine işaret etmiş; ashabını, Allah için sevdikleri arkadaşlarına, sevgilerini açıkça söylemeye teşvik etmiştir.

Sevginin hemen fark edilen olmazsa olmaz niteliklerine zâhirî tezahürler diyoruz. Zâhirî tezahürler, her âşıkta bulunan asgari niteliklerdir. Seven kişi, sevgiliyle alakalı her şeye ilgi gösterir ve onu kendisine örnek alır ve her hususta onun emir ve tavsiyelerine itaat eder. Bir de dıştan fark edilmeyen kişinin iç dünyasında yaşanan, samimi gönülden bağlılık ve sevgi vardır ki, böyle bir sevgiyle sevdiğine bağlanan kişi, kendi hislerini bir tarafa bırakıp sevdiğinin hislerini

tercih eder ve her şeyiyle sevdiğinde fâni olur. Sevginin bütün tezahürlerinde bu iki boyut bulunabilir. Mesela bir dışa yansıyan yakınlık, bir de içte duyulan yakınlık; ya da dışa yansıyan itaat ve kişinin iç dünyasında tam bir teslimiyetle sevdiğine itaat etmesi gibi, sevginin her tezahürünün bir dış bir de iç, derûni boyutu vardır. Hatta Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) maddî miraslarına alaka duymak gibi dış tezahür denilebilecek hatıralara bazı Peygamber âşıkları, öyle derinden bir muhabbetle bağlıdırlar ki, bu sevgiyi kelimelerle ifade etmek mümkün olmaz.

Sevginin ilk tezahürü **sevgiliye yakınlıktır**. Bir kişi sevdiğine zaman ya da mekân itibarıyla yakın olabilir. Bunun da bir değeri vardır. Ancak gerçek yakınlık duygularda gerçekleşen yakınlıktır. Hazreti Peygamber, kendisine yakınlığı bir üstünlük vesilesi saymış bu hususta “İnsanların en hayırlısı benim çağdaşlarımdır. Sonra benimle yaşayanlara yakın olanlardır...” buyurmuştur.³² Gün ve gecelerin kıymeti bile Allah Resûlü'ne yakınlıklarına göre tespit edilmiştir. **Hz. Ebû Bekir**, Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) pazartesi günü vefat etti diye pazartesi günü ölmeyi arzulamıştır.³³ Hz. Ebû Bekir, hastalığı iyice ağırlaştığında bir ara kendine gelmiş ve etrafındakilere, “Bu gün hangi gündür?” diye sormuştur. Orada bulunanlar, pazartesi, olduğunu söyleyince, sevinçle, “Eğer bu gece ölürsem, beni yarına bekletmeyin. Benim en sevdiğim gün ve gece Allah

32 Buhârî, Şehâdât, 9.

33 Buhârî, Cenâiz, 94.

Resûlü'ne en yakın olacağım gün ve gecedir” buyurarak, vefat tarihinde bile Sevgilisi'ne yakın olmayı arzu etmiştir.³⁴

Ashab-ı kiram, vefat ettiklerinde Allah Resûlü'ne yakın olmayı arzulamışlardır. O'nun yaşında vefat etmeyi, O'nun beldesinde ölmeyi arzu etmişlerdir. Mesela **Hz. Ömer** (r.a.) “Allahım benim ölümümü Muhammed'in beldesinde nasip et” diye dua etmiştir.³⁵ Hazreti Ömer (r.a.), saldırıya uğrayıp yaralandığında ölmek üzere olduğunu anlayıp oğlu Abdullah'ı Hazreti Peygamber'in yanına defnedilmek için izin istemek üzere Hz. Aişe validemize göndermiştir. Hz. Aişe validemiz, “Ben onu kendim için istiyordum. Fakat bugün onu kendime tercih edeceğim” diyerek izin verir. Abdullah gelip, durumu Hz. Ömer'e haber verince, Hz. Ömer, “Allah'a hamd olsun. Benim için bundan daha önemli bir şey yoktu” diyerek sevincini izhar eder. Daha sonra oğluna dönüp, “Ben vefat edince, beni alıp oraya götürün. Sonra Aişe'ye selâmımı ilet ve (yeniden) “Ömer b. el-Hattâb izin istiyor” de, şayet izin verirse beni oraya defnedin. Eğer kabul etmezse, beni Müslümanların kabristanına geri götürün” diyerek, ayrı bir incelik daha sergiler.³⁶

Ashab-ı kiram, Peygamber sevgisinde âdeta yarışır-lardı. Her sahabe O'na en yakın kendini hissedirdi. O'nu en çok kendisinin sevdiğine inanırdı. Bu sebeple bazen aralarında tatlı rekabetler olmuştur. Bir Peygamber âşığı-

34 Ahmed b. Hanbel, 1/173.

35 Müslim, Fedâil, 120; Buhârî, Fedâilu'l-Medîne, 12.

36 Buhârî, Fedâilu ashâbi'n-Nebî, 37.

nın “Sevgilim, bana böyle buyurdu, şöyle söyledi” demesi üzerine bir diğeri itiraz edip “O nereden senin sevgilin oluyormuş” diyerek, O’na sevgilim deme ayrıcalığını başkalarına kaptırmak istememiştir. **Kadın sahabeler**, bu gibi konularda daha da hassastılar. Mesela Habeşistan’a hicret eden hanım sahabelerden **Esmâ binti Umeys**, Habeşistan’dan Medine’ye gelince Hazreti Ömer, kendisine Mekte’den Medine’ye hicret edenlerin daha önce geldiklerini kastederek. “Hicrette biz sizi geçtik” demiştir. Bunun üzerine çok üzülen Esmâ, gidip durumu Peygamber Efendimiz’e anlatır. Peygamber-i Zîşân, “Ömer ve arkadaşlarının bir hicreti, sizin ey gemi yolcuları, iki hicretiniz vardır” buyurunca Esmâ sevinçle evine döner. Bu hadiseden sonra Habeşistan’a hicret eden sahabeler grup grup gelerek Esmâ’yı ziyaret ederler ve Resûl-i Ekrem’in kendileri hakkındaki müjdesini ondan tekrar tekrar dinlerlerdi.

Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ahabtan birisinin evine bir münasebetle gider, kapıyı çalar, selam verir. İçeriden cevap gelmez. Efendimiz, selamı tekrarlar, ama selama cevap gelmez. Tekrar selam verir yine aynı şekilde selamın alınıp alınmadığı, dışarıdan duyulmaz. Bu şekilde üç kez selamını tekrarlayan Allah Resûlü’ne cevap ancak üçüncüde gelir, hane halkı “Ve aleykesselâm ve rahmetullahi ve berakâtühü ya Resûlallah” diyerek, selamına karşılık verirler. Peygamber Efendimiz, “Niçin birinci ve ikinci selamlarıma cevap vermediniz?” diyerek, içeride oldukları halde selamına karşılık vermeyişlerinin sebebini sorunca, hane

halkı “Ya Resûlallah! Biz senin selamını her defasında alıp kısık sesle cevap verdik. Ancak senin selamınla hanemiz bereketlensin diye, selamlarının devamı için sesimizi sana duyurmadık” derler. Rabbim evlerimizin üzerinden O’nun selamını eksik etmesin. Amin.

b. O’nun yakınında bulunma

Seven sevdiğinin yakınında bulunmak, onu görüp, onu dinleyip hatta ona dokunarak sevgisini göstermek ister. Bedir savaşında Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), elindeki okla ashabının saflarını düzeltiyordu. Saftan biraz ileriye çıkmış olan **Sevâd b. Gaziyye**’nin okla çıplak karnına dokunarak, biraz içeriye çekilip safı düzeltmesini, söyledi. Bunun üzerine Sevâd, “Ey Allah’ın Resûlü, canımı yaktın. Allah, seni hakla gönderdi, kisas isterim” dedi. Bunun üzerine Hazreti Peygamber, üst elbisesini sıyırıp, karnını açtı, “Hadi kisas yap” buyurdu. Sevâd, hemen sarılıp Allah Resûlü’nü öpmeye başladı ve “Ey Allah’ın Resûlü, savaşa gidiyoruz, ölür müyüz, kalır mıyız belli değil; son bir defa tenim senin tenine değsin Rabbimin huzuruna öyle çıkayım arzu ettim” der. Allah Resûlü, bu kutlu sahabîye hayır dua eder, hoşnutluğunu ifade eder.³⁷

Benzeri bir kıssa **Useyd b. Hudayr** (r.a.) adlı sahabînin başından geçmiştir. Useyd, güler yüzlü, tatlı sözlü bir sahabîydi. O kadar güzel Kur’ân okurdu ki, melekler

37 İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gâbe, II, 484.

onun kıraâtini dinlemek için yanına inerlerdi. Bu zat bir gün Peygamber Efendimiz'in yanında konuşup şaka yaparken, Efendimiz, böğrünü dürttü. Useyd, "Ey Allah'ın Resûlü, Sen beni incittin", dedi. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Benden kısas al" buyurdu. Useyd, "Senin üstünde gömlek var, ben ise çıplak idim" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü, gömleğini çıkarttı. O da hemen Peygamber Efendimiz'i kucaklayıp "Anam babam sana feda olsun. İşte ben bunu istiyordum" diyerek Peygamber Efendimiz'in mübarek vücutlarını öpmeye başladı.

Sahâbîler, abdest aldığında O'nun nur vücudunu yalayan su damlacıklarını yakalamak için yarışlırdı. Ashabtan Abdurrahman b. Hâris (r.a.) anlatıyor; bir gün Peygamber Efendimiz'in yanında idik. Abdest almak için su istediler. Getirilen sudan avucuyla su alarak abdest aldılar. O, abdest aldıktan hemen sonra kaptaki kalan suyu almak için hemen koştuk, suyu avuçlayıp yüzümüze gözümüze sürmeye başladık. Peygamber Efendimiz, "Niçin böyle yapıyorsunuz?" diye sordu. "Allah'ın ve O'nun Resûlü'nün sevgisini kazanmak için" dedik. Allah Resûlü, "Eğer Allah'ın ve O'nun Resûlü'nün sizi sevmesini istiyorsanız, size güvenilip teslim edilen şeylere hıyanet etmeyin. Konuştuğunuz zaman doğru söyleyin ve komşularınıza iyi davranın" buyurarak, dinin emirlerine itaatle kazanılan sevginin önemine işaret etmiştir.

Sahâbe-i kiram fırsat bulduklarında Allah Resûlü'nün el ve ayaklarını öpmüş, O'na duydukları sevgiyi böyle

göstermek istemişlerdir. Allah Resûlü vefat ettikten sonra O'nu göremeyenler, Fahr-i Kâinat'a duydukları hasreti, O'nun eline eli değenlerin ellerini öperek gidermeye çalışmışlardır. Mesela Peygamber-i Zîşân'ın hizmetçisi **Enes b. Mâlik**'e gelip "Elini Allah Resûlü'nün eline değdirdin mi?" diye soruyorlar. O, "Evet" deyince kalkıp Allah Resûlü'ne değen elini öpüyorlardı. Tabiiinden **Yahyâ b. Hâris, Vâsile b. Eska**' adlı sahabîye "Sen şu elinle Allah Resûlü'ne bey'at ettin mi." diye sormuş, o "Evet" deyince de "Elini uzat da bir öpeyim?" diye rica etmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİYE BAĞLILIK

“Hak Teâlâ, Kur’ân’da zikrettiği temsili sıfatlarını taşıyan kullarını sever. Bu sıfatlar ise ancak Peygamber’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) bağlanmakla elde edilir.”

İbn Arabî

A. SON NEFESİNE KADAR SADAKAT

Sevginin dış tezahürleri olduğu gibi iç tezahürleri, yansımaları da vardır. Sevginin dış yansımaları dış görünüşten anlaşılır. Sevginin iç tezahürleri ise dışarıdan hemen fark edilmezler. Sevgiliye kalpten, tam bir sadakatle bağlılık, âdeta onda fâni olma, gerçek sevgidir. Gerçek sevgide sadakat ve bağlılık ön plana çıkar. Bu öylesine bir bağlılıktır ki, âşık mahbubu için seve seve canını feda eder.

Gerçek aşk sadakat enginliğiyle derinliğini bulan aşktır. İmanını marifetle bezeyemeyen, yol yorgunluğundan kurtulamaz. Marifetini aşk u muhabbetle derinleştiremeyen, formalitelerin ağında can çekişir durur. Aşk ve muhabbeti Sevgili'ye ulaşma yolunda kulluğa bağlamayanlar da sadakatlerini ifade etmiş sayılmazlar.

Gerçek sadakat ve bağlılık, canını ve malını hatta her şeyini sevdiği için gözünü kırpmadan feda edebilmektir.

Ölmek üzereyken bile Peygamberi'ni ve dâvâsını düşünenler, aşk meydanının gerçek yiğitleridirler. Sadakatın bu zirve noktasının en asil temsilcileri sahabe-i kiram efendilerimizdir. Bunlardan birisi, Akabe gecesi Fahr-ı Kâinat'a biat eden Ensar-ı Kiram'ın temsilcilerinden **Sa'd b. Rebî'dir** (r.a.). Uhud savaşında cansiperâne savaşmış, Resûlullah'ı korumak için kendini feda etmişti. Resûl-i Ekrem, etrafında göremeyince, onu aramak için birisini göndermiş, "Biraz önce onu şu tarafta çarpışırken görmüştüm" buyurarak vadinin bir köşesini işaret etmiştir. **Zeyd b. Sâbit** (r.a.), Sa'd'ı bulduğunda yetmiş yerinden vurulmuş, karnından girip sırtından çıkan bir okla ağır bir şekilde yaralanmıştı. Son nefesini vermek üzereyken, Resûl-i Ekrem'in kendisini arayıp sormasının mutluluğuyla, ölmeden önce kavmine şu vasiyetinin iletilmesini söyledi: "Allah'tan korkunuz, Allah'tan! Akabe gecesi Resûlullah'a verdiğiniz O'nu koruma vaadini hatırlayınız! Vallahi gözleriniz kımıldayıp dururken Resûl-i Kibriyâ'yı düşmanlarından korumaz da O'nun başına bir felaket gelmesine meydan verirsiniz, Allah'ın huzurunda ileriye sürebileceğiniz hiçbir mazeretiniz olamaz."³⁸

Sevdiği için can feda etmenin en manidar örnekleri Allah Resûlü'nü derin üzüntülere boğan Recî seriyyesinde yaşamıştır. Recî seriyyesinde tuzağa düşürülüp Mekkelilere satılan **Zeyd b. Desinne** ve **Hubeyb b. Adî** (r.a.), bir müddet hapis tutulduktan sonra idam edilmek üzere ağaçlara bağlandılar. Mekkelilerin liderlerinden Ebû Süfyan, Zeyd'in yanına

38 Hâkim, Müstedrek, III, 201.

yaklaşarak, “Zeyd, şimdi sen çoluk çocuğunun yanında ol-
san, şu bulunduğun yerde de Muhammed olsa, senin yerine
onun boynunu vursak, ne iyi olur değil mi?” diye sordu.
Muhtemelen onu ölümle korkutarak, dininden döndürmek
istiyordu. Zeyd kendisine yapılan bu teklifi şiddetle redde-
derek, “Ben çoluk çocuğumun arasındayken, Resûlullah’ın
(sallallâhu aleyhi ve sellem) değil burada olmasını istemek, şu anda
bulunduğu yerde bile ayağına diken batmasına gönlüm razı
olmaz” dedi. Ebû Süfyan dondu kaldı, “Hayret doğrusu.
Ben dünyada Muhammed’in ashabının O’nu sevdiği kadar
birbirini seven kimse görmedim” dedi. Sonra Hubeyb’in ya-
nına gittiler ve dininden dönerse kurtulacağını ona da söy-
lediler. Hubeyb, Zeyd’in verdiği cevabı verdi ve “Dünyayı
verseniz bile dinimden dönmem” dedi.

b. Biz Seni Bırakmayız!

Peygamber sevgisi, Müslümanların hayatında her dö-
nemde en önde ve en önemli hususların başında gelmiştir.
Özellikle O’nun hatıralarının korunması söz konusu olun-
ca, tarihimiz boyunca ayrı bir coşku ve fedakârlık örnekleri
sergilenmiştir. Osmanlı Devleti teslim olup ordusunu da-
ğıttığı bir dönemde bile Medine’yi müdafaa eden askerler
Allah Resûlü’nün şehrini teslim etmemişlerdir. O’nun şehri-
ne bağlılıkları, kabr-i şeriflerine olan hürmetlerinden dola-
yı, Medine’yi son derece olumsuz şartlar altında uzun süre
müdafaa etmişlerdir. Asker açlıktan çekirge yemiş, yine de
Resûl-i Zîşân’ın şehrinin teslim edilmesine yanaşmamıştır.

Fahreddin Paşa komutasındaki birlik Medine’yi 1916 Temmuz’undan 10 Ocak 1919’a kadar büyük imkânsızlıklar ve güçlükler içinde kahramanca savunmuştur. Fahreddin Paşa, Mescid-i Nebevi’de korunan bir kısım emanetler ile, yüzyıllar boyunca hükümdarlar tarafından buraya vakfedilen ve Resûlullah’ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) komşuluğunu yapan bazı “**Mukaddes Emanetler**”i 14 Mayıs 1917’de zayi olmaması için trene yükleyip İstanbul’a göndermiştir. Kutsal toprakları savunmak için sonuna kadar direnen ve çırpınan komutan Fahreddin Paşa, Hazreti Peygamber’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) olan derin sevgisini askere verdiği şu hutbede ifade etmiştir:

“Ey Nas! Malumunuz olsun ki, şecî (yiğit) ve kahraman askerlerim, bütün İslâm’ın sırtını dayadığı yer, mânevî gücün desteği, Hilafetin gözbebeği olan Medine’yi son fişengine (kurşununa), son damla kanına, son nefesine kadar muhafazaya ve müdafaaya memurdur. Buna Müslümanca, askerce azmetmiştir. Bu asker, Medine’nin enkazı ve nihayet Ravza-i Mutahhara’nın yeşil türbesi altında, kan ve ateşten dokunmuş bir kefenle gömülmedikçe, Medine-i Münevvere kalesinin burçlarından ve nihayet Mescid-i Sadet minareleriyle yeşil kubbesinden al sancağı alınmayacaktır! Allah Teâlâ bizimle beraberdir! Şefaatçimiz O’nun Resûlü, Peygamber Efendimiz’dir! Ey bütün tarihi eşsiz kahramanlar; şan ve şerefle dolu Osmanlı ordusunun yiğit zabitleri! Ey her cenkte cihanı tir tir titretmiş, asla kimseye boyun eğmeyerek daima namus ve din borcunu kanıyla

ödemiş şecî Mehmetçiklerim, kardeşlerim, evlatlarım! Gelin hep beraber Allah'ın ve işte huzurunda huşû ve vecd içinde gözyaşları döktüğümüz Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) karşısında, aynı yemini tekrar edelim ve diyelim ki; Ya Resûlullah, biz seni bırakmayız!...”

Medine, Osmanlı Devleti'nin teslim olmasından yaklaşık üç ay sonra, teslim edilmiş ama o kudsî beldeyle mânevî bağımız hiç kopmamıştır. Bu manevî bağı temin eden, yüzyıllarca O'nun yolunda canlarını feda eden aziz şehitlerimizin hatıralarıdır. Şimdi onların ruhları, o mukaddes beldeleri beklemektedir. Osmanlı ordusu düşman tarafından çepeçevre kuşatılmış iken o zor şartlar altında teğmen **İdris Sabih Bey**'in yazdığı “**Dünya ve Ahiret Efendimiz**” başlıklı şiir Türk askerinin Peygamber sevgisini ne güzel ifade etmektedir:

Dünya ve Ahiret

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)

*Bir ulû'l-emr idik, emrine girdik,
Ezelden biatli hakânımızsın,
Er idik sâyende murada erdik,
Dünya ve âhiret sultanımızsın...*

*Unuttuk İlhan'ı, Kara Oğuz'u,
İşledik seni gözbebeğimize...
Bağışla ey şefî kusurumuzu,
Bin kûsur senelik emeğimize...*

*Suçumuz çoksa da sun'umuz yoktur,
Şımarдық müjde-i sahabetinle...
Gönlümüz ganîdir, gözümüz toktur,
Doyarız bir lokma şefaâtinle...*

*Nedense kimseler anlamaz eyvah!
O kadar saf olan dileğimizi,
Bir ümmî isen de ya Resûlallâh!
Ancak sen okursun yüreğimizi...*

*Suları tükendi gülâbdanların,
Dinmedi gözümüz yaşı merhamet!
Külleri soğudu buhurdanların,
Aşkınla bağrını yakmada millet...*

*Gelmemiş Türkçe'de Kıys'ü Hassan'ın
Yok bizde ne Bürde ne Mualleka
Yolunda baş veren Âl-i Osman'ın,
Lâl ile yazdığı tarihten başka...*

*Ne kanlar akıttık hep senin için,
O Ulu Kitab'ın hakkıçün, aziz,
Gücümüz erişsin ve erişmesin,
Uğrunda her zaman döğüşeceğiz...*

*Yapamaz Ertuğrul evlâdı sensiz,
Can verir cânânı veremez Türkler..
Ebedî hâdimü'l-Haremyniniz
Ölse de Ravza'nı ruhumuz bekler...*

ALTINCI BÖLÜM
SEVGİ FEDAKÂRLIKTIR

Eşîğin görmeğe bin cânım olsa eylerim kurban,
O rütbe hadden aştı intizârım yâ Resûlallah!

Şeref Hanım

A. YOLUNA CAN FEDA

Fedakârlık sevginin en temel, olmazsa olmaz unsurlarından birisidir. Seven sevgilisi için fedakârlıkta bulunmalıdır. Fedakârlık yapmadan sevdiğini iddia etmek, boş bir dâvadan öte bir değer taşımaz. Allah Resûlü'nün etrafındaki inananlar halkası, O'nu canlarından bile çok sevdikleri için her şeylerini O'nun yoluna feda etmekten çekinmemişlerdir. Kendi kabilesinden başlayarak çevresi dalga dalga düşmanları tarafından kuşatılmıştı. Ancak O'na inananlar öyle bir muhabbet ve teslimiyetle etrafında toplanmışlardı ki, âdeta O'nun çevresinde aşılmaz bir set olmuşlardı.

Sahabîler, Allah Resûlü'nün çektiği sıkıntılara kendi istekleri ile ortak olmuşlar; O'na gelen önce bana gelsin, düşüncesiyle kendilerini siper etmeye çalışmışlardı. O'na yapılmak istenen kötülükleri engelleme imkânı bulamayınca, O sıkıntıda iken benim rahat döseğimde tok karnına uyumam doğru olmaz düşüncesiyle O'nun sıkıntısına ortak

olmuşlardı. Kureyş, Haşimoğulları'nı boykot kararı alınca Allah Resûlü ve yakınları büyük sıkıntılar çekmişlerdi. Eldeki yiyecekler pek az yenilmesine rağmen çok çabuk tükenmiş, müthiş bir açlık başlamıştı. Sabahleyin aç kalkanlar bir tek lokma yiyemeden akşamı buluyor, yine sabaha aç kavuşuyorlardı. Hayvanlar aç, insanlar açtı. Açlıktan dermansız kalan küçücük yavruların iniltileri, feryatları etraftan duyuluyor, sağda solda bulunan ağaç yaprakları yeniyor, kabuklar kemiriliyor, deri parçaları dişler arasında çiğneniyordu. Bu esnada O'na inanan bazı sahabiler boykota maruz kalmadıkları halde gönüllü olarak O'nun yanına gelip kendi iradeleri ile boykot edilenlerin arasına katılıyorlardı.

Osman b. Maz'un (r.a.) boykota maruz kalmadığı halde Allah Resûlü'nün çektiği sıkıntıları görünce dayanamadı ve kendi rahatını bırakıp Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve ashabının yanına gitti ve gönüllü olarak onların arasına katıldı; tok olup Allah Resûlü'nden ayrı kalmaktansa, aç kalıp O'nunla birlikte olmayı tercih etti. Osman b. Maz'un'un bu fedakarlığını Allah Resûlü hiç unutmadı. Muhacirlerden Medine'de vefat eden ve Cennetü'l-Baki'ye defnedilen ilk kişi Osman b. Maz'un'du. Vefat ettiğinde Allah Resûlü, cansız bedenini öptü ve ağladı. Kabrinin başına bir taş dikti. Zaman zaman gider, kabrini ziyaret eder, dua ederdi. Hatta oğlu İbrahim vefat edince Allah Resûlü, "Senden önce vefat eden salih selefin Osman b. Maz'un'un yanına katıl" buyurarak, bu eski dostu unutmadığını göstermiştir.³⁹

39 İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gâbe, III, 598-600.

Allah Resûlü'ne bir zarar gelmemesi için her türlü fedakarlığı yapan sahabeler, O'na gelen zararları gidermek için en sevdiklerini feda etmekten çekinmemişlerdir. Mesela **Ebû Ubeyde** (r.a.), Uhud savaşında Rasûlullah'ın yüzüne batan miğfer parçalarını dişleriyle çekmiştir. Bu esnada ön dişleri kırılan Ebû Ubeyde, Allah Resûlü için dişlerinin kırılmasına aldırmamış, hatta bununla iftihar etmiş; daha sonraki savaşlarda da O'nun yolunda cansiperâne savaşmıştır.

Savaşlarda sahâbe-i kiram, canlarını Allah ve O'nun Resûlü için feda etmişlerdir. Resûl-i Ekrem'i korumak için kendi vücutlarını, Allah Resûlü'nün vücutlarına siper etmekten çekinmemişlerdir. İşte bu kahramanlardan birisi de **Ebû Talha**'dır. Ebû Talha (r.a.), Uhud savaşında cansiperane savaşmış; attığı oklardan elinde iki üç tane yay kırılmıştı. Bu zat, uzaktan ok atıp O'nu yaralamasınlar diye Allah Resûlü'ne kendini siper etmiş ve gür bir sesle "Ey Allah'ın Peygamberi, annem-babam sana feda olsun. Sen hiçbir şeye aldırma. Bunların attıkları bir ok bile sana isabet etmesin. Benim göğsüm senin göğsüne siperdir" diye seslenerek, göğsünü Allah Resûlü'ne gelen oklara karşı siper etmiştir.⁴⁰

Müslümanlar zorda kaldığında Uhud günü canını ortaya koyan aziz sahabîlerden birisi de **Enes b. Nadr**'dir (r.a.). Müslümanların safında bir dağılma olunca bazı kişiler Allah

40 Buhârî, Megâzî, 18.

Resûlü'nün öldürüldüğünü söyleyerek, Müslümanların psikolojik açıdan bozguna uğramalarına sebep olmuşlardı. İşte tam bu esnada Enes b. Nadr, savaşmayı bırakıp üzüntü ve keder içinde savaş meydanının bir köşesine çöküp kalmış bazı sahabîleri görünce onlara “Allah Resûlü öldürüldükten sonra hayatı neleyeceksiniz? Kalkın Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) ne uğrunda öldüyse siz de onun uğrunda ölün” diye seslendi ve Uhud'da cennetin kokularını duyduğunu söyleyerek, savaş meydanına atıldı. Savaş bittiğinde tanınmayacak haldeydi. Vücudunda seksen küsur yara saydılar; kız kardeşi, onu ancak parmak uçlarından tanıyabildi. Bu hadiseyi nakledenlerden Enes b. Mâlik (r.a.), “Biz, “Müminlerden öyle yiğitler vardır ki, Allah'a verdikleri sözü yerine getirip sadakatlerini ispat ettiler. Onlardan kimi adağını ödedi, canını verdi, kimi de şehitliği gözlemektedir. Onlar verdikleri sözü asla değiştirmediler” âyetinin, onun ve onun gibiler hakkında indirildiği görüşündeydik” demiştir.⁴¹

b. Sen Nerede Biz Orada

Kadın sahabîler savaşlarda kocaları ve çocukları şehit olduğunda önce Allah Resûlü'ne bir şey oldu mu, diye merak etmişler, çocuklarının ve kocalarının şehit olmasına aldırılmayarak Peygamber sevgisinin en muhteşem örneklerini vermişlerdir. Allah ve Resûlü için yapılan fedakârlığın karşılıksız kalmayacağını bildikleri için büyük

41 Buhârî, Cihâd, 12; âyet için bkz. Ahzâb Sûresi, 33/23.

sıkıntıları gönül hoşnutluğu ile karşılamışlardır. Uhud savaşı esnasında bir aralık Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) öldüğü şayiası yayılmıştı. Kalbi ızdırıp içerisinde yanan bir kadın Medine'den koşarak Uhud'a geldi. O altı kilometrelik mesafeyi koşarak kat etmiş, nihayet Uhud'a yaklaştığında birisi, "Sümeyra işte baban şurada şehit oldu" demişti. O babasına bakmıyor devamlı "Eyne Resûlullah?" (Resûlullah nerede?) diyordu. Birkaç adım ileride birisi "**Sümeyra** işte evlatlarının ikisi de burada şehit olmuş yatıyor kan-revan içerisinde" deyip evlatlarını gösteriyor, ama o evlatlarına da bakmıyor yine "Resûlallah nerede?" diyerek, Allah Resûlü'nü arıyordu. Biraz sonra kocası Abdullah'ın naşını gösterdiler; o yine "Resûlullah nerede?" diyordu. Nihayet Peygamber Efendimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) buldu. Birkaç metre kala kendini yere attı. Yeri öpe öpe Efendimiz'in yanına kadar gitti, dudaklarından şu söz dökülüyordu. "Küllü musibetin ba'de zâlike celâl yâ Resûlallah", (Bundan sonra her musibet benim için hoştur ey Allah'ın Resûlü).

Bir diğer kadın sahabî **Nesîbe** (r.anha), elinde bir kılıçla savaş meydanında Allah Resûlü'nü müdafaa ederken gözü hiç kimseyi görmeden savaşmıştır. Efendimiz ona oğlunu gösterip "Oğlunun yardımına koş" deyince, savaş meydanında bir oğlu olduğunu hatırlamış; hemen koşup oğlunun yarasını sarmış, sonra sırtını sıvazlayıp, "Haydi yavrum, Resûlullah'ı müdafaa et!" diyerek yaralı oğlunu yine savaş meydanına göndermişti.

Onlar, Allah Resûlü'ne olan sevgilerinin önüne hiçbir şeyin geçmesini istemedikleri için bu fedakârlıkları gönül rızası ile yapmışlardır. Fıtraten hassas ve duygusal bir yapıya sahip olan kadın sahabîler, en sevdiklerini kaybettikleri halde, Peygamber Efendimiz'e olan sevgilerinden dolayı seslerini çıkarmamış; aksine tam bir teslimiyet ve fedakârlıkla O'nu korumayı her şeyden önemli görmüşlerdir. Kadınların, Peygamber Efendimiz'e olan bu şefkat fedakârlık eksenli derin muhabbetlerini, Şair **Nigâr Hanım** dizelerinde şöyle dile getirir:

*Hayâl etmek uluvv-i kadrini beyhudedir zirâ,
Büyüksün rütbe-i tahminden elbet yâ Resûlallâh!*

*Senin şer'-i mübîninle kıvâm buldu âlemde
Diyânet, nehc-i hikmet, resm ü âdet yâ Resûlallâh!*

*Sana ma'tûf olur her kalb-i sâdık dâima çünkü
Gelir zikrinle efkâra selâmet yâ Resûlallâh!*

YEDİNCİ BÖLÜM
HÜRMET VE ŞEVK

“Senin şevkinle sûret buldu hilkat yâ Resûlallah,
Semâya tal’atından geldi satvet yâ Resûlallah!”

Nigâr Hanım

A. SEVGİLİYE HÜRMET

Sevgi, sevilene hürmet ve saygı duyulmasını, O'nun emirlerinin en küçük ayrıntısına kadar şevkle yerine getirilmesini temin eder. Nitekim sahabe-i kiram efendilerimiz Allah Resûlü'nü dinlerken, başlarında kuş var da onu kaçırmak istemiyorlarmış gibi gayet dikkatle ve hürmetle dinlerlerdi.⁴² Ashabın, Allah Resûlü'ne büyük bir hürmeti ve saygısı vardı. Geç Müslüman olan **Amr b. el-As**, yıllarca O'nunla savaşmıştı. Arapların içinde zekâsıyla tanınan bir kişiydi. Akılla temayüz etmiş birçok insanda görüldüğü gibi his yönüyle daha gevşek olması beklenirken, Allah Resûlü'ne karşı hürmeti ve saygısı incelenince hiç de öyle olmadığı, tam bir teslimiyetle O'na bağlandığı görülmektedir. Müslüman olduktan sonraki durumunu "Allah Resûlü'nden (sallallâhu aleyhi ve sellem) daha çok sevdiğim, O'ndan

42 Buhârî, Cihâd, 37.

daha çok değer verdiğim, büyük gördüğüm hiç kimse yoktu. Saygımdan dolayı doya doya O'na bakmaya cesaret edemezdim” sözleriyle ifade etmiştir.

Allah Resûlü'ne karşı saygısızlık yapma ihtimalinden bile sahabîlerin tüyleri ürperirdi. Saygısızlık endişesi ile dik-katle hareket ederler; soru sormaktan çekinirlerdi. İstemeden de olsa Allah Resûlü'ne saygısızlık yaparım endişesi sahabîleri her zaman tedirgin eder; dikkatli davranmaya sevk ederdi. **Sâbit b. Kays** (r.a.) gür sesli bir sahabî idi. “Ey iman edenler! Seslerinizi, Peygamber'in sesinden fazla yükseltmeyin. Birbirinizle yüksek sesle konuştuğunuz gibi O'nunla da öylece konuşmayın. Yoksa siz farkında olmadan, bütün emekleriniz hiçe iniverir”⁴³ âyeti nazil olunca, Sâbit b. Kays (r.a.) Allah Resûlü'nün yanında sesim farkına varmadan gür çıkar da O'na saygısızlık yapmış olurum, düşüncesiyle evine çekildi. Bir müddet mescide gelmedi. Kendini, yaptıklarım boşa mı gidiyor diye hesaba çekti. Evine kendisini ziyarete gelenlere de bu sebepten gelmediğini söyledi. Peygamber Efendimiz bunu haber alınca “Git ona ‘Sen cehennemlik değil, cennetliksin’ diye söyle” diye bir adam göndererek, mescide gelmesini emretti.

Peygamber sevdalıları sevgilerini O'na her zaman saygı ve hürmetle göstermiş; arz etmişlerdir. Osmanlı Sultanı **Abdülaziz Han** da muazzez ecdadı gibi Hazreti Peygamber'e son derece hürmetkâr bir padişahdır. Medine-i Münevvere'den

43 Hucurat Sûresi, 49/2.

ne zaman mektup gelse abdest tazeler, “Bunlarda Medine-i Münevvere’nin tozu var.” diyerek öpüp alınına koyduktan sonra baş kâtibe okuturdu. Bir defasında hasta yatağında yatarken Medine’de yaşayanlardan (mücâvir) bir dilekçe gelmişti. Padişah, “Derhal beni ayağa kaldırınız. Haremeyn’den gelen talepleri ayakta dinleyeyim. Allah Resûlü’ne komşu olanların talepleri, böyle ayak uzatılarak edebe mugayir bir şekilde dinlenmez.” diyerek, Peygamber diyarının her şeyine karşı ne derin saygı ve hürmet beslediğini göstermiştir.

Sultan Abdülaziz’in, Hazreti Peygamber’in Ravzası’na konulmak üzere gönderdiği bir mektup vardır. Bu muhteşem mektupta Abdülaziz Han, Allah Resûlü’ne olan şevk ve hürmetini samimi ve mütevazı bir üslupla ifade etmiştir. Hazreti Peygamber’in ruhaniyetine hitaben kaleme aldığı ve kendi eliyle mühürleyip Ravza-i Mütahhare’ye konulmak üzere Medine’ye gönderdiği bu mektup, her nasılsa İstanbul’a geri geldiğinden, günümüzde Hırka-i Saadet Dairesi’nde bulunmaktadır. Padişah, zarf üzerine rik’a hattıyla “*Bismihî Teâlâ. Hazret-i Fahr-i Kâinât Sallallâhu Aleyhi ve Sellem Hazretlerinin Ravza-i Mübârekeleri’ne takdim*” hitabını yazıp isminin baş harfi olan ayın’ı parafe etmiştir. Halini arz edip, muhteşem salât u selâmlarla Allah Resûlü’nü medh ettikten sonra, mektubun sonunda; “...bâis-i necâtımız olan şefaati-uzmâ ve hâssanızı ihsan buyurmanız için mübârek hâk-i pâyi-aliyyenize arzuhal takdim eyledim. El aman yâ Resûlallâh ve yâ Habiballâh” diyerek maksadını ifade etmiştir.

Hazreti Peygamber'e ve dâvâsına, en fazla gönül verip, kendini adayan ulu hakanlardan biri de cennet mekân **Sultan İkinci Abdülhamid**'dir. Abdülhamid Han, Peygamberimiz'e olan tâzim ve muhabbetini, kutsal beldesine hizmetler götürmekle ve İslâm birliği gayesini gerçekleştirmeye çabalamakla ortaya koymuştur. Hicaz bölgesiyle münasebetleri kuvvetlendirmek ve mukaddes topraklarla aradaki mesafeyi kaldırmak niyetiyle yaptırdığı Hicaz ve Bağdat demiryolu, bunun en güzel ifadesi olmuştur. Demiryolu yapımının Medine'ye ulaştığı esnada, Sultan'ın verdiği şu çok özel talimat; ehl-i beyt'in şahsında Hazreti Peygamber'e olan sevgi, saygı ve bağlılıktaki hassasiyetini göstermesi açısından, eşine az rastlanır müthiş bir misaldir: "Mümkün olan aletlerin üzerine keçeler sarınız ki, fazla gürültü olmasın. Ehl-i beyt'in ve burada yatanların ruhları rahatsız olmasın!"

b. Sevgilinin Yolunda Şevk

Aşkın hasret kadar önemli ayrı bir buudu ise, Sevgili'nin muhabbetiyle şevk ve neşe içinde olmaktır. O'nun gösterdiği hedeflere bir an tereddüt yaşamadan aşkla koşmak, geriye dönüp bakmadan hep ileriye doğru şevkle atılmak Peygamber aşkının farklı bir buududur. Cansız varlıkların ona alakaları, eline aldığı taşların zikre başlaması, yürüyemeyen bineklerin onun altında en hızlı binekleri geçerek çoşması hep bu kabilden, şevk örnekleridir. Allah Resûlü'nün alakası yalnızca dünyevi varlıkları değil, melekleri

ve ruhanileri de pervane haline getirmiştir. Bir Peygamber âşığı bu hakikatı şöyle dile getirmiştir.

*“Şem’a-yı Nur-i Ahmed’e Cibriller pervane döner,
Nur cemalli Muhammed’e melekler pervane döner.”*

M. Lutfi

Şevk ve iştiyak aşkın neticesidir. Kalpteki aşk, davranışlara şevk olarak yansır. Sevgiliye karşı kalbin arzu ile coşmasıdır şevk. Şevkin kaynağı muhabbet, muhabbetin neticesi de şevktir. Aşk, şevki, şevk iştiyakı netice verir. Ufuk İnsan, Kutup Peygamber, “Allah’ım! Senden, Senin cemâl-i bâ kemâlini müşâhedeye ve Sana vuslata şevk istiyorum” sözleriyle, Rabbine yakarır.⁴⁴ Şevkle coşan bir kalp her daim;

*“Cemâlin pertevinden zerre şevk alan billâh,
Kapının ayrılmaz kuludur Yâ Resûlallâh!”*

M. F. Gülen

diyerek o kapının sadık bir hizmet eri olur. İnsanlar, sevgiyle motive olur. Ruhlarımıza dinginlik veren sevgidir. Sevgi insanı her daim genç kılar. Seven insan sevdiğinin yolunda koşturmaktan yorulmaz. Hak dostları, inandıkları dâvâlarını anlatmak için hiçbir yorgunluğa, hastalığa aldirmeden, vefat edecekleri ana kadar Allah yolundaki hizmetlerini şevkle yerine getirmişlerdir. Allah Resûlü’nü sevenler, bütün zorluklara şevkle katlanmış; ah edip, dönmeyi, vazgeçmeyi hiç

44 Nesâî, Sehv, 62.

düşünmemişlerdir. Hatta O'nun muhabbetinin kalplerinde uyandırdığı şevkle heyecanlanan bazı sahabîleri, Allah Resûlü sakinleştirmeye çalışmıştır.

Gıfâr kabilesinden **Ebû Zerr** (r.a.), Mekke döneminde Allah Resûlü'nün huzuruna gelip Müslümanlığı kabul etmiştir. O dönemdeki zor şartlar altında, Mescid-i Haram'da açıkça Müslüman olduğunu şevkle haykırmış; bunun üzerine öldüresiye dövülmüştür. Yabancı olduğu bir belde kimsenin açıkça yardım edemediği bu zor şartlar altında onu böyle cesaretli kılan Allah'a ve O'nun Resûlü'ne duyduğu aşktır. Bu aşk davranışlarına şevk olarak yansımış, kendini frenleyememişti. İkinci gün aynı şeyi yine tekrarlayan Ebû Zerr, yine bayılıncaya kadar dövülmekten kurtulamamıştır. Allah Resûlü bıraksa Ebû Zerr'in vazgeçmeye niyeti yoktur. Belki de vazgeçebilme iradesi yoktur; çünkü muhabbet onu bir ok gibi atılıp inandığı hakikatleri her yerde herkese ulaştırmaya sevk ediyordu. Allah Resûlü, "Sen git; bizim harp meydanlarına çıktığımızı duyunca gelirsin" diyerek, onu memleketine uğurlamıştır.

Yeni Müslüman olup birkaç kez iman nuruyla Allah Resûlü'nü görenler, O'nun adını yüceltebilmek için canlarını feda etmekten çekinmemişlerdir. O'nu anlatma şevkiyle âdeta kanatlanmışlar, sıkıntılarla karşılaştıklarında yılmamışlar, ölümü bile gülerek karşılamışlardır. Taif'ten **Urve b. Mes'ud** isimli bir zat Allah Resûlü'nün huzuruna geldi. Allah Resûlü'nden o kadar çok etkilendi ki, gidip ben bu hakikatleri kavmime anlatayım, diye izin istedi. Peygamber

Efendimiz, Taiflilerin zenginlikten kaynaklanan şımarıklıklarını ve saldırgan tutumlarını bildiği için izin vermek istemedi, “Seni öldürmelerinden endişe ederim” dedi. Urve, kavminin kendisine karşı saygılı olduğunu söyleyerek ısrar etti. Peygamberimiz, izin verdi. Yatsı vakti Taif’e geldi, kendisini selamladılar. Onlara hemen Müslümanlığı anlatmaya başladı. Taifliler, Urve’ye hakaret edip dövmeye başladılar; Urve onların hakaretlerine karşılık vermedi, tatlı sözlerle mukabele etti. Bunun üzerine çikip gittiler.

Sabah olunca Urve, evinin damına çıkıp sabah ezanı okumaya başladı. Ezan sesini duyan Taifliler, evlerinden çıkıp üzerine ok yağdırdılar. Urve, ağır yaralanmıştı. Akrabaları başına toplandı, onu öldürenlerden en az on kişiyi öldürmeye yemin ettiler. Urve, yaralı haliyle hemen müdahale edip, “Sakin benim yüzümden aranızda kavga etmeyin. Ben kanımı onlara helal ediyorum. Yeter ki aranızdaki birlik bozulmasın. Bu Cenab-ı Hak tarafından bana bir lütuftur bu şehitliktir” diyerek akrabalarını yatıştırdı. Allah Resûlü Taif’i kuşatmaya geldiğinde, Müslümanlardan şehit olup Taif’e defnedilenlerin kabirlerinin bulunduğu yere gömülmek istediğini söyledi. Vefat ettiği anda bile Allah Resûlü ile alakalı bir yere gömülmek istemiş, O’na yakın olmayı arzu etmişti. Peygamber Efendimiz, şehit edildiği haberini duyunca “Onun durumu, Yasin Sûresi’nde anlatılan, kavmini Allah yoluna davet ettiği için öldürülen kişinin durumu gibidir.” buyurarak, Urve’yi hayırla yâd etti.⁴⁵

45 Hâkim, Müstedrek, 3/616.

Hazreti Peygamber'in vefatından sonra sahabîler aşk ve şevklerini hiç yitirmeyerek Allah'ın ve Resûlü'nün adını dünyanın her yanına ulaştırmak için mücadele etmişlerdir. Sevgililerini anlatmak O'nun adını yüceltmekten başka bir gaye, hayal dünyalarına bile girmemiş; durup dinlenmeden Atlas okyanusu kıyılarından, bir yanda Çin'e kadar -o dönemde bilinen medenî dünyanın her yanına- Allah Resûlü'nün davetini ulaştırmışlardır. Yaşlandıklarında bile seferlere katılan sahabîler, ölümü de O'nu anlatmaya çıktıkları bir seferde bulmayı ümit etmişlerdir. **Ebû Eyyub el-Ensârî Hazretleri**, İstanbul seferine çıktığında atın üzerinde duramayacak kadar yaşlıydı. Bu yaşlı haliyle surların dibine kadar geldi. Fetih gerçekleşmedi, ama o cihangirlik davası için bu uzun yolu kat etmişti; onun fethi Osmanlı'nın bu beldeyi fethinden sonra başladı. Ebû Eyyub Hazretleri, yüzyıllardır hâlâ mübarek kabriyle, mânevîyatıyla, ruhaniyetiyle hizmetine devam etmekte, gönülleri fethetmektedir.

Fetih aşkı, Ebû Eyyûb Hazretleri'nden misafiri olduğu Osmanlı akıncılarına ve fatihlerine de geçmiş, at üzerinden inmemeyi, rahat döşekte uyumamayı kendilerine şiar edinmiş, evlatlarına vasiyet etmişlerdir. Onların şevk eksenli bu sevgilerini en güzel dile getirenlerden birisi ünlü şairimiz **Yahya Kemal**'dir. "Ezân-ı Muhammedî" adlı şiirinde ecdadımızın bu şevk ve iştîyak dolu hallerini ne hoş ifade etmiştir:

*Emr-î bülendsin ey ezân-ı Muhammedî,
Kâfî değil sadâna cihân-ı Muhammedî.*

*Sultan Selîm-i Evvel'i râmetmeyüp ecel,
Fethetmeliydi âlemi şân-ı Muhammedî.*

*Gök nûra garkolur nice yüz bin minâreden,
Şehbâl açınca rûh-ı revân-ı Muhammedî.*

*Ervâh cümleten görür Allahü Ekber'i,
Akseyleyince arşa lisân-ı Muhammedî.*

*Üsküp'de kabr-i mâdere olsun bu nev-gazel,
Bir tuhfe-î bedî' ü beyân-ı Muhammedî.*

SEKİZİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİYE HASRET VE İŞTİYAK

Aşkınla buhurdan gibi tütmekte bu kalbim,
Sensiz bana cennet bile hicrandır EFENDİM.

Doğ kalbime bir lâhzacık ey Nur-i Dilârâ,
Nûrun ki, gönül derdime dermandır EFENDİM.

Ali Ulvi Kurucu

A. HASRET VE GÖZYAŞI

Allah Resûlü vefat edip aralarından ayrılınca ashab-ı kirâm derin bir üzüntü ve kedere kapılmışlar, hatta **Hazreti Ömer**, bir an O'nun vefat ettiğini kabullenememiştir. Aslında bu hasret O'nun vefatıyla başlamamış, daha hayatta iken yanından ayrılıp evine giden sahabîler, evlerinde otururken gözlerinde tüllenen Peygamber aşkından dolayı hüznle gözyaşları dökmüşlerdir. **Hazreti Ebû Bekir**, O'nu anıp hadislerini nakledeceği zaman hüznle ağlar, bazen bir hadisi söylemek için iki üç defa niyetlenir de her seferinde gözyaşları içinde kalır hadisi, söyleyemezdi.⁴⁶ Aşk, hüzdür; hasretle ağlayan âşıkların halini **Yunus Emre**;

*“Hocam âşık olanların
İşi âh ile zâr olur
Hasretinden ol ma’şûkun
Gözü yaşı pınar olur”*

46 Ahmed b. Hanbel, 1/158, 159.

dizeleriyle dile getirmiştir. Aşkını hasretle süsleyen bir Hak âşığı,

*Yıllarca yandım hasretiyle dilde dildârın,
Vuslat deyip bir ulu şâhe geldim ben fakir.*

sözleriyle, âdeta vuslatın kapısının fakr ve hasretle aralanacağına işaret etmiştir. Her dönemdeki Peygamber âşıkları, hasretle yanmış, ah etmişlerdir. Sevginin en önemli işareti hep hasret olmuştur. **Hazreti Aişe** annemiz anlatıyor: Birgün Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanına bir adam geldi ve O'na dedi ki: “Ey Allah'ın Elçisi! Ben Seni canımdan daha çok seviyorum. Seni oğlumdan da çok seviyorum. Bazen evde otururken aklıma sen geliyorsun. O zaman ev bana dar geliyor. Hemen kalkıp yanına geliyor ve mübarek yüzüne bakarak ferahlıyorum. Seni görmesem canım çıkacakmış gibi oluyor. Fakat beni bir mesele düşündürüyor. Yarın ikimiz de öleceğiz. Sen cennete girince, diğer peygamberlerle beraber olacaksın. Ben ise daha aşağı mertebede kalacağım için Seni bir daha görememekten çok korkuyorum.” Adamın bu sözlerinden sonra Efendimiz bir müddet sükût etti. Sonra “Kim Allah'a ve Resûl'e itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, siddîkler, şehitler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır” âyet-i kerimesinin nazil olduğunu bildirerek bu Peygamber âşığını ferahlattı.⁴⁷

47 Heysemî, Mecmâ'u'z-Zevâid, 7/7. Ayet, Nisa Süresi, 4/69

Efendiler Efendisi vefat etmeden önce hasta yatağında yatarken çok sevdiği kızı Hazreti Fatıma (r.anha) anamız, yanına gelmiş, babasının halini görünce kederlenmiştir. Onu rahatlatmak isteyen Allah Resûlü, yanına çağırılmış, kulağına bir şeyler fısıldamış; bunun üzerine **Hazreti Fatıma**'nın hüznü bir kat daha artmıştır. Onu teselli edemediğini gören Allah Resûlü, Hazreti Fatıma'nın kulağına bir sır daha fısıldamıştır. Bu ikinci sırrı duyan Fatıma anamızın yüzü sevinçle parlamıştır. Henüz 26 yaşında çocukları küçük genç bir hanım olan Hazreti Fatıma'ya Allah Resûlü'nün verdiği sırları öğrenmek için onu çok sıkıştırmışlarsa da, katiyen babasının sırlarını O hayatta iken kimseyle paylaşmamıştır. Allah Resûlü'nün ebedi yurda hicretinden sonra kendisini derin acıya boğan ilk sırrın, Efendimiz'in vefatı olduğunu, sevinçle karşıladığı ikinci sırrın ise hemen O'nun izinden kendisinin de vefat edip babasına kavuşacağı haberi olduğunu söylemiştir. Nitekim haber verdiği gibi Nebiyyi Ekrem'in vefatından altı ay sonra Hazreti Fatıma rahmeti Rahman'a kavuşmuştur. Efendimiz daha vefat etmeden O'nun hasretine dayanamayacağını anlayan vefalı kızı Hazreti Fatıma, gençliğini, çocuklarını, eşini düşünmeden bir an önce Allah Resûlü'ne kavuşmayı her şeye tercih etmiştir.

Allah Resûlü'nün vefatından sonra sahabîler bir an önce O'na kavuşmayı istemişler, O'nu can u gönülden özlemişlerdir. Âşığın mâşûğuna duyduğu kavuşma arzusu- nu, sahabîlerin bir an önce vefat ederek Allah Resûlü'ne

kavuşma isteklerinde görmekteyiz. Onlar ölümü hasretle beklemişlerdir. **Hz. Ali**, Iraklılardan çektiği sıkıntılardan dolayı iyice bunaldığında, gece rüyasında Allah Resûlü'nü görür. "Rüyamda Sevgilimi gördüm, Iraklılardan çektiğim sıkıntıları anlattım; bana "Yakında rahata kavuşacaksın ya Ali" buyurdu." diyerek, rüyasını sevinçle anlatır. Nitekim Hz. Ali (r.a.), bu rüyadan üç gün sonra Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Allah Resûlü'ne olan hasreti Hz. Ali'nin rüyalarına yansıyor; O'nun yanına gitmeyi rahatlık ve kurtuluş telakki ediyordu.

Efendimiz'in vefatından sonra ashab-ı kirâm O'na ait her hatırayı hasretle yâd ediyorlardı. O'na benzeyenleri, O'nu hatırlatanları hasretle kucaklıyor, böylece Peygamber-i Zîşan'a duydukları hasreti dindirmeye çalışıyorlardı. Vefatından sonra Efendimiz'in torunu Hazreti Hasan'ı (r.a.) yolda gören **Hazreti Ebû Bekir** (r.a.), Peygamberimiz'e benzediği için onu kucaklamış ve sevmiştir. Ashab içinde Peygamber Efendimiz'e benzeyenleri gördükçe sahabîler O'nu hatırlayıp ağlarlardı. Enes b. Rabi'a adlı sahabî Peygamber Efendimiz'e benzediği için **Enes b. Mâlik** (r.a.) onu görünce sarılıp ağlar, "Kim Allah Resûlü'nü görmek isterse bu zata baksın" derdi. Peygamber âşıkları her dönemde O'na kavuşmayı hasretle beklemişlerdir. Üsküdarlı Şeyh **Mehmed Nasûhî**, O'nun güzelliğinin (tal'at) âşıkları, divane (şeydâ) kıldığını ve sabah akşam (subh u mesâ) O'nun hasreti ile âh ettirdiğini şöyle ifade etmiştir:

*Eyleyen uşşâkı şeydâ daimâ
 Tal'atındır yâ Resûlallâh senin
 Derd ile âh ettiren subh u mesâ
 Hasretindir yâ Resûlallâh senin.*

Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi ve sellem) en fazla özleyen sahabîlerden birisi de **Bilal-i Habeşî** (r.a.) idi. Allah Resûlü'nün vefatından sonra bir daha hiç ezan okuyamadı. Medine'nin bütün sokakları, Allah Resûlü'nün bıraktığı hatıralar, kendisine sürekli O'nu hatırlattığı için Medine'de duramayan Hz. Bilal, cihat eden askerlerin arasına katılmak maksadıyla sınırdaki Suriye bölgesine gitti ve orada yaşamaya başladı. Hz. Ömer döneminde Peygamber-i Zîşân'ın hasretine daha fazla dayanamayarak eski hatıralarını dünya gözüyle son bir kez görüp yâd etmek için Medine'ye geldi. Medine'ye gelince hemen Allah Resûlü'nün kabri şeriflerine gitti, kabrin başında bayılıp kendinden geçti.

Hz. Bilal'in Medine'ye gelmesi, insanları bir an eski günlere götürdü. Herkes Bilal'in yeniden ezan okumasını, Allah Resûlü'nün kutlu zamanını hiç olmazsa ezan ile yeniden bir defa daha hatırlamayı arzu ediyordu. **Hz. Hasan ve Hüseyin'i** aracı yapıp, Bilal'den rica ettiler. Ertesi sabah Bilal-ı Habeşî, son ezanını Mescid-i Nebevi'de okudu. Yanık ve hasret dolu sesiyle; "Allahü Ekber! Allahü Ekber!" dediği zaman; bütün Medine halkı ayağa kalktı. "Eşhedü ellâ ilâhe illallah! Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah" deyince kadın-erkek, genç-ihtiyar, çoluk-çocuk, hatta yataklarındaki hastalar bile, sokaklara döküldüler. Mescid-i

Nebevi'ye koştular. Halk o kadar coştı ki, Peygamber Efendimiz yaşıyor sandılar. Bilal-ı Habeşî Hazretleri bu son ezanından sonra yine Medine'de kalamadı; yeniden Şam'a döndü, vefatından önce, "Yarın ben dostlara; Muhammed ve ashabına kavuşacağım" diyerek, ruhunu Rahman'a teslim eyledi.⁴⁸

Peygamber muhabbeti her dönemde müminleri hasretle yakmıştır. Kimi hasretten "ciğerinin kebab olduğunu", kimi "gönlünün tutuştuğunu" kimi de "yandığını" söyleyerek, bu hasreti söze dökmeye çalışmışlardır. İşte bu peygamber âşıklarından birisi de Kayseri Rumlarından **Yaman Dede** lakaplı Abdülkadir Keçeoğlu'dur. Peygamber Efendimiz'e ve ezan-ı Muhammedî'ye duyduğu sevgi ile küçük yaşlarda ailesinin haberi olmadan Müslüman olmuş; Allah Resûlü'ne karşı her zaman büyük bir muhabbet duymuştur. Adı anıldığında ağlamaya başlar, nerede olursa olsun O'nu hatırladığında kalbinin çarpıntısını engelleyemez, ayakta duramazdı. Muhabbetini bir şiirinde "Cemalinle Ferah-nâk et" (Güzelliğince ferahlat) diyerek, şöyle dile getirir:

*Susuz kalsam, yanan çöllerde can versem elem duymam
Yanardağlar yanar bağrımda, ummanlarda nem duymam
Alevler yağsa göklerden ve ben messeylesem duymam
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım Yâ Resûlallah!*

48 Ahmed b. Hanbel, 3/223, 262.

*Ne devlettir yumup aşkınla göz, râhında can vermek.
Nasîb olmaz mı Sultânım haremgâhında can vermek
Sönerken gözlerim âsân olur âhında can vermek
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım Yâ Resûlallah!*

b. O'nu (sallallâhu aleyhi ve sellem) **Rüyada Görme: İştîyak**

Aziz Peygamberimiz'i dünya gözüyle görmek her mümine nasip olmamıştır. Onu göremeyenler, görme arzusuyla yanıp tutuşmuşlardır. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Ümmetimin beni en çok sevenlerinden bazıları, benden sonra gelecek bir takım insanlardır. Bunlardan her biri, ailesini ve malını feda ederek beni görmüş olmayı arzu edeceklerdir" buyurarak, kendisini görebilmek için her türlü fedakarlığa katlanmayı göze alacak kutluları, müjdelemiştir. O'nu dünya gözüyle göremeyenler, hiç olmazsa rüyalarında görerek teselli olmak istemişlerdir. Peygamber Efendimiz'i rüyada görmek, bir mümin için rüyaların en güzelidir. Bir göz için de, o güzeller güzeli Peygamber Efendimiz'i görmekten daha üstün bir dünya mutluluğu yoktur. İşte bu mutluluğa erişip sahabe olamayanlar, en azından O'nu rüyalarında görüp, rüyadaki rü'yet ile teselli olmuşlardır. Peygamber Efendimiz, kendisini rüyasında görecek bu talihliler için şu müjdeyi vermiştir: "Beni rüyasında gören, aynen uyanıkken görmüş gibidir. Zira şeytan, benim kılığımıza bürünemez.⁴⁹ Hak dostları O'nu rüyada

49 Buhârî, Ta'bir, 10.

görmeyi en büyük lûtuflardan birisi saymışlardır. Şair, aşk hasretini O'nun rüyası ile dindirmek istediğini ifade için;

“Yâ Habiballah ezelden âşık-ı dîdârinam
Lûtfedip rüyada bir şeb arz-ı dîdâr et bana”

Hilmî

der. Ashab-ı kiramın Peygamber-i Zîşân'a olan hasreti, O'nun aralarından ayrılmasıyla iştiyaka dönüşmüş, Efendiler Efendisi'ni rüyalarında görerek iştiyaklarını dindirmeye çalışmışlardır. Sahabe-i kiram hazretleri vefatlarından sonra Peygamber Efendimiz'i rüyalarında gördüklerinde bir nebze teselli oluyorlardı. Allah Resûlü'nün hizmetçisi **Enes b. Mâlik** (r.a.), “O'nu rüyamda görmediğim hiçbir gece yoktur” diyerek, O'na duyduğu hasreti dile getirmiştir.

Peygamber Efendimiz'i rüyada görmek bir nasip meselesidir. Nitekim hayatta iken de O'nu herkes görememiştir. Zât-ı Risâletlerini görenler üzerinde bıraktığı tesir ve gösterdiği değişiklik ise tarif edilemeyecek mertebededir. O'nu görmek müminlerin imanlarını artırmış; kendisini görenler Peygamber nûrunun pervaneleri olmuşlardır. İnsanı terbiye eden şey okuyup öğrendiği güzel bilgilerden çok, gözü ile gördüğü güzel örneklerden edindiği davranışlardır. Bu sebeple “örnek insan”lara toplumların her zaman ihtiyacı vardır.

Bu ihtiyacı duyanlar, arayış içinde olanlar, aradığını bulup huzura kavuşanlar, bulduk zannedip de avunanlar, ihtiyaç duyup da ne aradığının farkında olmayanlar ve gafil

gelip gafil gidenler, hep, bu dünya hayatının kısa metrajlı filminin çeşitli karakterlerdeki oyuncularını teşkil etmektedirler.

Fahr-i Kâinat Efendimiz'i bir anlık da olsa rüyada görenin, insan ruhunda aynen O'nu, her bir insanda bulunan maddi gözler ile görenlerdeki tesiri hâsıl edeceği, "Peygamber müjdesi"dir. Cenab-ı Hak, insanda "rüya görme" gibi bir mekanizma yaratarak, bu sayede geçmiş ile geleceği birleştirmiş, dünya şartlarında "imkânsız" olanı, bu muammalı tertibatla mümkün" hale getirmiştir. Bu tertibatı çalıştırmak ve bakımlı tutmak ise bize bırakılmıştır.

Gönüller Sultanı, Fahr-i Âlem (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, kendisine teveccüh eden herkesin başını okşamış, yine hep ter u tazeliğiyle isteyenlere yol göstermiş ve daraldığımız, bunaldığımız yerlerde de imdadımıza yetişmiştir. Çünkü O'nun âlemlere rahmet olarak gönderilişi sadece kendi asrına mahsus değildir; kendisinden evvel ve sonraki asırlarda da bütün insanlığı kucaklama ve âlem şümûl şemsiyesinin altına alma ve sahip çıkma, kıyamete kadar da bunu devam ettirme hâssası, Yüce Yaratıcı'nın beyanları cümlesindedir. Çünkü O, âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Rivayet edilir ki, Divan edebiyatımızın meşhur şairlerinden **Nâbi**, devrinin paşalarından birinin iltifatına mazhar olur ve beraber hacca giderler. Şair Nâbi, Peygamber aşkıyla yanıp tutuşan bir şairdir, yolda paşaya Hazreti Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) için yeni yazdığı naatı okur.

Bir seher vakti kervan Medine'ye girer. Paşa ile Nâbi kalkar abdest alır ve Medine sokaklarından Mescid-i Nebevi'ye doğru yürümeye başlarlar. Tam bu sırada **Mescid-i Nebevi**'nin minaresinden bir ses yükselir, sese kulak verince Nâbi'nin yeni yazdığını söylediği şiirin okunduğunu farkederler. Hemen **müezzini** bulup işin aslını öğrenmek isterler; müezzin; "Akşamleyin abdestli olarak yatmışım, rüyamda Peygamber Efendimiz'i gördüm. Bana, "Ey müezzin! Kalk, yatma. Âşıklarımından birisi kabrimi ziyarete geliyor. Şu cümlelerle minareden onu karşıla!" buyurdular. Ben de işte dinlediğiniz o beyitleri bu rüya üzerine okudum" diyerek, meseleyi açıklar. Nâbi, bu şiirinde "Kûy-i mahbûb-i Hüdâ" (Allah'ın Sevgilisi'nin köyü) Medine'ye girerken edebe aykırı bir şey yapmaması gerektiğini kendisine telkin eder ve şöyle der:

*Sakın terk-i edepten kûy-i mahbûb-i Hudâdır bu
Nazargâh-i ilahîdir makâm-ı Mustafâdır bu...*

.....

*Murâat-i edeb şartıyla gir Nâbi bu dergâha,
Metâf-i kudsiyândır, cilvegâh-i enbiyâdır bu.*

DOKUZUNCU BÖLÜM
SEVGİLİYE İTAAT

“Resûl’e itaat eden, muhakkak Allah’a itaat etmiş olur”

Nisâ Sûresi, 4/80

“Seven, Sevdiğine itaat eder”

Râbi’atü’l-Adeviyye

A. SEVGİ-İTAAT İLİŞKİSİ

İtaat ile sevgi arasında yakın bir alaka vardır. Cenab-ı Hakk, kendisine itaat edenleri sever. Hakk'ı sevenleri ise kendisine yakın eyler. İtaat sevgi, sevgi ise Sevgiliye yakınlık kazandırır. Bu sebeple Allah'ı seven O'nun emirlerine itaat edecektir. Hak Teâlâ, bir tarafa kendi sevgisini koyup “Beni seven, Peygamber’e itaat, etsin” buyurmuştur. Sevgi ile itaat arasındaki ilişki dikkate alınrsa bu ifade aynı zamanda “Beni seven O’nu sevsin” anlamını da zımnen içerir. Konuyla ilgili âyet-i kerimede “Ey Resûlüm, de ki; ey insanlar, eğer Allah’ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın” buyrulmuştur.⁵⁰ Âyette Peygamber Efendimiz’e itaat, Cenab-ı Hakk’ın sevgisine kavuşturan yol, vasıta olarak anılmıştır. Âyetin devamında “De ki; Allah’a ve Resûlullah’a itaat ediniz.

50 Âl-i İmrân Sûresi, 3/31

Şayet yüz çevirirlerse bilsinler ki, Allah kâfirleri sevmez”⁵¹ buyrularak, Peygamber’e itaat ile imansızlık arasında da doğrudan bir ilgi kurulmuştur. Bu sebeple yaşarken Peygamber’in buyruklarına itaat vacip kabul edilmiştir. O, her ne söylerse mutlaka itaat edilmelidir. Vefatından sonra ise O’nun sözleri bağlayıcılık açısından sınıflandırılarak, kimisi vacip, kimisi müstehab olmak üzere gruplandırılmış; bir nevi önem sırasına konulmuştur.

Peygamber Efendimiz’i görme şerefine nail olmamış Müslümanlar, sünnette bildirilen hükümleri tatbik ederken, bir hiyerarşi takip ederek, farzlara ayrı müstehablara ise ayrı bir değer verirler. Ancak sahabîler, Hazreti Peygamber kendilerine neyi emretmişse emredilene küçük büyük demeden hayatları boyunca aynen uygulamışlardır. Hatta kendilerine emredilmeyen, ancak Efendimiz’in sevmediğini bildikleri hususları da emir telakki etmişler, dinî bir sorumluluk bilinciyle onlardan kaçınmışlardır. Ashab-ı kirâmın itaatlerini değerli kılan, onları motive eden temel saik Peygamber sevgisidir. Onlar amelin mükâfatı ya da hukuki sorumluluğu gibi hususlara takılıp kalmadan Allah Resûlü’nün emir, tavsiye ve işaretlerini canları pahasına yerine getirmişlerdir.

“Allah’ı seven O’nun Peygamberi’ne itaat etsin” meâlindeki âyet, ashabın Allah Resûlü’ne gelip, “Biz Rabbimizi çok seviyoruz” demeleri üzerine indirilmiştir. Cenab-ı Hak,

51 Âl-i İmrân Sûresi, 3/32.

âdeta kendisine karşı duyulduğu iddia edilen sevginin yalnızca gönüllerde kalmaması, hayata ve amellere yansımalarını murad buyurduğu için, Hakk'ı sevdiğini iddia edenlere kendi sevgisinin alameti olarak Peygamber'e itaati emreden bu âyeti indirmiştir. Sanki Allah sevgisi, Peygamber'e itaatle ve O'nun sünnetine bağlılıkla sınanmıştır. Peygamber'e itaat Allah'ın emirlerine itaat demektir. O halde zikri geçen âyet-i kerime bize, Cenab-ı Hakk'a itaat ile muhabbet etmeyi emretmekte; itaatsiz muhabbetin makbul olmadığına işaret etmektedir. İslâm, "Sadece itaat et" **şekilciliğini** reddettiği gibi "Sev, sonra istediğini yap" **laubaliliğini** de reddeder. İslâm'ın ölçüsü "muhabbet eksenli itaattir."

Sevgi, itaat ve iman ilişkisi üzerine bir başka âyet-i kerimede "Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem yapıp sonra da verdiği hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın onu tam mânâsıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar" buyurulmuştur.⁵² Bu âyette Peygamber'in hükümlerine, "içinde hiçbir sıkıntı duymadan", severek ve samimi bir şekilde kabul ederek uyulması emredilmiştir. Yine bu âyet-i kerimede olumsuz durumlarda yani nefsimizin hoşuna gitmeyen hususlarda da Allah Resûlü'ne tam bir teslimiyetle uymanın, imanın gereği olduğu vurgulanmıştır.

Büyük mutasavvıflardan **Sehl b. Abdullah et-Tüsterî**'ye İslâm'ın şerâyii, sorulunca "Âlimler bunlar hakkında

52 Nisâ Sûresi, 4/65.

çok şey söylediler, ama bunlar iki cümledir: “Resûl’ün size verdiği alın, sizi nehyettiği şeyden kaçın.”⁵³ O, sonra şöyle devam etmiştir. “Bu iki cümle de aslında bir cümledir: “Resûl’e itaat eden, muhakkak Allah’a itaat etmiş olur.”⁵⁴

Ashab-ı kirâmın Resûl-i Ekrem’e nasıl itaat ettiklerini anlamak için şu örnek manidardır: **Abdullah b. Revaha**, bir cuma günü mescide gelirken, içeride konuşmakta olan Allah Resûlü’nün sesini duyar; bir ara Resûllah (sallallâhu aleyhi ve sellem), cemaate “Oturun” diye seslenir. Dışarıda mescide gelmekte olan Abdullah b. Revaha, bu sözü duyar duymaz bulunduğu yere çömelir, nereye oturduğuna aldırmadan yere oturur. Allah Resûlü, daha sonra bu durumu öğrenince pek memnun olur ve Abdullah’a “Allah, Allah’a ve Resûlü’ne olan itaatini artırsın” diye dua eder.

b. Sevgi Buudlu İtaat

Sahabe-i kirâmın Peygamber Efendimiz’e karşı alakaları, aşk ve şevk eksenlidir. Bu sebeple onların itaatleri de sevgi buudludur. Onları farklı ve değerli kılan da amellerinin ardındaki esas itici gücün sevgi olmasıdır. Nitekim vefatından sonra Hazreti Peygamber’den bahsederken, “Sevgilim (Habibim) bana şunları vasiyet etti; Sevgilim şunun kokusundan hoşlanmazdı ben de hoşlanmam” şeklinde ifadeler kullandıkları, her hareketlerini O’nun arzusuna uygun bir

53 Haşr Sûresi, 59/7.

54 Nisâ Sûresi, 4/80.

şekilde düzenledikleri müşahede edilmektedir.⁵⁵ Sevgi ile itaat arasındaki ilişkiyi Yunus, ne hoş tasvir etmiştir:

*Hakk onu öğdü yarattı sevdi Habîbim dedi,
Yeryüzünde cümle çiçek Mustafâ'nın teridir.*

*Cebrâil davet kılınca mi'râca Muhammed'i,
Mi'râcında dilediği ümmetinin vardır.*

*Her kim onun sünnetiyle farzını kâim tutar,
Ne diyem ki âkıbet soru hesâbdan berîdir.*

Sahabîler, Allah Resûlü'nün sevindirmeyi sever, üz-
mekten hoşlanmazlardı. Hz. Ali'nin Hz. Fatıma'nın üzeri-
ne ikinci evlilik yapmak istediğini duyunca Allah Resûlü
(sallallâhu aleyhi ve sellem), "Fâtıma benden bir parçadır, onun
hüzünlenmesinden, gazaplanmasından hoşlanmam" bu-
yurmuş; bunun üzerine Hz. Ali Efendimiz, "Seni üzecek bir
şey yapmam" diyerek, evlenmekten vazgeçmiştir.⁵⁶

Sahabe-i kiram, Allah Resûlü'nün yaşarken kendile-
rine verdiği emirleri hayat boyu hiç tereddütsüz uygula-
mışlardır. **Habbâb b. Eret** (r.a.), ağır yaralanıp ömrünün
son demlerini sürdüğü anda, bir yandan yaraları ateşle
dağlanıyor bir yandan da Allah Resûlü'nün emirlerini dü-
şünüp "Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), bize ölümü te-
menni etmeyi yasaklamamış olsaydı, şimdi ölümü temenni

55 Müslim, Mûsâfirîn, 86.

56 Abdurrezzâk, Musannef, VII, 301.

ederdim” diyerek, son anlarında bile O’nun emirlerine muhalif hareket ederim endişesi duymuştur.⁵⁷

Onlar, Hazreti Peygamber’in her konudaki emirlerini yerine getirmişlerdir. Allah Resûlü, özellikle bazı sahabîleri iç savaşlara katılmamaları konusunda uyarmıştır. Bu zatların hiçbiri Müslümanlar arasındaki iç savaşlara katılmamışlardır. Ashaptan **Ebû Bekre** (r.a.) “Benden sonra birbirinizin boyunlarını vuran kâfirler gibi olmayın” hadisi sebebiyle, Müslümanlar arasında cereyan eden hiçbir savaşa katılmamış, “Onlar, beni öldürmek için evime girseler, kendimi savunmak için bir kamışa bile elimi uzatmazdım” diyerek, canı pahasına Allah Resûlü’nün emirlerine uyacağını ifade etmiştir.⁵⁸

Sahabîler devlet başkanı da olsalar, Allah Resûlü kendilerine ne emretmişse onu uygulamış, aksi bir tutum ve davranışı Sevgililerine ihanet telakki etmişlerdir. **Hz. Ebû Bekir**, insanlardan hiçbir şey istemez, her işini kendi yapardı. Devesine bindiğinde devenin yularını düşürse, hemen deveyi yere çökertir, iner, yuları kendisi yerden alırdı. Onun böyle sıradan şeyler için bile büyük sıkıntılara katlandığını görenler, “Bize emir verseydin ey Allah’ın Resûlü’nün halifesi” diye serzenişte bulunurlar; ama o, “Sevgilim, bana halktan hiçbir şey istememi ferman buyurdu” diyerek, bu teklifleri kabul etmezdi.

Allah Resûlü’ne muhabbetle itaat edenlerden birisi de Peygam-berimiz’in kölesi Sevbân idi. **Hz. Sevbân** aslen

57 Buhârî, Merdâ, 19.

58 Buhârî, Fiten, 8.

Yemenliydi. Esir olarak satılıyordu. Peygamberimiz esaret parasını vererek onu satın aldı, sonra da serbest bırakarak hürriyetine kavuşturdu. Fakat Hz. Sevbân, engin şefkat deryası olan Resûl-i Ekrem'e bir anda ısınmıştı. Ondan ayrılmak istemedi. Bunu farkedene Peygamberimiz, kendisine şu teklifte bulundu: "İstersen ailenin yanına dön, onlarla yaşa; istersen bizimle, ehl-i beytimizin arasında bulun." Bu, Hz. Sevbân'ın dört gözle beklediği bir teklifti. Hiç düşünmeden, Kâinâtın Efendisi'yle beraber kalmayı kabûl etti. Hz. Sevbân, böylece Peygamber Efendimiz'in ve ailesinin hizmetinde bulunmak şerefine erdi. Peygamberimizin hususî hizmetkârlık vazifesini de yürüttü. Akıllı, dirayetli ve zeki bir insandı. Peygamberimiz'in her emrine koşar, her işini görür ve istediklerini en mükemmel şekilde yerine getirirdi. Hz. Sevbân, Resûl-i Ekrem'e, hizmet ve tâ'zimde öyle bir derecede idi ki, Müslümanlar bunu kelimelerle izah etmekte aciz kalırlardı. Resûl-i Ekrem'e olan sevgi ve bağlılığından dolayı defalarca zarar görmüş, hatta yaralanmıştı. Nitekim bir gün, bir Yahudi gelerek, Resûl-i Ekrem'e, "Esselâmü aleyke yâ Muhammed!" demişti. Orada bulunan Hz. Sevbân, "Niçin, yâ Resûlallah, demedi?" diye Yahudiyle dövüşmüş ve yaralanmıştı. Hz. Sevbân, "Peygamberimiz'in ismini, yalnız başına söylemeyi günâh kabûl ederim" derdi.

Hz. Sevbân, Peygamber Efendimiz'in söz ve emirlerini bütün gönlüyle, pür dikkat dinler ve bunlara titizlikle uyardı. Bir defa Resûl-i Ekrem, Sevbân'a; "Kimseden bir şey isteme ve suâl sorma!" diye buyurmuşlardır. Bundan

sonra, Hz. Sevbân, ömrünün sonuna kadar kimseden bir şey istememiş ve kimseye bir şey sormamıştır. Hatta son zamanlarında, atına binmek veya atından inmek hususunda kendisine yardım etmek isterler, fakat o reddederdi.

Sevban Hazretleri devamlı Efendimiz'le beraber, olmaya çalışırdı. Peygamber Efendimiz bir sefere gittiğinde, O'nunla birlikte gidemeyen ve üç gün ayrı kalan Sevbân, Efendimiz gelince "Ya Resûlallah! Ben senden üç gün ayrı kalamıyorum. Ahirette Sen makam-ı mahmuda gidersin. Biz aynı derecede olamayız. Ben o zaman nasıl dayanırım" diyerek derdini izhar eder. İşte bu olay üzerine "Kim Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederse işte onlar, Allah'ın nimetlerine mazhar ettiği peygamberler, sıddîkler, şehidler ve salih kişilerle beraber olacaklardır. Bunlar ne güzel arkadaşlar!" âyeti nâzil olur.⁵⁹

59 Nisâ Sûresi, 4/69.

ONUNCU BÖLÜM

SEVGİLİYİ ÖRNEK ALMAK:
SÜNNETİNE UYMAK

Müjdecim, Kurtarıcım, Efendim, Peygamberim;
Sana uymayan ölçü, hayat olsa teperim!

Necip Fazıl Kısakürek

A. EN GÜZEL ÖRNEK

Fahr-i Kâinat, insanlar için en güzel örnektir. Bu husus Kur'ân-ı Kerim'de, "Hakikaten, Allah'ın Resûlü'nde sizler için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı bekleyenler ve Allah'ı çok zikredenler için en mükemmel bir numune vardır" âyetinde, anlatılmıştır.⁶⁰ Yalnızca kendisini gören ve O'na ashab olanlar için değil bütün insanlar için en güzel numune, en mükemmel model Allah Resûlü'nün sünnetidir. **Süleyman Çelebi**'nin ifadesiyle O'nun ümmetinden olabilmek için, O'nun hal ve davranışlarını kısacası ahlâkını kendimize rehber etmeliyiz:

*"Ümmet isen anun ahlâkın tut
Tâ ki ümmetlik bula sende sübût."*

Sünnet yalnızca şahsi hayatımızın düzenlenmesinde değil aynı zamanda toplumsal ilişkilerimizin inşasında,

60 Ahzâb Sûresi, 33/21.

sosyal bütünleşmenin sağlanmasında da önemli bir rol oynar. Sünnet, her birimize insan-ı kâmil olmada en güvenilir rehber, en sağlam yoldur. Ahlâkımızın güzelleşmesinde, nefis terbiyesinde ve Rabbimizle münasebetlerimizin ayarlanmasında sünnet en doğru rehberdir.

Allah Resûlü'nün sünnetine uymak aynı zamanda O'na olan sevgimizin ve vefamızın da gereğidir. **Süleyman Çelebi**, tıfl (çocuk) iken ümmetini dileyen bir Peygamber'in ümmetinden olan olgun insanların, O'nun sünnetini terk etmesinin yakışık almadığını;

*“Tıfl iken ol dilerdi ümmetin,
Sen kocaldın terk edersin sünnetin.”*

sözleriyle ifade eder. O'nun sünnetine ittiba konusunda en hassas kişiler O'nu yakından tanıyan ashabıdır. Yakınlık ve alışkanlık onlara küçük şeylere dikkat etmesek de olur, laubaliliğini değil aksine tam teslimiyet şuurunu kazandırmıştır. İşte O'nun en yakın sahabelerinden **Mu'az b. Cebel**, “Müslüman olduğumdan beri sağ tarafıma tükürmedim” sözüyle, bu hakikati ifade eder.⁶¹

Sahabîler, Allah Resûlü ile aralarındaki hatıraları sürekli yâd eder; O'nunla ilgili hatıralarına saygılarından dolayı hep o hatıralardaki gibi davranmak isterlerdi. Mesela Hz. Aişe validemiz, Allah Resûlü kendisiyle şevval ayında evlendiği için kendi akrabalarının da şevval ayında evlenmesini isterdi.⁶²

61 Abdurrezâk, Musannef, I, 435

62 Müslim, Nikâh, 51.

Ashab-ı kiram O’nu her yönüyle taklit ediyor; her şeylerini O’nun yaptıklarına benzetmeye çalışıyorlardı. Allah Resûlü’ne benzemek onlar için en büyük onur ve erdemdi. “Namazı, Resûlullah’ın namazına en fazla benzeyen falan kişidir” diye aralarında konuşuyorlardı. Bazıları da bunu övünçle dile getiriyordu. Mesela **Ebû Hureyre Efendimiz** (r.a.), “İçinizde Resûlullah’ın namaz kılışına namazı en çok benzeyen kişi benim” diye övünüyordu.⁶³

Ashab-ı kiram, Allah Resûlü’nün namaz kıldığı yerlerde namaz kılmayı severlerdi. Bazıları bunu özellikle araştırır, O nerede namaz kıldı ise namazlarını orada kılmaya çalışırdı. Mesela Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) mescidde (nafîle) namaz kılarken minber ile mihrab arasındaki direğe doğru durarak namaz kılmayı tercih ettiğinden **Seleme b. el-Ekvâ** da (r.a.) orada namaz kılmayı tercih ederdi.⁶⁴

Sahabîler, Allah Resûlü’nü her işlerinde örnek alırlardı. Vefatından sonra da O’nun tavsiyelerini büyük bir dikkat ve titizlikle yerine getirir; küçük gibi görünen hususlarda bile sünnete riayet ederlerdi. **Amr b. el-Âs**, vefatından sonra da Allah Resûlü’ne bağlılığını devam ettirmiş, O’nun sünnetine titizlikle riayet etmiştir. Amr b. el-Âs bir defasında sahur yemeği hazırlanmasını istemiş, fakat kendisi çok az yemişti. Bunun sebebi sorulduğunda “Ben, yemek yemeyi istediğim için sahur hazırlamanızı istemiyorum. Allah Resûlü, “Bizim orucumuzla, ehl-i kitabın orucunu ayıran,

63 Muvattâ, Salât, 19.

64 Buhârî, Salât, 95.

sahurdur” buyurduğu için sahura kalkıp bir iki lokma alıyorum” demiştir.⁶⁵

İbadetlerde Allah Resûlü’nü taklit ettikleri gibi günlük hayatlarını da O’nun tavsiyelerine göre şekillendiriyorlardı. **Selmân-ı Farisî**, Efendimiz’in övgüsünü kazanmış hayırlı bir sahabîydi. Hatta Allah Resûlü onu “Selmânu’l-Hayr” diye isimlendirmiş, iltifat etmişti. Selmân, vefat ettiği hastalığı esnasında endişe içinde kıvranıyordu. Onun bu halini gören etrafındakiler Allah Resûlü’nün “Selman, ehli beytimdendir” iltifatına mahzar olmuş bu büyük sahabînin endişesini anlayamadılar. Sebebini sordular. Selmân, “Endişeleniyorum, çünkü Sevgilim, aramızdan ayrılırken bize “Yeryüzünde bineği ile seyahat eden bir yolcunun azığı kadar dünya nimetlerinden azığınız olsun” diye tavsiyede bulunmuştu. Biz bu tavsiyeyi yerine getiremedik. Onun için endişeleniyorum” diyerek, endişesinin sebebini açıklamıştır. Selmân, vefat ettiğinde bıraktığı mirası hesapladılar, hepsi on beş dirhem ya da on beş dinar kadardı. Fetihler gerçekleşmiş, Müslümanlar dünya nimetlerine boğulmuşlardı. Ama bu büyük sahabî, Sevgilisi’nin nasihatini yerine getirmiş, saadet asrındaki hayatını hiç değiştirmeden yaşamıştı.

b. O (sallallâhu aleyhi ve sellem) **Her Zaman Örnektir**

Allah Resûlü’nün sünneti her dönemde büyük bir hassasiyetle korunmuş ve uygulanmıştır. Her kuşak sünnete

65 Dârimî, Savm 9.

uyumak konusunda bayrağı bir önceki nesilden devralmış; sünneti tereddütsüz uygulamışlardır. Seyyâr anlatıyor: **Sâ-bit el-Bunânî** ile birlikte yürüyordum. Çocuklara rastladığında onlara selam verdi. Sâbit de **Enes**'le birlikte yürüdüğü gün, çocuklara rastladığında onlara selam verdiğini haber vermiş. Enes de Resûlullah'la birlikte yürüdüğünü çocuklara rastladığında onlara selam verdiğini rivayet etmiştir.⁶⁶ Bu rivayette görüldüğü gibi Peygamberimiz'in sünnetleri yalnızca söz olarak nakledilmemiş, aynı zamanda büyük bir titizlikle uygulanmıştır.

Her devirde sünneti hassasiyetle uygulayan âlimler vardır. İlim ehli, sünnete uymamayı, içindeki bir hastalığa bağlamışlardır. Zira Peygamber sevgisi Müslümanın iç kimliği gibidir. Seven itaat edecek, sünneti kendine rehber kabul edecektir. Sünnete değer vermiyorsa bu onun Peygamber sevgisindeki bir eksiklikten kaynaklanıyor olabilir. Meşhur sûfilerden **Ebû Osman el-Hîrî**'nin ölümüne yakın durumu ağırlaşınca oğlu, üzüntüsünden üzerindeki gömleği parçalar. Bunun üzerine Ebû Osman gözlerini açmış ve "Yavrum, zahirde sünnete muhalefet, kalpteki gizli bir riya-dandır" diyerek, o hassas anında oğlunu sünnete muhalefet etmemesi için uyarmıştır.

Ashâb-ı kiram, Allah Resûlü hayatta iken yaptıkları, uyguladıkları bir sünneti terk etmeyi hoş görmemişler; O'nun her alandaki uygulamalarını sürdürmeyi vazife bilmişlerdir.

66 Müslim, Selâm, 15.

Mesela Peygamber Efendimiz, hayatta iken Bizans üzerine göndermek için **Üsâme** (r.a.) komutasında bir ordu hazırlamıştı. Bu esnada hastalığı ağırlaşmış ve vefat edince, bazı kişiler yeni halife olan **Hz. Ebû Bekir**'in yanına gelip ordunun Medine'de kalması gerektiğini, Allah Resûlü'nün vefat haberini alan bedevi kabilelerinin ordunun da sefere çıktığını duymaları halinde Medine'ye saldırabileceğini söylediler. Onların tekliflerin kabul etmeyen Hz. Ebû Bekir, Allah Resûlü'nün vefatından iki gün sonra Üsâme ordusunun sefere çıkması için emir verdi ve "Ben Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) göndermek istediği bir orduyu göndermezsem cüretkârlık etmiş olurum. Allah'a yemin ederim ki, yırtıcı hayvanların beni burada parçalayacaklarını bilsem bile Üsâme'nin ordusunu Allah Resûlü'nün emrettiği şekilde göndereceğim" demiştir⁶⁷

Vefatından sonra sanki hayatta imiş gibi Allah Resûlü, gönüller üzerindeki saltanatını devam ettirmiş, örnekliğini ve rehberliğini her zaman sürdürmüştür. Hatta hatıraları, sözleri daha bir değer kazanmış; daha bir önem verilir olmuştur. **Hazreti Ömer** (r.a.), Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra hacca gittiğinde **Hacer-i Esved**'e yaklaşarak dudaklarını koyup öpmüş ve "Biliyorum ki sen, zararı ve faydası olmayan bir taşsın. Resûlullah'ın sana el sürdüğünü ve öptüğünü görmeseydim sana ne el sürerdim, ne de öperdim!" demiştir. Daha sonra, etrafındakilere dönmüş ve "Biz niçin hervele (Safâ ile Merve arasında

67 Taberi, Tarih, III, 225.

sa'y yaparken belirli bir yerde koşarak sa'y yapmaları) yapıyoruz, biliyor musunuz?” diye sormuş; sonra kendisi “Hudeybiye senesi yapamadığımız umre haccını kaza ederken müşriklere karşı güçlü ve dinç görünmek için hervele yapmıştık. Allah şimdi onları helak etti. Ama biz, Resûlullah'ın yaptığı bir şeyi terk etmekten hoşlanmayız” diyerek, sorusunun cevabını kendisi açıklamıştır.

Ashab-ı kiram, kendileri Allah Resûlü'nün emirlerini harfiyen yerine getirdikleri gibi başkalarının da aynı hassasiyeti göstermesini, O'nun sünnetine harfiyen uyulmasını isterlerdi. Mesela sahabî **Abdullah b. Muğaffel**, kuşları avlamak için onlara taş atan bir akrabasını uyarak, Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) bunu yasakladığını söyledi. Bu uyarıya rağmen adamın taş attığını gören Abdullah “Ben sana Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) onu yasaklamıştı diye haber veriyorum, sonra sen yine fiske taşı atıyorsun! Seninle ebediyen konuşmam” diyerek, adamı azarladı.⁶⁸

Müslümanların sünnete samimi ve içten bağlılıkları onların, her alandaki büyük başarılarının temel sebebidir. Zira O'na itaat Cenab-ı Hakk'ın rızasına vesile olmakta, o rızayı kazananların sırtını da kimse yere getirememektedir. Bu konuda manidar bir örnek: Bizanslılarla yapılan **Yermük savaşından** önce Müslümanlar, Bizans komutanıyla görüşmek istediler. **Ebû Ubeyde** ile birlikte beş kişilik bir

68 Müslim, Sayd, 56.

heyet Bizans karargâhına geldiler. Bizanslıların çadırlarının ve yere serdikleri örtülerin ipek kumaştan olduğunu görünce sahabîler, ipekli kumaşların üzerine oturmayı ve çadıra girmeyi kabul etmeyerek “Biz ipek bir çadıra girmeyiz, sen yanımıza çık” diye Bizans ordu komutanına haber gönderdiler. Komutan dışarı çıktı, yanındaki hizmetçileri ipek yer döşemelerini de beraberlerinde çıkardılar, Müslümanlar bu kumaşların üzerine oturmayı da reddetti. Bunun üzerine ayrı bir yere oturuldu görüşme gerçekleşti. Ancak Bizanslılar Müslümanların barış teklifini kabul etmediler. Müslüman elçilerin bu tavrı Bizans imparatoru Herakliyus’a haber verilince “Rumların vay haline, ben size söylemiştim. İşte bu zilletimizin başlangıcıdır. Bundan sonra bize şan yoktur” diye yakındı. Gerçekten de Yermûk’te Müslümanlar büyük bir zafer kazanarak, Bizans’ı Suriye ve çevre bölgelerden sürüp çıkardılar.⁶⁹

Bugün de Allah Resûlü’nün örneği, her çevreden insanı etkilemeye devam etmektedir. Birçok insan O’nun hayat hikâyesini okuyarak Müslüman olmaktadır. Yeni Müslüman olan insanlar hayatlarını tanzim ederken Peygamber-i Zîşân’ı kendilerine örnek aldıkları gibi, O’nu sevmeyi de en büyük lütuf olarak görmektedirler. Pennsylvania Eyalet Üniversitesi’nde öğretim üyesi olarak çalışan felsefeci **Dr. Timothy Gianotti**, “Hazreti Muhammed bütün insanlar için alınabilecek en güzel modeldir. Her insan O’na bakıp hal ve hareketlerine bir yön verebilir. Allah Yüce Kur’ân’da

69 Taberî, Târih, III, 403.

bize O'nu sevmemizi emir buyurmaktadır. O'nu kendimizden bile daha fazla sevmemizi emretmektedir” sözleriyle, dile getirmektedir. Allah Resûlü'ne olan sevgisini başka bir Müslüman Amerikalı **Mü'mina Kowalsky** hanım, şöyle dile getirmektedir: “Peygamber Efendimiz'i çok seviyorum. O'nu herkesten çok sevmemiz gerektiğine inanıyorum. Efendimiz'i herkesten çok sevebilmek için elimden gelen gayreti gösteriyorum. Bir Müslüman olarak Peygamberimiz'in ümmetine mensup olduğum için çok mutluyum. Ve beni hiçbir kuvvetin bu ümmetin mensubu olmaktan alıkoymayacağını biliyorum.”

ON BİRİNCİ BÖLÜM
SEVGİLİYİ TERCİH

“Âşık sevdiği candan yeğdir,
Cân değil iki cihândan yeğdir.”

Taşlıcalı Yahyâ

A. DUYGULARDA TERCİH

Aşkın tezahürlerinden birisi de sevgiliyi her şeye tercih etmektir. Sevgilinin sevdiğini sevmeye, sevmediklerini sevmeme gerçek âşıkların şiarıdır. Mevlânâ, seven kişinin sevdiğini tercih etmesi konusunda **Gazneli Sultan Mahmud** ile hizmetçisi **Ayaz** arasında geçen bir olayı anlatır. Ayaz, sadık ve akıllı bir hizmetkârdır. Sultan Mahmud, ona verdiği değeri hak ettiğini çevresindekilere göstermek için bir imtihan yapar. Bir gün dîvâna gelir, cebinden bir inci çıkarır ve vezirinin avucuna kor. Vezire “Bu nasıl bir incidir, değeri nedir?” diye sorar, Vezir, çok değerli olduğunu söyler. Bunun üzerine Sultan, “Kır, döv bu inciyi!” diye emreder. Vezir, “Ben onu nasıl döver, kırarım; ben senin hazinenin, malının iyiliğini isterim! Böyle paha biçilmez bir inciyi dövüp kırmayı, onu kaybetmeyi nasıl reva görürüm?” der. Padişah vezirin sözünü beğenmiş görünerek, ona bir elbise

ihsan eder. Başka meselelerden bahsederek konuyu değiştirir, bir müddet sonra inciye sarayın perdecisinin eline verir, “Bunu almak isteyen birisi çıkarsa, bu ne eder?” diye sorar. Perdecî; “Bu inci, ülkenin yarısı değerinde. Allah ülkemizi tehlikelerden korusun” der. Sultan Mahmud, perdecîye de “Bu inciye kır, döv!” diye emir verir. Perdecî; “Ey kılıcı güneş gibi parlayan padişah!” der. “Bunu kırmak, dövmek pek yazıktır, pek yazık! Bu incinin değerini bir yana bırak; şu parlıtısına bak; gündüzün nuru bile ona uymada, sanki gündüze nurunu o vermede! Bunu kırmaya nasıl elim varır, nasıl olur da ben padişahın hazinesine düşman olurum?” der. Padişah ona da elbise verip, maaşını artırır.

Padişah huzurda bulunan devlet ricalinden kime inciye verdiyse hiç kimse inciye kırmaz. En sonunda en sevdiği yardımcısı Ayaz’a döner ve “Ey Ayaz!” der, “Bu parlaklığı ile, bu güzelliği ile bu incinin değeri nedir, sen hiç söylemiyorsun?” der. Ayaz, “Onun söyleyeceklerimden de fazla değeri var” diye cevap verir. Padişah, “Öyle ise al şu inciye, hemen kır, parça parça et!” der. Ayaz, bir taş alıp hemen inciye kırar, un ufak eder. Ayaz, o değerli inciye kırınca, huzurda bulunan beyler feryad ü figan ederler. Hâlbuki o inciye değer vererek, onu kırmaktan çekinenlerin hepsi de, Sultan Mahmud’un inciden daha değerli olan buyruğunu kırmışlardır. İncinin değeri ile gözleri kamaşmıştır da sevginin değerini görememişlerdir. Ayaz onlara; “Ey büyükler, ey ünlü kişiler! Padişahın buyruğu mu daha değerli idi, yoksa inci mi?.. Ey inciye bakan, inciye gören, fakat Sultan

Mahmud’u görmeyen beyler! Siz ana caddeyi bırakmış, sapa yola düşmüşsünüz. Ben gözümü padişahıtan ayırmam, müşrikler gibi taşa yüz tutmam” der. Cenab-ı Hak’ın emirlerine itaat etme, dünya nimetlerine aldanmama, nefsânî isteklerden vazgeçerek dinin emirlerini hakkıyla yerine getirme konusunda örnek olsun diye naklettiği bu hikâyeyi Mevlânâ, “Parlak, güzel bir taşı seçip padişahın buyruğunu yerine getirmeyen canda bir değer yoktur! O can, can incisinden habersizdir” öğüdüyle taçlandırır.

Emre itaatteki inceliği anlayamayanlar, Allah Teâlâ’nın ve O’nun Resûlü’nün emirlerini yerine getirmekten farklı bahanelerle yüz çevirmişlerdir. İşte ashab-ı kiramın büyüklüğü burada ortaya çıkmaktadır. Onlar, aziz Peygamberimiz’in her emrini büyük bir ciddiyetle ve fedakârlıkla yerine getirmişlerdir. Onun emirlerini yerine getirirken kınanmaktan, mallarından ya da canlarından fedakârlıkta bulunmaktan asla çekinmemişlerdir.

Ashab-ı kiram, Allah Resûlü’ne her hususta uydukları, O’nu kendilerine örnek aldıkları gibi beğenilerini, his dünyalarını da O’na göre dizayn etmişlerdir. O’nun duygularını, kendi hislerine tercih etmişlerdir. Mesela **Ebû Hureyre** (r.a.), “Allah Resûlü’nün Temimoğullarını öven sözlerini duyduktan sonra, hayatım boyunca her zaman onları seveceğim” diyerek sevgisini de Hazreti Peygamber’in sevgisine göre belirlediğini açıkça ifade etmiştir.⁷⁰ Onlar, kendi beğenilerini bir tarafa bırakıp O’nun beğenilerini tercih

70 Buhârî, Megâzî, 68.

etmişler, her şeyleri ile Resûl-i Zîşân'da fâni olmuşlardır. Allah Resûlü'nün sevdiği isimleri çocuklarına koymuşlar; Allah Resûlü kendilerine nasıl hitap etmişse hayat boyu öyle hitap edilmesini istemişlerdir. Hatta damak tatlarını bile Resûl-i Ekrem'in beğenilerine göre şekillendirmişlerdir.

Ebû Eyyub el-Ensari (r.a.), Resûlullah'ı evinde misafir ettiğinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) evin alt katına yerleşti. Gece yukarı çıkıp uyumak için yatağına çekilince, Ebû Eyyub'un aklına Resûl-i Ekrem'in üstünde nasıl yürür, nasıl uyurum endişesi düştü. Sabaha kadar hanımıyla bir köşeye büzülüp bekleştiler. Sabah olunca, halini Resûlullah'a arz edip yukarı kata çıkması için yalvardılar. Allah Resûlü'nün bu isteklerini kabul etmesiyle rahatladılar. Ebû Eyyub Hazretleri, evlerinde kaldığı esnada Resûl-i Ekrem, yemeğini bitirdiği zaman hizmetçilerine, onun tabağın neresinden yediğini sorar, Resûlullah'ın elinin değdiği yerlerden yedi. Hz. Peygamber, kendisine gelen yiyeceklerden fazlasını evinde misafir kaldığı Ebû Eyyûb'a gönderirdi. Yine bir gün sarmısaklı olduğu için hiç dokunmadığı bir yemek göndermiş, Ebû Eyyûb, Hz. Peygamber'e yemeğe niçin hiç dokunmadığını, onun haram olup olmadığını sormuş, "Hayır, fakat ben kokusundan dolayı ondan hoşlanmıyorum" cevabını vermiştir. Ebû Eyyûb "Senin hoşlanmadığından ben de hoşlanmıyorum" deyivermekte hiç tereddüt göstermemiştir.⁷¹

71 Müslim, Eşribe, 170.

Allah Resûlü'nün hizmetçisi **Enes b. Mâlik** Hazretleri de içinde kabak ve et bulunan yemekten Hazreti Peygamber'in kabakları seçtiğini gördüğünü anlattıktan sonra "O günden beri kabağı seviyorum" demiştir. Enes, hizmetçilerine o günden sonra kabak koyulabilecek her yemeğe kabak koymalarını emretmiştir.⁷²

Allah Resûlü bir yiyeceği methetmiş, övmüşse sahabiler onu ayrı bir sevmişler; önem vermişlerdir. Mesela **Câbir b. Abdullah**, Hazreti Peygamber'in "Sirke ne güzel katıktır" buyurduğunu işittiğinden beri sirkeyi sevdiğini söylemiştir.⁷³

Sahabe-i kiram, Allah Resûlü'nün sevinmesini kendi sevinçlerine tercih ederlerdi. Hz. Ebû Bekr'in babası **Ebû Kuhâfe**, Mekke fethinde Müslüman olur. **Hz. Ebû Bekir**, yaşlı âmâ babasının elinden tutar Allah Resûlü'nün yanına getirir. Yaşlı adamın halini gören Allah Resûlü duygulanır; "Neden buraya getirdin; biz yanına giderdik" der. Hz. Ebû Bekr, "Onun senin yanına gelmesi daha uygundur, ey Allah'ın Resûlü" diyerek, Allah Resûlü'nün tevazu ve nezaketine, nezaketle karşılık verir. Sonra Ebû Kuhâfe, Allah Resûlü'nün elinden tutar ve Müslüman olduğunu söyleyerek O'na bey'at eder. Ebû Bekr, yıllarca beklediği bu mutlu anında gözyaşlarını tutamayarak ağlamaya başlar. Allah Resûlü, gözyaşlarının sebebine sorunca, Ebû Bekr (r.a.), "Bugün senin amcan Ebû Talib'in Müslüman olmasını ve benim sevinmemdense senin sevinmeni çok daha fazla

72 Buhârî, Et'ime, 25; Müslim, Eşribe, 145.

73 Müslim, Eşribe, 167.

arzu ederdim ey Allah'ın Resûlü" der. Ebû Bekr Hazretleri'nin bu cevabı bize, Peygamber muhabbetinin, insanların kalplerini nasıl başka sevgiye yer bırakmayacak şekilde kapladığını göstermektedir.

Hız. Ebû Bekr, yalnızca sevinçli anlarında değil acılı ve ızdıraplı anlarında da her zaman Allah Resûlü'nü kendi nefesine tercih etmiştir. İslâm'ın ilk yıllarında Kâbe'de ayağa kalkmış ve yüksek sesle insanlara İslâm'ı anlatmak istemişti. Mescid-i Haram'daki müşrikler hemen üzerine hücum etmişler onu ve Müslümanları hırpalamaya başlamışlardı. Hız. Ebû Bekr'i bayıltıncaya kadar dövmuşlerdi. Akraları Hız. Ebû Bekr'i baygın halde evine götürmüşler; kendine gelmesi için başında beklemeye başlamışlardı. Saatlerce bu halde kalan Hız. Ebû Bekr gün batarken biraz kendine gelir gibi olmuş, ilk sözü "Allah Resûlü ne halde?" olmuştu. Biraz daha kendine gelince, annesi bir şeyler yedirmek istedi, ancak o, yine Allah Resûlü'nü soruyordu. Hazreti Peygamber'den bir haber alamadıkça yemek yemeyeceğini anlayan akraları gidip Allah Resûlü'nün durumunu soruşturmışlar; Hız. Ebû Bekr, O'nun iyi olduğu haberini aldıktan sonra rahatlamış ve yemeğini yemeye başlamıştı.

Seven sevdiğini her hususta kendine tercih eder. Bu öyle bir tercihtir ki, yalnızca dünyevi konularla sınırlı değildir. Gerçekten seven kişi, sevdiği için ahiretiyle ilgili hususlarda bile feragattan çekinmez. Ashab, uhrevi meselelerle ilgili hususlarda bile yine Allah Resûlü'nü kendilerine tercih

etmişlerdir. Ensardan **Talha b. Bera** isimli bir genç, Allah Resûlü'nü çok sever; O'nun her emrini yerine getireceğini söyleyerek, sevgisini göstermek isterdi. Allah Resûlü'ne karşı sevgisi ve itaati o derecedeydi ki "Ey Allah'ın Resûlü, ne istersen bana emret; her emrini yerine getiririm" derdi. Bu delikanlı bir kış günü hastalandı; Allah Resûlü evine ziyarete gittiler. Hastalığının iyice ilerlediğini görünce yakınlarına "Vefat edince bana haber verin de gelip ona dua edeyim, namazını kıldırayım" buyurdu.

Talha, Peygamberimiz gittikten sonra ailesine, "Ölürsem beni hemen gömüp Rabbime kavuşturun, sakın Allah Resûlü'nü cenazeme çağırmayın. Gece karanlık yolda başına bir şey gelmesinden; Yahudilerin O'na bir zarar vermesinden endişe ederim." diye vasiyet etti. En önemli anında Allah'ın Peygamberi'nin yanında olması, kendisine dua etmesi ya da namazını kıldırması gibi uhrevi açıdan çok büyük faziletleri, O'na yolda bir şey olur endişesiyle kabul etmeyen bu büyük ruhlu küçük sahabî, Peygamber'in sevgisinin her şeye nasıl tercih edildiğinin bir örneğini bizlere vererek, 1400 yıl öteden bizlere gülmsemektedir. Vasiyet ettiği gibi Allah Resûlü'ne haber vermeden gömdüler. Ancak Allah Resûlü, vefa insanıydı, kendisine vefalı olanlara her zaman vefa ile mukabelede bulunmuştu. Sabah Talha'nın vefat ettiği haberini alınca kalkıp geldi, kabrinin başına gitti ve ona, "Rabbim, onu rızanla karşıla" diye dua etti.

b. Sevdiklerini Tercih: Feragat

Sevgili için fedakârlık yapmanın yanında O'nun için kendi haklarından feragat etmek de sevginin tezahürlerinden birisidir. Sevgi feragat etmeyi gerektirir. Kişi kendi benliğini bir yana koyup sevilende fâni olmadıkça gerçek mânâda âşık değildir.

Bir hanım Allah Resûlü'nün huzuruna çıktı. Yanındaki kız çocuğunun kolunda iki kalın altın bilezik vardı. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) “Bunların zekâtını veriyor musun?” diye sordu. Kadın vermediğini söyleyince Efendimiz, “Kıyamet gününde Allah'ın bunların yerine sana ateşten iki bilezik takması hoşuna gider mi?” diye sordu. Hazreti Peygamber'in bu ihtarını duyan kadın hemen bilezikleri çıkardı ve “Bunlar Allah ve Resûlü için feda olsun” diyerek, bilezikleri Peygamberimiz'in önüne bıraktı.⁷⁴ Yalnızca zekâtını vermesi ihtar edilmişti, ancak o, hepsini çıkarıp Hazreti Peygamber'e teslim etti.

Ashab-ı kiram, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevdiklerini kendi sevdiklerine tercih etmişlerdir. Resûl-i Ekrem'in sevgisini her işlerinde ölçü kabul etmişler; halife seçimi gibi önemli bir tercihle karşı karşıya kalınca **Hz. Ömer** öne çıkıp Hz. Ebû Bekr'e (r.a.) biat etmiş ve “Sen bizim efendimiz, hayırlımız ve Resûlullah'a (sallallâhu aleyhi ve sellem) en sevgili olanımızsın” buyurarak, onun devlet başkanı olmasını tercih etmiştir.⁷⁵

74 Ebû Dâvud, Zekât, 3.

75 Buhârî, Fedâilu ashâbi'n-Nebi, 5.

H. Ömer kendisi halife olduğunda da Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevdiklerini, kendi sevdiklerinden her zaman üstün tutmuş ve siyasi yetkisini bu yönde kullanmıştır. **Üsâme b. Zeyd**'e Bedir'de bulunan Muhacirlere verdiği maaşı vermiş, kendi oğlu Abdullah'a ondan daha az maaş bağlamıştır. Akranının kendisinin önüne geçirilmesinden hoşnut olmayan ve bunun sebebini anlayamayan Abdullah, babasının yanına gelerek bu duruma itiraz etmiştir. Hz. Ömer, oğluna dönmüş "Üsâme'nin babası Zeyd, senin babandan, oğlu Üsâme de Resûlullah'a (sallallâhu aleyhi ve sellem) senden daha sevgili idi. Ben, Resûlullah'ın sevdiğini kendi sevdiğime tercih ettim" diyerek, Üsâme'yi neden tercih ettiğini açıklamıştır.⁷⁶ Üsâme hakkında Allah Resûlü, "Allah'a yemin ederim ki Zeyd, kumandanlığa lâ-yıktı ve bana insanların en sevgililerindendi. Oğlu da babasından sonra insanların bana en sevgililerindendir" buyurmuştur.⁷⁷ Üsâme'nin Allah Resûlü tarafından sevilmesi hatta "Beni seven, Üsâme'yi de sevsin" hadisinden dolayı sahâbiler Üsâme'yi seviyor ve onu tercih ediyorlardı. Mesela **Fâtımâ binti Kays** isimli hanım sahâbî, Allah Resûlü'nün onu sevdiğini bildiği için başka teklifler de olmasına rağmen Üsâme'nin evlenme teklifini tercih etmiştir.⁷⁸

Peygamber Efendimiz'in hanımı **Ümmü Habibe**, Allah Resûlü'nü çok sever; O'na ait her şeye karşı büyük bir sevgi

76 Tirmizî, Menâkıb, 39.

77 Buhârî, Fedâilü ashâbi'n-Nebî, 17.

78 Müslim, Fiten, 119.

ve hürmet beslerdi. Hudeybiye anlaşması Mekkeli müşrikler tarafından bozulunca, Ümmü Habibe validemizin babası Ebû Süfyân, akrabalık hislerinden istifade ederek, anlaşmanın bozulmasından dolayı ortaya çıkması muhtemel problemleri çözerim düşüncesiyle Mekkelilerin elçisi olarak Medine'ye geldi. Medine'ye gelince önce mescide uğradı, kimse yüzüne bakmadı. Sonra kızının evine gidip onun aracılığıyla Allah Resûlü'nün merhametinden yararlanmayı ümit etti. Medine'de kimse yüzüne bakmadığı için ümidi, kızının kendisine sahip çıkması ve yardımcı olmasıydı. Kızının odasına girdi, odada bulunan yatağa oturmak isteyince, Ümmü Habibe, hemen davranıp babasının altından yatağı topladı, oturmasına izin vermedi. Ebû Süfyân önce bir şaşırды, "Yatağı mı bana layık görmüyorsun yoksa beni mi yatağa layık görmüyürsun?" diyerek şaşkınlığını dile getirdi. Kızının, Allah Resûlü'nün yattığı yatağa babası da olsa bir müşriğin oturmasını istemediğini anlayınca, kızından da ümidini kesmiş ve Mekke'ye geri dönmüştür.⁷⁹ Ebû Süfyân'ın boşa çıkan bu çabasının ardından Mekke fethi gerçekleşmiştir. Sevgi ve bağlılık, daha nice fetihlerin gerçekleşmesinin ardındaki esas saiktir.

79 İbn Hişâm, Sire, 4/7

ON İKİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİNİN SEVGİLİLERİ:
EHL-İ BEYT SEVGİSİ

“(Habîbim) De ki: Ben bu risalet ve irşad hizmetinden ötürü, sizden akrabalık sevgisinden başka beklediğim hiçbir karşılık yoktur.”

Şûrâ Sûresi, 42/23.

A. SEVGİLİNİN SEVGİLİLERİ

Ev halkı anlamına gelen ehl-i beyt terkibi (tamlaması), ev sahibiyle onun eşini, çocuklarını, torunlarını ve yakın akrabalarını içine alır. Nitekim “(Ey Peygamber eşleri!) Hem vakarla evinizde durun da, daha önceki cahiliye döneminde olduğu gibi süslenip dışarı çıkmayın, namazı hakkıyla ifa edin, zekâtınızı verin, hülâsa Allah ve Resûlü’ne itaat edin. Ey Peygamber’in şerefli hane halkı, ey ehl-i beyt! Allah sizden, her türlü kırı giderip sizi tertemiz yapmak istiyor.”⁸⁰ âyetinde Hazreti Peygamber’in eşleri ile birlikte diğer aile fertleri de kastedilmektedir. Bu âyet aziz Peygamberimiz, hanımı **Ümmü Seleme**’nin yanındayken inmiştir. Allah Resûlü, o sırada orada bulunan **Hz. Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin**’i kollarının altına alarak “Allah’ım, bunlar benim ehl-i beytimdir. Onları günahlarından temizle!” diye dua etmiş,

80 Ahzâb Sûresi, 33/33

bunun üzerine Ümmü Seleme validemiz kendisinin ehl-i beyt'ten olup olmadığını sormuş, Peygamber Efendimiz ona; “Sen zaten hayır üzeresin, Peygamber eşisin.” şeklinde cevap vermiştir.⁸¹

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Bazılarına ne oluyor ki Resûlullah’ın akrabalığı dünyada fayda vermez diyor, vallahi, benim akrabalığım, dünyada da ahirette de geçerlidir. Kıyamet gününde bütün akrabalık ve hısımlık kesilir, ancak benim akrabalığım ve hısımlığım kalır.” buyurmuştur. Bu sebeple **Hz. Ömer**, Hz. Ali’nin kızı **Ümmü Gülsüm** kendisinden çok genç olduğu halde onunla evlenmiş, ve “Ben kendimden bu kadar genç biri ile evlenmezdim, ama Resûlullah’ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurduğunu duydum: “Benim akrabalığım, dünyada da ahirette de geçerlidir. Kıyamet gününde bütün akrabalık ve hısımlıklar kesilir ancak benim akrabalığım ve hısımlığım kalır.” Ben, benimle Allah’ın Nebi’si arasında akrabalık ve hısımlık olmasını arzu ettim” demiştir.⁸²

Peygamber Efendimiz’in sevdiklerini sevmek, Allah Resûlü’ne duyulan sevgiden dolaydır. Bir göz hatırı için çok gözler sevilir, denilmiştir. O’nun gözünün hatırı için Allah Resûlü’nün gözbebekleri, cennet delikanlılarının efendileri olan torunları **Hasan** ve **Hüseyin’i** (r. anhûma) sevmek Peygamber-i Zîşân’ı sevmek gibidir. Nitekim bir hadislerinde Allah Resûlü, torunları Hz. Hasan ve Hz.

81 Tirmizi, Menâkıb, 31.

82 Ahmed b. Hanbel, 3/18, 62

Hüseyin için “Kim onları severse beni sevmiş olur, kim onlara buğzederse bana buğzetmiş olur” buyurmuştur.⁸³ Peygamber Efendimiz’in amcası **Hz. Abbas**, kendisine kaba davranan bir grubu Allah Resûlü’ne şikâyet etmiş; Allah Resûlü, “Benden dolayı sizleri sevmedikçe cennete giremezler” buyurmuştur. Allah Resûlü’nun bu husustaki hassasiyetini bildiklerinden dolayı sahâbîler, onun sevdiğilerini severlerdi. Meselâ, **Hz. Ebû Bekir**, sevgisini Resûlullah’a (sallâllâhu aleyhi ve sellem) göre ayarlamış ve “Allah’a yemin ederim ki, Resûlullah’ın akrabaları ile ilgilenmeyi kendi akrabalarımla ilgilenmekten daha çok severim” demiştir.⁸⁴

Câbir (r.a.) şöyle anlatıyor: Hazreti Peygamber’le birlikte bir yemeğe çağrıldık. Yemeğin verildiği eve doğru giderken yolda çocuklarla oynamakta olan **Hüseyin’e** rastladık. Hz. Peygamber onu görünce bizden ayrıldı ve ona doğru koştu. Sonra da onu tutup kucaklamak istedi. Ancak Hüseyin, dedesi kendisini yakalamasın diye gülererek sağa sola koşuyordu. Nihayet onu yakalayan Allah Resûlü bir eliyle çenesinin altından diğeri ile de başının arkasından sıkıca tuttu ve sonra öptü. Sonra bize döndü ve “Hüseyin bendendir, ben de ondanım. Kim onu severse Allah da kendisini sever. Hasan’la Hüseyin benim soyumu devam ettirecek çocuklarımdır” buyurdular.⁸⁵

83 Abdurrezzâk, Musannef, 3/472.

84 Buhârî, Humus, 1.

85 Ali el-Mütteki, Kenzu'l-ummâl, 7/107.

Allah Resûlü'nün yalnızca torunları değil torunlarından gelen mübarek soyundan tarih boyunca çok büyük âlimler, Allah dostları çıkmıştır. Peygamberimiz'in Hz. Hüseyi'n'i öpmesinde kuşkusuz işte bu büyük zatların da hissesi vardır. Sevgili Peygamberimiz, kendi neslindeki bu büyük zatları sanki görmüş gibi hadislerinde "Size iki şey bırakıyorum. Onlara sarıldığınız takdirde doğru yoldan çıkmazsınız. **Kur'ân ve ehl-i beytim** (ıtrafı)" buyurmuşlardır.⁸⁶ Ehl-i beyte değer kazandıran onların Kur'ân'a ve Allah'ın Peygamberi'ne bağlılıklarıdır. Şayet ehl-i beyten olan bir kişi bu bağı koparır kendi köküne ihanet ederse, onun diğer insanlardan hiçbir farkı kalmaz. Ancak, Kur'ân'a, Hazreti Peygamber'e ve O'nun sünnetine sarılırsa, samimi bağlanışıyla diğer insanları kısa zamanda geçebilir. Zira onlar, bütün müminler gibi kalp ve gönülleriyle dini kabul etme ve benimsemenin yanında irsî, "Benim soyumdur; atamdır" diyerek cibilli/soy itibarıyla da taraftarlık hissi taşırlar. İşte onları diğer insanlardan ayıran en önemli husus, her insanın yaratılışında bulunan bu kendi soyuna muhabbet hissidir.

Ehl-i beytin önemini anlamayan bazı nâdânlar **Hz. Ali** Efendimiz'i, sözde din adına mücadele ediyoruz iddiasıyla, şehit etmişlerdir. Hz. Ali (r.a.) şehit edildiğinde **Hz. Hasan** (r.a.) ayağa kalkarak Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra, ehl-i beytin ne anlama geldiğini şu muhteşem konuşmasıyla ortaya koymuştur:

86 Tirmizî, Menâkıb, 31.

“Beni tanıyan tanır! Tanımayan da bilsin ki ben, Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) torunu Hasan’ım! Ben, müjdecinin torunuyum! Ben, gelecek tehlikeleri haber verip uyarının torunuyum! Peygamber’in torunuyum. Ben, âlemlere rahmet olarak gönderilenin torunuyum. Ben, Allah’ın kendilerinden murdarlığı uzaklaştırdığı ve pek güzel temizlediği hânedân-ı Resûlullah’tanım! Ben, Allah’ın sevimlerini ve dost tanınmalarını Müslümanlara farz kıldığı ehl-i beyttenim. Allah, Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) indirdiği kitabında şöyle buyuruyor: “(Habîbim) De ki: Ben bu risalet ve irşad hizmetinden ötürü, sizden akrabalık sevgisinden başka beklediğim hiçbir karşılık yoktur.” Ben o hâne halkındanım ki Cebrâil bize iniyor, bizden göğe yükseliyordu. Allah, “Kim bir güzellik kazanırsa biz onun bu husustaki güzelliğini artırırız” buyuruyor. Güzellik kazanmak Resûlullah’ın ehl-i beyti olan bizleri sevmektir.”⁸⁷

a. Sevgiliden Dolayı Sevmek

Sahâbîler, Hz. Peygamber’in sevdiklerine ayrı bir değer verirlerdi. Mesela, **Hz. Âişe**’yi sevdiğini bilen sahâbîler, Hz. Peygamber’e hediye verecekleri zaman hediyelerini Hz. Âişe’nin evinde iken verirlerdi. Bu durumdan şikâyetçi olan diğer hanımları, Hz. Fâtıma’yı babasına gönderdiklerinde Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Kızım, benim sevdiğimi sen de sevmez misin?” buyurarak, gerçek sevginin

87 Heysemî, Mecmâ’u’z-Zevâid, 9/46; âyet için bkz. Şûrâ Süresi, 42/23.

sevgilinin sevdiklerini de sevmek olduğuna işaret etmişlerdir.⁸⁸ Hazreti Peygamber'in bu derece sevgisine mazhar olan Hz. Âişe validemiz kendisine karşı duyduğu sevgiyle Hazreti Peygamber'in sevgisini kazanmıştır. O, kendisini Allah Resûlü'ne göre, ayarlar O'nun sevdiklerini sever sevmediklerini sevmezdi. Kendisine kına kullanmanın helâl olup olmadığını soran bir hanıma "Kına kullanmanın mahzuru yoktur. Fakat ben sevmiyorum. Çünkü Sevgilim, onun kokusunu sevmezdi" demiştir. Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefatından sonra da, artık kokusu O'nu rahatsız etmeyeceği halde, kına kullanmayarak, O'na karşı her hususta olduğu gibi bu hususta da vefalı davranmıştır.⁸⁹

Ashab-ı kiram arasında Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra aralarındaki içtihat hatalarından dolayı bazı tatsız olaylar meydana gelmiştir. Bu hadiseler esnasında karşı cephelerde yer alanlar birbirlerine karşı sevgi ve hürmetlerini hiçbir zaman yitirmemişlerdir. **Ammâr b. Yâsir** (r.a.), Cemel savaşında kendi tarafındaki bir adamın müminlerin annesi Âişe'ye (r. anha) dil uzattığını duyunca; "Sus, defol edepsiz melun! Sen Allah Resûlü'nün sevgilisine mi dil uzatıyorsun? Ben şahadet ederim ki o, cennette Allah Resûlü'nün hanımı olacaktır" diyerek, adamı kovmuştur.⁹⁰

Hazreti Peygamber'in yakınları saygı ve hürmet gördüğü gibi onların yakını olanlar da saygı ve itibar görmüşlerdir.

88 Buhârî, Hibe, 8.

89 Ahmed b. Hanbel, VII, 210.

90 İbn Hacer, el-İsâbe, 4/360.

Mesela **Hz. Ali**'nin, **Hz. Fâtıma** hayattayken gördüğü itibar, Fâtıma vefat edince azalmıştır.⁹¹ Nitekim Hz. Ömer, Allah Resûlü'nün kızı Hz. Fâtıma'nın huzuruna geldi ve "Ey Fatıma! Allah'a yemin ederim ki, Peygamberimiz'in (salallâhu aleyhi ve sellem) senden daha fazla sevdiği birisini görmedim. Allah'a yemin ederim, babanın vefatından sonra yeryüzünde senden daha fazla saygı ve sevgi beslediğim hiç kimse yoktur" diyerek, Hz. Fâtıma'ya verdiği değeri ifade etmiştir.⁹²

Peygamberimizin soyu, Hz. Ali ve Hz. Fâtıma'nın çocukları Hz. Hüseyin ve Hz. Hasan ile devam etmiştir. Hz. Ali'nin şehit edilmesi, Hz. Hasan'ın zehirlenmesi ve Hz. Hüseyin'in aile fertlerinin **Kerbelâ**'da şehit edilmesi, Müslümanların kalbinde asırlarca devam eden derin yaralar açmıştır. Bütün bu haksızlıklar adeta Peygamber Efendimiz'e yapılmış gibi nefretle karşılanmıştır. Ehl-i beyt sevgisinin Müslümanların gönüllerinde her zaman ayrı bir yeri olmuştur. Özellikle bizim kültürümüzde ehl-i beyte ayrı bir önem verilmiştir. Hadiste "Cennet ehlinin hanımefendisi" diye anlatılan Hz. Fâtıma "Fâtıma anamız" diye anıldığı gibi küçüklüğünden itibaren Peygamber terbiyesinde yetişmiş Hz. Ali için de sevgi dolu ifadeler kullanılmış; "Allah'ın Arslanı" "Şah-ı Merdan" ve "Haydar-ı Kerrar" diye övülmüştür.

Türkçe'nin ilk önemli eseri kabul edilen *Kutadgu Bilig* adlı eserinde **Yusuf Has Hâcib**, Peygamber'in neslini pek

91 Müslim, Cihâd, 52.

92 Ali el-Mütteki, Kenzu'l-ummâl, 7/111.

çok ve gönülden sevmeyi tavsiye ederek; “Bunları pek çok ve gönülden sev; onlara iyi bak ve yardımda bulun. Bunlar ehl-i beyttir, Peygamber’in uruğudur. Ey kardeş! Sen onları sevgili Peygamber hakkı için sev!” tavsiyesinde bulunmaktadır.

Osmanlı sultanları Peygamber Efendimiz soyundan gelenlere ayrı bir hürmet göstermişler; onlara birtakım ayrıcalıklar ve imtiyazlar vermişlerdir. Devlet-i Âli, Fahri Kâinat Efendimiz ve kutlu soyu ehl-i beyte, hürmet ve hizmetini, müesseseler kurarak da göstermiştir. Peygamber nesebine mensup seyyid ve şerifleri tek tek kaydederek; her türlü ihtiyaç ve hizmetlerini görmek ve şecerelerini “**Şecere-i Tayyibe**” denilen soy kütüklerine işleyip muhafaza etmek için, “**Nakîbü’l-Eşrâflık**” müessesesini ihdâs etmişler ve başına da Âl-i Beyt’e mensup birisini atamışlardır. Peygamber nesline bağlı olduğunu belgeleyenlere, birer berat verip kendilerini her çeşit vergiden muaf tutmuşlardır. Bütün bu hürmet ve imtiyazlarla, topraklarımızda dağınık hâlde bulunan seyyid ve şeriflerin, huzur ve sükun içerisinde hayat sürmelerini amaçlamışlardır. Osmanlı devlet protokolünde Nakîbü’l-Eşrâflara ayrı bir hürmet ve ihtiram gösterilmiştir. Sultanlara, saltanat ve hilafeti simgeleyen kılıç kuşandırmışlar; sultan tahta çıktığında da, Osmanlı sultanına ilk önce, yine Nakîbü’l-Eşrâf bağlılığını arz edip dua etmiştir. Savaşlarda ise, padişahla beraber Nakîbü’l-Eşrâf da sefere katılıyor ve Hazreti Peygamber’in sancağı dibinde yürüyordu. **Sancak-ı Şerif**’in İstanbul’dan sefere çıkışından

tekrar dönüşüne değin, Nakîbü'l-Eşrâf ile maiyetindeki bütün seyyid ve şerifler, tekbir ve salavât getirerek dualar ediyorlardı.

Milletimiz ehl-i beyte, tarih boyunca büyük bir aşkla sahip çıkmış ve onları başlarına tac etmiştir. İslâm'ın Türkistan'dan Anadolu'ya, oradan Balkanlara kadar uzanan geniş coğrafyaya yayılma sürecinde seyyidler, manevî anlamda önemli hizmetler yapmışlardır. Ehl-i beyt sevgisi, tarihimizdeki sosyokültürel birlik ve beraberliğimizi temin eden; fetih ve zaferlerimizi teşvik eden önemli bir unsur olmuştur. Hazreti Muhammed'in yakınlarına ve Fâtıma annemizin evlâtlarına gösterilen sevgi ve bağlılığın geleceğimizi de aydınlatacağı ve ahiret kurtuluşumuza vesile olacağı muhakkaktır.

Sezâyî-i Gülşenî, Hazreti Peygamber'in sevdiklerini, ashabını ve ehl-i beytini sevmenin kurtuluş vesilesi olduğunu, “çâr-yâr”ın (dört dost), muhabbeti vesilesi ile şöyle dile getirir:

“Nûr-ı Hak'sın cihâna rahmetsin,

Kamu azmışlara hidâyetsin.

Çâr-yârin muhabbeti var iken,

Ey Sezâyî, yürü selametsin.”

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SEVGİLİYE VEFA

Senin Zâti Akdesin âlemlere rahmettir,
Cibrîl vefâlı yoldaş, Yüce Allah Yâr Sana!...

Bu nice iştiyaktır, ey en güzel Sevgili?
Asırlardır koşuyor, genç ve ihtiyar Sana!...

Mustafa Necati Bursalı

A. MUKADDES EMANETLER

Maddî ve mânevî miraslarına sahip çıkmak, Sevgiliye ve fanının en temel niteliklerindendir. Ashab-ı kiram efendilerimiz, O'nun mukaddes dâvâsına sahip çıktıkları gibi, bıraktığı her izi de kutsal bir emanet olarak değerlendirmişler ve gözleri gibi saklayıp muhafaza etmişlerdir. Saçlarının telleri, mübarek sakal taneleri, tırnakları, hasılı O'na ait her şeyi büyük bir ihtimamla saklamışlardır. Bazı sahabîler sahip oldukları bu en kıymetli varlıkları arkalarında bırakmaya kıyamamış, ahiret yurduna giderken yanlarında O'ndan bir parça olsun düşüncesiyle, defnedilirlerken yanlarında götürmüşlerdir. Yine de bu kutsal emanetlerden birçoğu günümüze kadar ulaşmıştır. Kur'ân ve sünnet akıl ve ruhlarımıza şifa olduğu gibi bu emanetler de gözlerimize şifa olmuştur. O'na ait şeyleri dünya gözüyle görmemiz yakînimizi artırmıştır.

Allah Resûlü'nün sünnetini takip etme, maddî-mânevî emanetlerini hürmetle yâd edip araştırma konusunda **Abdullah b. Ömer'in** (r.a.) ayrı bir yeri vardır. Abdullah, Peygamber sevgisini, hayatının gayesi haline getirmiş mümtaz bir sahabedir. Peygamber Efendimiz'in bıraktığı hatıralara karşı müthiş bir iştiyakı vardı. Allah Resûlü'nün hayatta iken yaptığı bütün davranışlarını taklit eder, yürüdüğü yollarda O'nun gibi yürür, O'nun gibi yer içerdi. Hatta Resûl-i Zîşân'ın altında gölgelendiği ağaçların altında oturur, kurumaların diye onları sulardı. Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra İbn Ömer, O'nu hatırladıkça hasretten gözyaşlarına boğulurdu. **Âsım b. Muhammed**, Hazreti Peygamber'in adı ne zaman anılsa Abdullah b. Ömer'in hıçkırıklara boğulduğunu, söylerdi. Abdullah b. Ömer (r.a.) Peygamber Efendimiz'e olan hasretinden, her vesile ile O'nun hatıralarına hürmet ederdi. Peygamber Efendimiz'in minberinde ayağı ile bastığı yerlere elini sürer, sonra elini yüzüne gözüne sürerek, O'nun hatıralarıyla teberrük ederdi. Allah Resûlü'nün namaz kıldığı yerlerde namaz kılmaya ayrı bir önem verirdi. Mekke fethinde Hazreti Peygamber, Kâbe'nin içinde namaz kılıp çıktıktan sonra sahâbîler içeri girmek için koşmuş, Abdullah b. Ömer, ilk önce içeri girmiş ve içeri girer girmez Hz. Bilâl'e Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) namaz kıldığı yeri sormuştur.⁹³ İbn Ömer, Medine'nin civar köylerini dolaşırken Muaviyeoğulları yurduna uğramış ve

93 Buhârî, Cihâd, 127.

Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) köylerindeki mescidin neresinde namaz kıldığını sormuştur.⁹⁴

Sahabe-i kiram, Peygamber Efendimiz vefat ettikten sonra O'nun hutbe okuduğu minbere ellerini koyar, kıbleye dönüp dua ederlerdi. Resûl-i Ekrem Efendimiz'in mübarek vücutlarına değen her şeye ashab-ı kiram ilgi duyar, sahip olmak için bir avcı gibi sabırla beklerlerdi. Onun bir saç ya da sakal telini, tırnağını zayi etmezler, bu mübarek vücuda değen her hatırayı hemen saklarlardı. **Firâs** adlı bir sahab-e, Peygamberimiz'den yemek yediği tabağını kendisine hediye etmesini istedi. Kimsenin isteğini geri çevirmeyen Resûl-i Zîşân tabağı Firâs'a hediye etti. Daha sonraki yıllarda Peygamber hasretiyle yanıp tutuşan Hz. Ömer, Firâs'ın evine gider, "Hele şu tabağı bir getirin" der, tabağı suyla doldurup kana kana içer, suları yüzüne gözüne sürerdi.

Ümmü Süleym, (r.anha) Resûl-i Ekrem'e derin bir muhabbetle bağlı bir hanım sahabîdir. Peygamberimiz, Medine'ye teşrif buyurunca verecek başka bir şeyi olmadığı için, on yaşındaki oğlu Enes'i hizmetine vermişti. Ümmü Süleym'in kız kardeşi Ümmü Haram da Resûl-i Ekrem'in takdirini kazanmış hanım sahabelerdendi. Onun Kuba'daki evinde de zaman zaman Resûl-i Zîşân, kaylule (öğlen uykusu) yapardı. Bir öğle sıcağında Resûl-i Ekrem, Ümmü Süleym'in evinde uyurken sıcağın etkisiyle terlemişti. Ümmü Süleym, bu fırsatı kaçırmadı, onun ter tanelerini bir koku

94 Muvattâ, Kur'ân 35.

şişesinin içine tek tek topladı. Daha sonra kocası Ebû Talha'nın getirdiği Peygamberimiz'in saç tellerinden bir kaçını bu şişenin içine koydu. Hayatı boyunca bu şişeyi saklayan Ümmü Süleym, tabiîn döneminin büyük imamlarından İbn Sîrîn'in ricası üzerine birkaç damlasını ona vermiştir. Ümmü Süleym, vefat ettiğinde şişenin içindeki ter damlalarının kefenine dökülmesini vasiyet etmiştir. Böylece Allah'ın huzuruna Resûlullah'a ait bir şeyle çıkmayı arzu etmiştir.

Peygamberimiz'in saçları ve sakalının mübarek taneleri de ahab tarafından âdeta hiçbir parça zayi edilmeden saklanmıştır. Ona ait sakalları, saçları zayi etmeyen sahabilerin, emir, yasak ve tavsiyelerine nasıl önem verdiği malumdur. **Enes b. Mâlik** (r.a.) anlatıyor; Peygamberimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) saçlarını kestirirken gördüm. Berber saçları keserken, sahabiler, Peygamber Efendimiz'in etrafında dört dönüyor, yere bir tek saçını bile düşürmeden bütün saçlarını topluyorlardı, demiştir. İşte toplanan ve ihtimamla saklanan bu emanetlerin bir kısmı özenle korunarak günümüze kadar gelmiştir.

b. Her Hâlükârda Emanetlerine Vefa

İlk dönemlerden itibaren devlet ve saltanat sahibi idareciler, Allah Resûlü'nün maddî emanetlerine ayrı bir önem vermişlerdir. Büyük paralar vererek satın almışlar, özenle saklamışlardır. Farklı dönemlerde sultanlar tarafından top-

lanıp saklanan bu **mukaddes emanetler** son Abbasi halifesi **Üçüncü Mütevekkil-alâllah** tarafından **Yavuz Sultan Selim Han'a** teslim edilerek İstanbul'a götürülmüştür. Bu mukaddes emanetler, **Hırka-i Saadet Dairesi** denilen özel bir bölümde günümüze kadar büyük bir saygı ve hürmetle muhafaza edilmiştir. Hırka-i Saadet Dairesi'nde, Cumhuriyet döneminde bir müddet ara verilmişse de, 400 küsur yıldır hafızlar tarafından günün 24 saati sürekli Kur'ân okunmaktadır. Bu olayı **Yahya Kemal'**den dinleyelim:

“Yavuz Sultan Selim hilafetin alamâtı olan Hırka-i Şerif, Sened-i Şerif ve diğer Emânât-ı Mübâreke'yi (mübarek emanetleri) Mısır'dan İstanbul'a hatimler indirterek getirtmiş; İstanbul'a vardığı gece Saray'da yüksek bir mevkie yerleştirmiş; mimarbaşı ve ustalar, asıl tevdi olunacak makamı harıl harıl inşa ederlerken sefer yorgunluğuna bakmaksızın sabaha kadar ayakta beklemişti. O gece, geceli gündüzlü Kur'ân okunması için bir vazife tertip ederek kırkincısı bizzat kendi olmak üzere kırk hafız tayin eylemişti. İşte o günden bu âna bu dairede bir saniye tevakkuf etmeksizin Kur'ân okunuyor.”

İstanbul'a gelen Peygamber Efendimiz'e ait bu emanetler arasında, Uhud harbinde kırılan dışından küçük bir parça (Dendân-ı Saadet), sakalları (Sakal-ı Şerif, Lihye-i Saadet), mührü, kılıçları, mektupları ve sancağı (Sancak-ı Şerif) ilk hatıra gelenlerdir. Bu emanetler arasında özellikle **Ka'b b. Zühayr'**e hediye ettiği **hırkanın** özel bir yeri vardır. Mukaddes emanetlerin korunduğu daire bu hırkanın isminden dolayı “Hırka-i Saadet Dairesi” adını almıştır.

Bilindiği gibi Ka'b b. Züheyr ünlü bir şairdir. Müslüman olmadan önce Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) aleyhine bir şiir yazdığı için yanına gelip Müslüman olmaktan korkmaktadır. Ancak kardeşiyle birlikte Allah Resûlü'nün huzuruna çıkarlar ve O'na yazdığı bir kasideyi okur, daha önceki hatası için af diler ve Müslüman olur. **Sezai Karakoç**, Ka'b'ın af dilediği beyitleri şöyle türkçeleştirmiştir:

“Haber geldi. “Peygamber, seni öyle bir cezaya çarptacak ki!”

Siz bilirsiniz, hey zavallılar! İşte O'nun kapısındaım, yüreğimde

sonsuz başışlanma ümidi.

Ondan özür dilemeye geldim, af istemeğe geldim;

Çünkü O sırrını bilendir, kabul edicisidir mazeretlerin.

O affedenlerin en affedicisi.”⁹⁵

Allah Resûlü Ka'b'ı bağışlamakla kalmaz, yazdığı kaside den dolayı mennuniyetini ifade etmek için sırtındaki hırkayı (bürde) çıkarıp Ka'b'a verir. Allah Resûlü'nün Ka'b'a hediye ettiği hırkayı **Hz. Muaviye**, Ka'b'ın vefatından sonra varislerine 20.000 dirhem ödeyerek satın alır. Bu hırka halifelerin sarayında muhafaza edilir. Moğolların Bağdat'ı istilas sırasında Mısır'a götürülür ve bu ülkede ikamet eden Abbasi halifeleri tarafından muhafaza edilir.

95 İslamın Şiir Anıtlarından, Sunan: Sezai Karakoç, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1985.

Hırka-ı Saadet, Yavuz Sultan Selim devrinden son padişah **Sultan Vahideddin** devrine kadar, aralıksız her yıl Ramazan ayının 15. günü başta padişah olmak üzere bütün saray ve devlet erkânı tarafından hususi bir törenle ziyaret edilmiştir. O günleri gören bir tarihçimiz bu töreni şöyle anlatmaktadır:

“Hırka bir bohça içinde, bohça bir altın çekmece içinde, altın çekmece de yedi bohça içinde, nihayet heyet-i umumiyesi bu altın sanduka içindedir. Yedi ağır işlemeli kıymetli bohça, üzerleri inci işlemeli kalın şeritlerle sarılmıştır. Şerit çözüldür, bohçalar açılır, altın çekmece de altın anahtarı yine kendisinde duran padişah tarafından bizzat açılırdı. Nihayet son bohça da çözüldür, mukaddes hırka da meydana çıkardı. Ziyaret, hırkanın sağ omuzu hizasından yakasını öpmekten ibaretti. Yalnız, hırkanın kendisi öpülmez, öpülecek yere bir dülbend konularak öpülürdü. Ziyaret günü birkaç yüz parça dülbend hazırlanmış bulunurdu. Zira her öpen ziyaretçi, hırkanın üstünde öptüğü dülbendi alır, kudsiyet sinmiş bir hatıra olarak saklardı....

Ziyaret devam ettiği müddetçe, padişah, sağında sadrazam ve solunda kızlarağası, altın çekmecenin başında dururdu. Ve yine ziyaretin devamı müddetince hasodalı ağalar yüksek sesle Kur’ân tilavet ederlerdi.”

O’nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) her emanetin sultanlar tarafından ihtimam ve hürmetle korunmuş, asırlar O’nun sevgisini eksiltmemiş, tam aksine ziyadeleştirmiştir.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SEVGİLİYİ YÂD ETME

“Zikrin olsun olursa dilde makâl,
Fikrin olsun olursa cânda hayâl”

Fevrî

A. SEVGİLİYİ YÂD ETME: ANMA-HATIRLAMA

Müminler, Peygamber Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) karşı her zaman vefalı olmuşlardır. O'nu hasretle anmış; O'nun adının duyurulması için yolunda canlarını ortaya koymuşlardır. Cihad meydanları kadar önemli bir başka alan ise ilim ve kültürdür. Kültürel alanda da Müslümanlar Peygamber aşkını konu alan önemli edebi eserler kaleme almışlardır. Hatta yalnızca O'nun medhine tahsis edilmiş edebî türler vardır. Peygamber sevgisi, Müslüman sanat-kârların yalnızca söz sanatlarında kendini göstermemiş hat ve mimari gibi alanlara da ciddi tesirleri olmuştur.

Peygamber sevgisini anlatan birçok edebî eser vardır. Arap edebiyatında O'nu anlatan şiirler, ayrı bir tür teşkil edecek kadar çoktur. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) güzelliklerini edebî sanatlarla süsleyerek anlatan bu şiirlere

“**bediiyyat**” denilmiştir. Türk edebiyatında da Hazreti Peygamber’i anlatan **hilyeler** ve **naatlar** yazılmıştır. Naat o kadar yaygın bir edebî tür olmuştur ki, her şairin divanında bir ya da birkaç naat bulunması âdet olmuştur. Osmanlı sultanlarının bir çoğununun da Peygamber Efendimiz’e adanmış naatları vardır.

Hazreti Peygamber’in şemâilini, hayatını ve mucizelerini anlatan hilye-i şerifelerin de Osmanlı edebiyatı içinde önemli bir yeri vardır. **Yazıcızâde Mehmed**’in kaleme aldığı *Muhammediye* adlı dokuz bin beyitlik eserin kültürümüze derin tesirleri olmuş, yüzyıllarca büyük bir aşk ve vecdle okunmuştur. Bu eser nasıl bir iman, ne hararetle bir aşk ateşi ile yazılmıştır ki eserde,

*“Senin vasfın kitabını yazarken Yazıcıoğlu
Yanar cânı ider ahı elinde tutuşur evrâk”*

mısralarının yer aldığı sahifeler sıcaktan kavrulmuş gibidir. Bu sadece bir rivayet olmayıp mevcut müellif nüshasının 242b-323b yapraklarının arasının “âdeta kısmen yanmış bir kâğıt görünümünde rengi kahverengileşmiş, yer yer çatlayıp kavrulmuş gibi olduğu” uzmanlar tarafından tespit edilmiştir. Allah Resûlü’nün hayatını ve faziletlerini anlatmak için uzun bir hilye kaleme alan **Hâkânî**, O’nu övmeye sözün yetmeyeceğini/yetmediğini maksadının yalnızca O’na sevgisini arz etmek olduğunu son kısımlara doğru şöyle itiraf eder:

*“Hâsılı ey Şeh-i iklim-i bekâ
Sana cânım da fedâ, ben de fedâ.”*

Osmanlı'nın, temellerindeki en sağlam harçların başında, "Peygamber sevgisi" gelmiştir. Osmanlı sultanları, Peygamber Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve kutsal belde-sine karşı derin muhabbet, hürmet ve sadakatlerini büyük bir hassasiyetle muhafaza etmiş ve devletin en muhkem kâidelerinden biri yapmışlardır. İlä-yı Kelimetullâh dâvâsı uğrunda fütuhatta bulunurken; Osmanlı'nın hedefleri arasında hiç kuşkusuz rızâ-yı bâriyi kazanmak yanında Peygamberimiz'i hoşnut etmek duygusu da her zaman canlı ve motive edici bir husus olmuştur.

Bu asil duygularını, her zaman ve mekânda açığa vurmaya; hatta devlet çapında bir ciddiyet ve duyarlılığa bürümeyi meziyet bilmişlerdir. Evvela, Osmanlı, devlet hâline geldikten hemen sonra kurduğu askerî birliği, "**Peygamber Ocağı**" pâyesiyle onurlandırmış; neferini de "**Mehmetçik**" adıyla taltif etmiştir. Ordusuna verdiği isimlerden biri de, "**Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye**"dir. Osmanlı Devleti'nin başka bir adı da "Devlet-i Âliye-i Muhammediye"dir.

Peygamberimiz'in aşkıyla yanıp tutuşan Osmanlı hünkârlarının başında, belki de **Fatih Sultan Mehmed** yer alır. Öyle olmasaydı, herhâlde asırlar öncesinden Peygamberimiz'in övgü ve müjdesine nail olamazdı. O'na karşı tarifsiz muhabbetini, en güzel biçimde İstanbul'un fethinde ortaya koymuştur. Rumeli Hisarı'nı, O'nun güzel ismi "Muhammed" in Arapça yazılışına göre inşa ettirmiştir. Fatih'in, Peygamberimiz'in senasına namzet olduğunu,

fethin gerçekleşmesi için dile getirdiği, şu sözler ispatlamaya kâfidir: “Avn-ı ilâhî ve imdâd-ı Peygamber’i ile beldeyi düşman elinden alacağız!” Fâtih şu dörtlükte, aynı hissiyatını şiir halinde ifade etmiştir:

*İmtisâl-i câhid u fillah olubdur niyetim
Din-i İslâm’ın mücerred gayretidür gayretim
Ey Muhammed mu’cizât-ı Ahmed’i muhtar ile
Umarım gâlib ola a’dâ-yı dine devletim.*

Cihan hükümdarı **Kanuni**’nin, Efendimiz’e muhabbet ve bağlılığı da, ceddinden aşağı kalır değildir. Kanuni, bunu şu altın sözlerle billurlaştırmıştır:

*Allah Allah diyelim sancağ-ı şâhi çekelim
Yürüyüp her yandan şarka sipâhi çekelim.
Umarım rehber ola bize Ebû Bekr u Ömer
Ey muhibbî yürüyüp şarka sipâhi çekelim.*

Peygamberimiz’e sonsuz hürmet ve muhabbetle dolu sultanlardan biri de **Yavuz Sultan Selim Han**’dır. Yavuz Sultan Selim, askerlerini gazâ meydanlarında âdeta bir “Peygamber Ordusu” gibi sevk ve idare etmiştir. Fetihlerinde, Peygamber’in rızasını aramasaydı; herhalde O’nun halifesi olma lütfuna erişemezdi. Bunu, çarpıcı ve anlamlı bir biçimde gösteren şey, Yavuz’un şu manzum sözü olsa gerek:

*“Ey keremkân-ı Resûl-i Kibriya
Kemterindir bu Selim-i pürhatâ*

*Dergâhından ilticâ eyler atâ
El meded ey mâden-i nur-i Hudâ.”*

Resûlullah'a beslediği sınırsız sevginin; O'na ve beldesine tarifsiz bir hürmete dönüştüğünü ise, Yavuz'un şu tarihî hitabı âdeta şahikalaştırmıştır: “Biz, mukaddes yerlerin hâkimi değil; hâdimiyiz!” Yavuz'un sözlerinde mânâsını bulan bu hakikati, Osmanlı, kutsal topraklara sancak asmaktan ve vali adı altında idareci göndermekten hayâ edip, atadığı kişilere “Medine Muhafızı” ünvanını vererek, kuru bir söz olmaktan kurtarıp fiiliyâta dökmüştür.

Sultan Ahmed'in, dillere destan fiilî sevgisi ve muhabbet yüklü ifadeleri ise, baş tâcı edilmeye; her zaman sitayişle yâd edilmeye değer ölçüdedir. Sultan Ahmed, akıllara durgunluk verecek güzel bir davranışta bulunmuştur: Sarığına taktırdığı sorgucun içine, aziz Peygamberimiz'in ayak izinin resmini koydurmuş ve üzerine de şu muhteşem dörtlülüğü yazdırmıştır:

*Nola tâcım gibi başımda götürsem dâim
Kadem-i resmini ol Hazret-i Şâh-ı Rusul'ün.
Gül-i gülzâr-ı nübüvvet o kadem sâhibidir
Ahmedâ durma yüzün sür kademine o gülün.”*

b. Mevlit

Müslümanlar Peygamberleri'ne olan vefalarını her vesile ile göstermişlerdir. Hacca gittiklerinde O'nun mukaddes şehrinde de ziyaret etmişler; Ravzâ-i Mutahhara'ya uğramadan hactan dönmemişlerdir. Allah Resûlü'nün Mekke'de sükul-leyl'de bulunan doğduğu ev de ilk dönemden itibaren Müslümanlar tarafından hürmetle ziyaret edilmekteydi. Bu

ziyaretler Efendimiz'in doğduğu gün olan 12 Rebîülevvel'de daha da artmaktaydı. Müslümanların bu yoğun ilgisi üzerine Abbâsî Halifesi Harun Reşîd'in annesi, Peygamber Efendimiz'in doğduğu evi mescid haline getirmiştir.

O'nunla alakalı mekânlar gibi mübarek zaman dilimleri de coşkuyla kutlanmıştır. Müslümanlar, bu zamanları O'nun şefa'atini ve muhabbetini kazanmaya vesile yapmaya çalışmışlardır. O'nu anmaya vesile olan mukaddes zaman dilimlerinden birisi de Allah Resûlü'nün doğum yıl dönümleridir. O'nun doğum yıl dönümlerini anma hakkında âyet ve hadislerde bir teşvik olmadığı için bu kutlamalar, ilk zamanlarda ferdî olarak yapılmıştır. Hicrî dördüncü yüzyılda bazı sûfilerin mevlit gecesini andığına dair bilgiler bulunmaktadır. Daha sonraları bu kutlamalar, devlet ricali tarafından teşvik edilerek, halkın katılımıyla büyük merasimler tertip edilerek yapılmıştır.

Bazı âlimler Allah Resûlü'nün doğum günü olan Mevlit Kandilinin en hayırlı gecelerden birisi olduğunu söylemişlerdir. Yaratılmışların en hayırlısının doğduğu bu gece, Osmanlılar döneminde de törenlerle kutlanmıştır. Hatta **Üçüncü Murad** (1574-1595) döneminde bu törenler devlet protokolüne alınmış, önceleri Ayosofya'da sonraları Sultan Ahmed Cami'inde yapılan mevlid alaylarına başta padişah olmak üzere bütün devlet ricali katılmışlardır.

Peygamber Efendimiz'in doğumu ile ilgili edebî eserler, şiirler de yazılmıştır. Hazreti Peygamber'in doğumu başta olmak üzere, hayatı, mucizeleri ve ahlâkını anlatan bu eserlere

mevlid-i şerif denilmiştir. En muhteşem örneği **Süleyman Çelebi**'nin *Vesiletü'n-Necât* (Kurtuluş Vesilesi) adını taşıyan 730 beyitlik mesnevisidir. Süleyman Çelebi, O'nun doğumu ile yeryüzünün cennete dönüştüğünü şöyle dile getirir:

*Bu gece ol gecedir kim ol şerif
Nur ile âlemleri eyler latif
Bu gece dünyayı ol cennet kılar
Bu gece eşyaya hak rahmet kılar
Bu gece şadan olur erbâb-ı dil
Bu geceye can verip ashâb-ı dil.*

O'nun velâdetini anlatan daha birçok şiir yazılmıştır. İşte “Velâdet” başlıklı bu eserlerden birisi:

*Doğdu mâh-ı Hüdâ ufk-ı beşerde bu gece,
Güller açıldı lâle-misâl yerde bu gece.*

*Sarsıldı baştan başa o gün eyyâm-ı tâğut,
Semâlar sır verdi arza seherde bu gece.*

*Çınladı bütün cihan bir ulvî beşâretle,
Gün doğdu, dermân ulaştı her derde bu gece.*

*Lûtuflar esti öteden engin ve derince,
Duyuldu nefha-i üns perde perde bu gece.*

*Gark oldu nûruna O'nun bütün arz u semâ,
Bel kırdı cihan şâh-ı mûtemede bu gece.*

*Sarıldı hânesi her yandan hâle-i nûrla,
Tüllendi İlahî esrâr her yerde bu gece.*

M. F. Gülen

c. Mi'râç

Mi'râç, Zât-ı Ahmediye'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) merâtib-i kemalâtta (kemalât mertebeleri) seyr-i sülukundan (ilerlemesinden) ibarettir. Bu seyahat Kur'ân-ı Kerim'de şöyle anlatılır: "Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye, (Muhammed) kulunu, Mescid-i Haram'dan çevresini bereketli kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir."⁹⁶

Allah, ubûdiyetiyle mâhiyetini inkişaf ettiren ve mübarek ruhu gibi cismi de letâfet ve ulviyet kesbeden Resûlünü, lütfuyla huzuruna almış ve müşahedesıyla nimetlendirmiştir. Kulluğunun bir semeresi ve neticesi olan Mi'râç yolculuğunda Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), kendisini çepeçevre saran kanun ve sepepler âlemini aşarak, beşeriyete ait perdeleri geçip uzun mesafeleri bir hamlede kat etmiş, yıldızları, sistemleri birer merdiven, birer basamak, birer atlama taşı gibi kullanıp Rabbini görmeğe mâni buudları geride bırakmış, cismen ve ruhen vardığı makamdan Cenab-ı Hakk'ı müşahede etmiştir.

O, ümmetine anlatacağı, gıyaben inandığımız meseleleri, bizzat görsün ve tam bir yakın içinde bize intikal ettirsin diye Mi'râç ile şereflendirilmiştir. Bu keyfiyette ve bu derece bir yükseliş O'ndan başka hiçbir peygambere hatta mukarreb meleklere dahi nasip olmamıştır. O'nun ulvi âlemlere yükselişi sadece O'na has bir keyfiyettir. Nitekim şair,

96 İsrâ Sûresi, 17/1.

*Nice bin yıllık yola
 Bir anda vara gele
 Yunus söyleser “kim ola”
 Ol Muhammed’dir mutlak.*

diyerek, Mi’râc’ın Resûllerin Efendisi’ne mahsus olduğunu ifade etmiştir. Mi’râc, İslâm ümmetinin en şerefli en mutluluk verici hatıralarından birisi olmuştur. Dinin en önemli emri olan namaz ibadeti de bu gecede İslâm ümmetine bağışlanan büyük nimetlerden birisidir.

Peygamberler -(a.s.)- yüzleri sürekli güneşe dönen ayçiçekleri gibi yüzleri sürekli Rabblerine dönük yaşamışlar, O’nun rızası dışında hiçbir şeyi arzulamamışlardır. Nitekim bir âyet-i kerimede “Arkadaşınız Muhammed yanılmadı, sapmadı, aldanmadı”⁹⁷ buyrulurak, dünya hayatında insanları aldatan hususların hiçbirinin O’nu aldatamadığı vurgulanmıştır. Bunun yanında O, uhrevî lütuflar ve makamlara da bağlanıp kalmamış, Cenab-ı Hakk’ın kendisine Mi’râc’ta gösterdiği melekût âleminin güzellikleri O’nu meşgul etmemiştir. Mi’râc’ta gördüğü güzellikler karşısında “Peygamber’in gözü kaymadı, şaşmadı, aşmadı da” âyeti O’nun bu halini anlatmaktadır.⁹⁸

Hiçbir şey O’nun Allah’a bağlılığına perde olamamış; en yüce makamlar bir an olsun yüzünü Rabbinden başka bir yana teveccüh ettirmesine sebep olmamıştır. Rabbine olan aşkının önüne hiçbir şeyi geçirmemiştir. Allah Rasûlü’nün

97 Necm Sûresi, 53/2.

98 Necm Sûresi, 53/17.

en son noktaya aşk ile vardığını Merhum Necip Fazıl, şu dizelerde dile getirir:

*Yanında Cebrâil, altında Burak,
O yere vardı.*

*O yerde, son nokta, son iz, son durak,
Bir ağaç vardı.*

*Melek dedi: "Burada tamam sınıırım;
Ve akıl tamam!"*

*Davranmak istersem yanar kalırım!
Kıpırdayamam"*

*Sordu: "Artık nasıl erişmek kabil?
Yok mu bir destek?..."*

*Kendini aşka sal, dedi Cebrâil;
Aşk erdirir tek...*

Aşkın erdirici gücü Resûl-i Zîşan Efendimiz'in dünyada olduğu gibi semada da en ulvi makamlara erişmesine vesile olmuştur. Mi'râç'ın bizim açımızdan önemli bir yönü de Mi'râç'ta Peygamber Efendimiz'e ümmeti için bahşedilen ilahî lütuflardır. O'nun Hak katındaki kurbiyetini yâd etmek ve Mi'râç'ta ümmetine verilen lütuflara şükretmek için Mi'râç geceleri Müslümanlar tarafından her yıl Recep ayınının 27. gecesi tes'id edilmektedir (kutlanmaktadır). Osmanlı döneminde bu gecede Fahr-i Kâinat'ın Mi'râç'a çıkışını

anlatan Mi'râciye adlı şiirleri okuma ve dinleyenlere Allah Resûlü'nün Mi'râc'ta kendisine sunulan içecekler içinden sütü tercih ettiğini yâd etmek maksadıyla süt dağıtma âdet ve gelenek halini almıştır.

Allah Resûlü, nübüvveti ile bizlere kâinatın, eşyanın, zamanın, yaratılışın ve yeniden dirilişin sırlarını açıkladığı gibi, semada yaptığı yolculuk ile de semanın sırlarını keşfetmiştir. "Mi'rac Kandili" başlıklı manzumesinde Muhterem Fethullah Gülen, Mi'rac'ın bu hususiyetlerini şöyle tasvir eder:

*Bütün diller deme geldi şükranla bu gece,
Esti bâd-ı sabâ revh u reyhânla bu gece!*

*Bu gece gelip semâdan lûtuflar ulaştı,
Şahlandı gönüller feyz-i Yezdân'la bu gece.*

*Nur ile doldu bütün cihan yeniden tekmil,
O şavk ile oldu pinhânlar ayân bu gece.*

*Hicranla yanıp inleyen gamlı sînelere,
Yetiştirdi ol ulu dîvandan dermân bu gece.*

*Dil kesildi zerrât, varlıksa apaçık kitap,
Duyuldu her yanda bir başka beyân bu gece.*

*Sığındık öbek öbek dergâhına dildârın,
Geldi mücrimlerin affına fermân bu gece.*

*Cem oldu rûy-i siyah ne kadar varsa,
İndi ruhlara Rahmet-i Rahmân bu gece.*

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

İSİMLERİNİ ANMA VE SALÂT U SELÂM

“Çok salât ile tahiyyât u selâm-ı bî-hesâb
Rûhuna bahş olsun ey Peygamber-i alî-cenâb”

Müştâk

A. O'NUN MÜBAREK İSİMLERİ: ESMÂ-İ NEBEVİYYE-İ ŞERÎFE

Peygamber Efendimiz'in ism-i şerifleri Muhammed, ilk defa O'na ad olmuştur. Muhammed adı, daha öncesi olmayan, sonrasında da hep O'nun adı olduğu için teberrükten konan eşsiz bir ism-i şeriftir. Cahiliye devrinde bu isim bilinmiyordu. Ancak Hazreti Peygamber'in doğumuna tekaddüm eden günlerde; ehl-i kitabın rahip ve ileri gelenlerinin, "Âhir zaman Peygamberi'nin gelmesinin yaklaştığını ve adının Muhammed olacağını" söylemeleri üzerine, bazı Arap kabilelerinin, yeni doğan çocuklarına bu adı vermeye başladıkları söylenir.

Allah Resûlü'nün birçok ismi ve vasfı vardır. İslâm ümmeti O'na olan saygısından dolayı, her zaman adını açıkça zikretmeyip O'nu öven vasıflarla anmayı, ya da adı ile birlikte bir saygı ifadesi kullanmayı tercih etmişlerdir. Hazreti

Peygamber'in ism-i şerifi yerine dilimizde Fahr-ı Âlem, Fahr-ı Kâinat, Resûl-i Kibriyâ, Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm ve Nebiyyi Muhterem Efendimiz gibi pek çok sıfatın kullanıldığı bilinmektedir. Bu; bir duygu, aşk ve vecd meselesidir. Bazı ifadelerin mânâ, bazı ifadelerin de musiki değeri vardır; onlar sadece anlaşılması için değil, aynı zamanda duyulması, hissedilmesi, iç dünyada yaşanılması için söylenir. Ve bu, söyleyenle dinleyen ve söylenilen arasında akordun tam yapıldığı anda anlam kazanan bir keyfiyettir.

Nitekim **Mevlid-i Şerîf**'e başlarken terennüm edilen o “Sâ-hıbü't-Tâc ve Râkibü'l-Bürâk fî Leyleti'l-Mi'râc Hazreti Muhammed Mustafâ râ Salavât!..” ifadesi, mevlid dinlemeye hazırlanmış cemaati, büyük bir hûşu içerisinde nasıl ürpertmekte; ve “Hazır ol!” komutu verircesine, hâzırûnu nasıl bir rûhî hazırlık düzenine sokmaktadır!.. Öte yandan Mevlevî Dedesi **Şeyh Gâlib**, o, “Efendim” redifli:

*“Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim
Hak'dan bize Sultân-ı Müeyyedsin Efendim!..*

hitabında, kendisinin coşkunu, dinleyenlerin gönüllerine nasıl da aktarmaktadır. Sultanlar O'nun isimlerini anmayı şeref ve kurtuluş vesilesi bilmişlerdir. Cihan padişahı **Kanunî Sultan Süleyman Han**, bir şiirinde, O'nun isimlerini anmanın, şefaatine vesile olacağı ümidini taşıdığını şöyle anlatır:

*“Nûr-ı âlemsin bugün hem dahi mahbûb-ı Hüdâ,
Eyleme âşıkların bir lahza kapından cüdâ.*

*Gitmesin nâm-ı şerifin bu dilimden dem-be-dem,
Dertli gönlüme devâdır cân bulur ondan sâfâ.*

*Umarım her bir adın başka şefaât eyleye,
Ahmed ü Mahmûd Ebû'l-Kâsım Muhammed Mustafâ.”*

Sultanlar bile O'nun adını saygı ve hürmetle anmışlardır. **Gazneli Sultan Mahmud**, bir gün vezirinin Muhammed ismindeki oğlunu yanına çağırırken ona “Ey vezirin oğlu!” diye hitap eder. İlk defa isminin dışında bir hitapla çağırılan delikanlı, akşam bu durumu babasına bildirir. Doğrusu ikisi de buna bir anlam verememiştir. Ertesi günü vezir: “Sultanım! Acaba oğlumun size karşı bir kusuru oldu da, onun için mi dün ismiyle hitap etmediniz?” diye sorar. Bunun üzerine Sultan Mahmud, “Hayır, ben Hazreti Peygamber’in adını bir kez olsun abdestsiz olarak anmış değilim. O gün oğlunuzu çağırarak icap ettiğinde abdestli değildim. Oğlunuzun adını bu sebeple telaffuz edemedim” diyerek, vezirini teselli eder.

Peygamber Efendimiz bir hadislerinde kendisinin isimlerini şöyle anlatmıştır: “Benim bir takım isimlerim vardır: Bir isimim **Muhammed**’dir. Bir adım da **Ahmed**’dir. İsmimin biri de Mâhi’dir ki Allah, benim vasıtamla küfrü mahveder. Diğer bir adım **Hâşir**’dir. Yani kıyamet gününde ben herkesten önce dirileceğim, diğer bütün insanlar ise benim arkamdan haşrolunacaktır. İsimlerimden bir diğeri de **Âkîb**’dir. “Âkîb, artık kendisinden sonra bir daha peygamber gelmeyecek kimse demektir.”

Sahabe-i kiramdan **Huzeyfe** (r.a.) Medine sokaklarından birinde Peygamber Efendimiz'le karşılaşır. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyururlar: “Ben **Muhammed**'im. Ben **Ahmed**'im. Ben **Rahmet Peygamberi**'yim. Ben **Tevbe Peygamberi**'yim. Ben **Mukaffi**'yim (bütün peygamberlerin en sonunda gelen ve onların yolunda gidenim) Ben **Hâşir**'im. Ve ben meydan muharebelerinin (melhame) **Peygamberi**'yim.”

Peygamber Efendimiz'in isimlerini okuyup hatırlamak, O'nun yâdına vesile olan ve muhabbetimizi artıran hususlardandır. O'nu anmak, sürekli O'ndan bahsetmek ve O'na karşı minnetlerimizi arz edecek vesileler aramak, her zaman gönülden inananların hayallerinin ufku olmuştur. Bir Peygamber âşığı, bu hususu şöyle ifade etmiştir:

*Gönül sultanım ve her zaman dilimde virdim,
Başımın zümrüitten tâcı sultanım Efendim.
Ayrılmaz bendenim, sâyende kulluğa erdim,
Bir mücrim olsam da, Sana hayrânım Efendim.*

Osmanlı dönemi Türk kültüründe Hazreti Peygamber'in isimlerine ayrı bir değer verilmiştir. Çocuk yeni doğduğunda kulağına Ezan-ı Muhammedî okunmuş, asıl ismi söyleninceye kadar geçerli olmak üzere göbeği kesilirken genellikle erkeklere “Mehmed” veya “Ali”, kızlara da “Fâtıma” veya “Âişe” adı konulmuştur.

Peygamber Efendimiz'in isimlerini toplayan müstakil eserler de kaleme alınmıştır. Efendimiz'in isimlerini ve açık-

lamalarını ihtiva eden **Müstakimzâde**'nin *Mir'âtü's-safâ* adlı eserindeki listeyi, O'nun isimlerini topluca görmek maksadıyla teberrüken aşağıda sunuyoruz.

Bunlar, kemâl vasıfları ve davet sıfatlarından müteşekkil listedeki isim ve vasıflarının bir kısmı Kur'ân-ı Kerim'de, bazıları geçmiş kutsal kitaplarda, bazıları da hadis-i şeriflerde geçmiştir. Bu isimleri, en bilinenlerden başlayarak şöyle gruplandırabiliriz:

(1) İsimleri

Ahmed, Mahmûd, Muhammed, Mustafâ, Tâ-hâ, Yâ-sîn,

(2) Nisbeleri

Arabî, Ebtahî, Mekkî, Kureşî, Hâşimî, Medenî.

(3) Vasıfları

Karîb, Müctebâ, Muallâ, Muhtar, Müddessir, Müzzemmil, Mezkûr, Murtazâ, Mürsel, Müzekkâ, Musaddak, Mutahhir, Muzaffer, Muktesid, Nâtık, Nûr, Sâfi, Tâhir, Tayyib, Âdil, Âlim, Alîm, Ümmî, Azîz, Âmir, Cevâd, Ganî, Fasîh, Hâmid, Habîb, Harîs, Hakîm, Halîm, Hamîd, Halîl, Ra'ûf, Rahîm, Şâkir, Şekûr, Sabûr, Kâim, Münîb, Nâsir.

(4) Tebliğ Vasıfları

Âhir, Âkîb, Bâtın, Evvel, Hatem, Sâbık, Zâhir, Fettâh, Bürhân, Hâdî, Hak, Hüccet, Hatîb, Dâ'î, İmâm, Sirâc, Sâhib, Sâdık, Mübeşşir, Münzir, Nezîr, Mübeyyin, Mutî, Münîr, Nâhî, Nebî, Mühtedî, Mehdî, Vâiz, Beşîr, Beyyân,

Kâsım, Hâsir, Hâfız, Reşîd, Rakîb, Şâhid, Şehîd, Şâfi', Mâhî, Muharrim, Muhallil.

b. Salât ü Selâm

Aziz Peygamberimiz'e karşı en önemli sorumluluklarımızdan birisi de O'nun adı anıldığında O'na dua etmek, yani salavât-ı şerife okumaktır.

Salavât, tek başına hakikate götüren tarîklerden biridir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de "Muhakkak ki Allah ve melekleri Peygamber'e hep salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin ve tam bir içtenlikle selam verin/selamlıyarak teslim olun"⁹⁹ buyrularak, bütün inananlara, Peygamber'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) salât u selâm getirmeleri emredilmiştir. Bu âyet-i kerime "Allahümme salli alâ Muhammedin, es-salâtü ve's-selâmu aleyke yâ Rasûllah ve Elfü elfi salâtin ve elfü elfi selâmın aleyke yâ Rasûlullah" gibi dualarla Peygamber'e salavât getirmenin farz olduğunu göstermektedir. Peygamber Efendimiz'e salavât getirerek O'nu anan kişi, yaptığı duanın en az on misli fazlası mükâfat kazanmaktadır. Nitekim Allah Rasûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) "Kim benim üzerime salavât getirirse, Allah o kimseye on misli (mağfiret ile) mukabele eder" buyurmuşlardır.¹⁰⁰ Hazreti Peygamber'e salevât getirmek, Allah Teâlâ ve melekler ile aynı işte birleşmek demektir. Bu da kul için fevkalâde heyecan

99 Ahzâb Sûresi, 33/56.

100 Müslim, Salât, 10.

verici bir birlikteliktir. Bu büyük şeref ve en az on misli ile mukabele görmek şansından kendisini mahrum edecek gafil ya da lakayd Müslümanları da Sevgili Peygamberimiz fevkalâde etkili bir şekilde uyarmaktadır: “Ben yanında anıldığı halde, üzerime salât ü selâm getirmeyen kişinin burnu yere sürtülsün!”¹⁰¹

Hayatta bir defa salavat getirmek **farz**, isminin anıldığı mecliste bir defa salavât getirmek **vacip**, tekrarı ise **sünnet**-tir. Her duaya başlarken ve bitirirken salavâtla bitirmek de vaciptir. Namazda salavât getirmek vaciptir. Hanefiler, namazda **et-Tehiyât** duasında Peygamber Efendimiz’e “es-Selâmü aleyke eyyühe’n-Nebiyü...” cümlesi ile salât ü selam getirildiği için Salli ve Barik dualarının okunmasını sünnet kabul etmişlerdir. **İmam Şafiî** Hazretleri ise namazın cevazı için salavâtın şart olduğunu söyleyerek bu duaların ayrıca okunması gerektiğini söylemiştir. İmam Şafiî hazretleri salavât-ı şerifeye gösterdiği ihtimamdan dolayı eserlerine salavât ile başlamayı intihap etmiştir. Vefatından sonra talebelerinden birisi rüyasında İmam Şafiî hazretlerini görmüş; rüyada ona “Allah Teâlâ sana nasıl mukabele etti?” diye sormuş; İmam Şafiî, “er-Risâle adlı eserimin başına yazdığım salât ü selâm hürmetine beni bağışladı” diye cevap vermiştir.

Salavât, anlamı esas alındığında, her insan için yapılabilir. Nitekim Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), mescide sadaka ve zekât getiren sahabîlere bazen “Allahım

101 Tirmizî, De'avât, 100.

ona salât et” diye dua etmiştir.¹⁰² Ancak örfen Peygamberler -aleyhimüsselam- için kullanıldığından onların dışındakilere, peygamberlerin adını anmadan salavât getirilmesi uygun bulunmamış, ancak önce peygamberleri anıp sonra onların peşinden diğer insanlara salavât getirilmesi münasip görülmüştür. Peygamberlerin adı anıldığında selam, Peygamberimiz’in adı anıldığında ise salât ü selam getirilmesi Müslümanlar arasında meşhur olmuştur. Peygamber-i Zîşan Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) için selam ile birlikte salât getirilmesinin hikmeti muhtemelen, O’nun şariatının, yani Resûl vasfının devam ediyor olmasıyla ilgilidir. Salât, Cenab-ı Hakk’ın ve meleklerin dua ve tahiiyesini ifade ettiği için, selam ile birlikte salâtın zikredilmesi, âdeta O’nun göklerle irtibatının devam ettiğine ve kıyamete kadar da edeceğine işaret etmektedir.

Ölü gönüllerin O’na salavâtla hayat bulduğunu **Sezâyî-i Gülşenî,**

*Rûh-ı pâk-i Resûl’e ver salevât,
Mürde cismine ere tâ ki hayât.*

dizesiyle dile getirir. Yunus Emre ise

*Ol âlem fahrı Muhammed nebîler serveridir,
Ver salevât aşk ile ol günahlar eritir.*

dizesiyle aşk ile salavâtın birleşiminin insana neler kazandıracağını anlatır. Biz de “Milyonlar/binler salât, milyonlar/

102 Buhârî, De’âvât, 33.

binler selam sanadır, yâ Resûlallah!” diyerek, sınırsız salât ü selâmlarımızı O’na sunalım ve sözü, halimizi arz maksadıyla, şu naat ile tamamlayalım:

*İsyanla âlûde bir mücrim-i âvareyim,
Cenâb-ı risâlet-penâha geldim ben fakir.*

*Derd-i hicrânla tepeden tırnağa yâreyim,
Bu kıpkızıl dertten efgâne geldim ben fakir.*

*Yandııkça yandım hasretiyle dilde dildârın,
Vuslat deyip bir ulu şâhe geldim ben fakir.*

*Göster keremin dîdelerim kan ile doldu,
Göster ki o Ulu Dergâh’e geldim ben fakir.*

*Yüz sürüp hâk-i pâye, sarıldım dâmenine,
Derde dermân bir afv-penâhe geldim ben fakir.*

*Yandı derûnum el-emân ve hûn oldu sînem,
Âteşlere su serpen şâhe geldim ben fakir.*

*Kurtar kayd-ı sivâdan aç artık nikâbını,
Katında bir nîm-u niğâhe geldim ben fakir.*

*Dehre sor efgânımı, sînemdeki âhımı,
Ey hicrânda penâhım râhe geldim ben fakir!*

*Aradım yıllar boyu, dolaştım vâdi vâdi,
Her şey bir hayâlmiş, bârgâhe geldim ben fakir.*

M. F. Gülen

“Allahümme eskınâ min şerâbı hubbike ve’c’alnâ mine’l-mahbûbîn. Salli ve sellim ‘alâ Seyyidinâ seyyidi’l-mahbûbîn ve ‘alâ âlihi ve ashâbihi’l-makbûlîn” Âmîn, yâ Rabbenâ!

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Abdullah Aydınlı, *Hadiste Tespit Yöntemi*, İstanbul 2003, s. 25-27.

Abdurrezzâk b. Hemmâm, *Musannef*, Beyrut 1970.

Ahmed Böken-Ayhan Eryiğit, *Yeni Hayatlar 1, 2*, İstanbul 2003.

Ahmed Yılmaz, “Türk Edebiyatında “Esmâ-i Nebeviye-i Şerîfe”yi Tadât Geleneği ve Müstakimzâde’nin *Mir’âtü’s-safâ* İsimli Risalesi”, *İstem Dergisi*, sayı 4, Konya 2004, s. 159-172.

Ali Budak, Ali Belbağı, *Kâinatın Efendisine Na’t Antolojisi*, İstanbul 2004.

Ali el-Muttakî, *Kenzu’l-ummâl*, Beyrut 1985.

Ali Yardım, *Peygamberimiz’in Şemâili*, İstanbul 1997, s. 7-11; 431-436; 499-502.

Annemarie Schimmel, *Tasavvufun Boyutları*, İstanbul 1982, s. 189-199.

Aynur Uraler, *Sahâbe Uygulaması Olarak Sünnete Bağlılık*, İstanbul 2000, s. 153-230.

Bediüzzaman Said Nursî, *Risâle-i Nûr Külliyyatı 1-2*, İstanbul 2001.

Bedrüddin el-Aynî, *Umdetü'l-kârî*, Kahire 1972.

Buhârî, Muhammed b. İsmail, *el-Câmi'u's-sahîh*, İstanbul 1981.

Ebû Avâne Ya'kûb b. İshâk, *Müsned*, Dâiretu'l-me'ârifî'l-Osmâniyye, Hindistan 1362.

Ebû Dâvud, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sünen*, Beyrut 1988

Emine Yeniterzi, *Türk Edebiyatında Na'tlar*, Ankara 1993.

Hâkim, Ebû Abdullah, *Müstedrek*, Beyrut ty.

Heysemî, Nureddin, *Mecmâ'u'z-Zevâid*, Beyrut 1979.

Heyet, *Peygamberimiz Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) Özel Sayı*, *Diyanet İlmî Dergi*, Ankara 2000.

İbn Arabî, *İlâhî Aşk*, çev. Mahmut Kanık, İstanbul 1988, s. 118.

İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, Kahire ty.

İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-bârî bi şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, Kahire 1978.

-----, *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*, Beyrut 1910.

İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvî-nî, *Sünen*, Beyrut 1975.

İsmail Çolak, “Osmanlı’nın O’na (sallallâhu aleyhi ve sellem) Sonsuz Muhabbeti”, *Beyan Dergisi*, Kasım sayısı, İstanbul 2003.

İsmail Lütfi Çakan, *Hadislerle Gerçekler 2*, İstanbul 1993, s. 170.

Kutlu Doğum Haftası, Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 1990.

Margaret Smith, *Bir Kadın Sufi: Rabia*, çev. Özlem Eraydın, İstanbul 1991, s. 134, 140.

Mehmet Demirci, *Sorularla Tasavvuf ve Tarikatler*, İstanbul 2001, s. 148-154.

Mevlânâ Celaeddin er-Rûmî, *Mesnevi*, çev. Veled İzbudak, İstanbul 1998.

Muhammed Fethullah Gülen, *Kırık Mızrap 1, 2*, İstanbul 2000.

-----, *Sonsuz Nûr*, İstanbul 1994.

-----, *Kalbin Zümrüt Tepeleri 1, 2, 3*, İstanbul 2004, 2005.

-----, *İnancın Gölgesinde 2*, İzmir 2001, s. 52, 53.

-----, *Ve Gaybın Son Habercisi Hazreti Muhammed* (sallallâhu aleyhi ve sellem), İstanbul 2005.

Muhammed Yusuf Kandehlevî, *Hayâtü’s-Sahâbe*, çev. Ahmed Meylanî, Konya 1983.

Muhittin Akgül, *Kur’ân’da Hz. Muhammed’in* (sallallâhu aleyhi ve sellem) *Özellikleri*, İstanbul 2004.

Müslim, Ebû’l-Hüseyn Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî, *el-Câmi’u’s-Sahîh*, Kahire 1955.

Necip Fazıl Kısakürek, *Başbuğ Velilerden 33*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 1981, s. 160.

-----, *es-Selâm*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 1983.

Nesâî, Ahmed b. Ali, *Sünen*, Beyrut ts.

Raşit Küçük, *Sevgi Medeniyeti*, Ankara, 1991.

Safvet Senîh, *Mi'râç Şehsuvarı*, İzmir 1987.

Sezai Karakoç, *İslâm'ın Şiir Anıtlarından*, İstanbul 1985.

Şefik Can, *Mesnevî Hikayeleri*, İstanbul 2003.

Taberî, İbn Cerîr, *Târîhu'l-ümem ve'l-mulûk*, Beyrut ty.

Tirmizî, *el-Câmi'u's-sahîh*, Beyrut, ty.

Yahya Kemal, *Eski Şiirin Rüzgârıyla*, İstanbul 1962.

Yaşar Kandemir, *Canım Arzular Seni*, İstanbul, 1993.

Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig*, çev. Reşit Rahmetî Arat, Ankara 1988, s. 313.

